

Landschapsontwikkelingsplan Bergen

Analyse, visie en uitvoering

September 2011

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Bergen
Jan Ligthartstraat 4
1817 MR Alkmaar

T 072 88 80 000
F 072 88 80 100
info@bergen-nh.nl
www.bergen-nh.nl

Opdrachtnemer
Brons + partners landschapsarchitecten bv
Everwijnstraat 9
4101 CE Culemborg

T 0345 534 765
F 0345 534 736
info@bronsenpartners.nl
www.bronsenpartners.nl

Copyright
Brons + partners landschapsarchitecten bv

Projectnummer: 919 Landschapsonwikkelingsplan Bergen

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Landschappelijke identiteit Bergen	9
2.1	Ontwikkelingsgeschiedenis gemeente Bergen	10
2.2	Bodem	15
2.3	Water	17
2.4	Cultuurhistorische waarden	19
2.5	Ecologische waarden	21
2.6	Landschappelijke waarden	23
2.7	Landschappelijke identiteit deelgebieden	29
3	Functies en beleid buitengebied in relatie tot landschap	47
3.1	Landbouw	49
3.2	Natuur	51
3.3	Recreatie	53
3.4	Bebouwing	55
3.5	Infrastructuur	57
3.6	Beleidskader voor landschap	58
4	Conclusies inventarisatie en analyse	61
4.1	Landschappelijke identiteit en opgaven drie landschapstypen	62
5	Doelstellingen en visie op hoofdlijnen	65
5.1	Identiteit van Bergen door de eeuwen heen	66
5.2	De regionale context	68
5.3	Doelstellingen landschapsontwikkelingsplan	69
5.4	Visie op landschappelijke hoofdstructuur	71
5.5	Visie op ruimtelijke kwaliteit	74
6	Visie duinen	79
6.1	Natuur- en landschapsvisie duinlandschap	81
6.2	Visie recreatieve beleving duinlandschap	82
7	Visie binnenduinrand	85
7.1	Landschapsvisie binnenduinrand	87
7.2	Visie ruimtelijke kwaliteit binnenduinrand	91
8	Visie polderlandschap	99
8.1	Landschapsvisie open polderlandschap	101
8.2	Visie ruimtelijke kwaliteit open polderlandschap	103
9	Uitvoeringsprogramma	107
9.1	Inleiding	108
9.2	Voortgang lopende landinrichtingsprojecten	110
9.3	Projecten gericht op particulieren	112
9.4	Projecten uit te voeren door de gemeente	118
9.5	Recreatieve projecten	122
9.6	Algemene projecten	128
9.7	Financieel overzicht projecten	132
Bijlagen		135
A	Literatuur	136

Kaartbijlagen

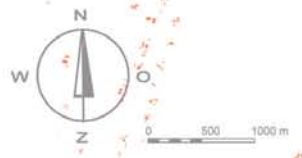
1. Landschapskwaliteiten
2. Landschapsontwikkelingsvisie

1

Inleiding

Voor u ligt het landschapontwikkelingsplan van de gemeente Bergen. Dit plan bestaat uit drie delen: de inventarisatie en analyse in de hoofdstukken 1 t/m 4, de visie in de hoofdstukken 5 t/m 8 en het uitvoeringsprogramma in hoofdstuk 9. Bij het rapport horen twee grote kaarten 1:20.000. Bij de analyse hoort de kaart landschapskwaliteiten en bij de visie hoort de kaart landschapontwikkelingsvisie.

DOELSTELLING

In opdracht van de gemeente Bergen heeft Brons+partners landschapsarchitecten het landschapsonwikkelingsplan opgesteld. Het belangrijkste doel van het landschapsonwikkelingsplan is het behouden, versterken en ontwikkelen van de landschappelijke kwaliteit en samenhang van het buitengebied van de gemeente Bergen. Hierbij vormen de verschillen tussen de duinen, de binnenduinrandzone en de polders een belangrijk uitgangspunt. Het buitengebied dient daarbij vitaal, aantrekkelijk en economisch gezond te zijn.

Het landschapsonwikkelingsplan (kortweg LOP) biedt een kader voor het behoud van bestaande landschapswaarden en is een streefbeeld en inspiratiebron voor de landschappelijke kwaliteit van nieuwe ontwikkelingen.

Zij sluit aan op de onlangs vastgestelde Structuurvisie Landelijk gebied gemeente Bergen. De Structuurvisie vormt het integrale afwegingskader waar ruimtelijke ontwikkelingen plaats vinden. Het LOP vormt het kader voor de gewenste landschapskwaliteit hoe een ontwikkeling eruit dient te zien. Tevens vormt zij een instrument om verrommeling van het landschap te herstellen en te voorkomen en hier ook op te handhaven.

Daarnaast vormt het LOP een kader voor samenwerking in de uitvoering van het landschapsonwikkelingsplan tussen diverse organisaties, de gemeente en particulieren in het buitengebied.

De doelstellingen van de visie van dit LOP zijn nader gespecificeerd in paragraaf 5.2

DOELSTELLINGEN LANDSCHAP VANUIT DE STRUCTUURVISIE

Ten aanzien van de visie voor landschap zijn vanuit de Structuurvisie de volgende doelstellingen aangegeven:

- Behouden waardevol agrarisch cultuurlandschap.
- Opheffen en tegengaan verrommeling.
- Cultuurhistorisch erfgoed beschermen en zichtbaar en beleefbaar maken.

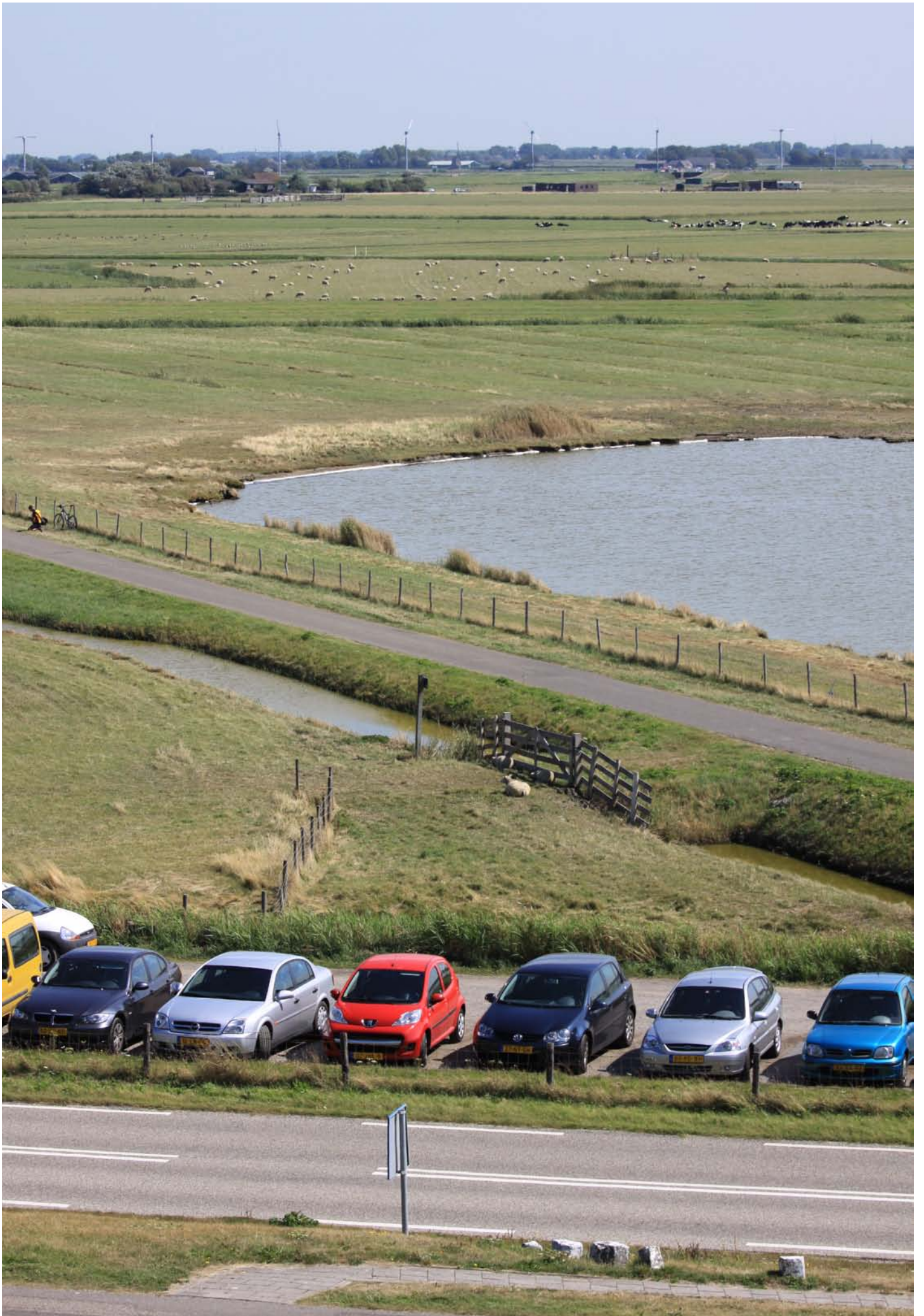
VAN ANALYSE NAAR VISIE EN UITVOERINGSPLAN

De analyse geeft een beschrijving van de bestaande landschapswaarden en gaat in op de problematiek, die er vanuit verschillende thema's in het landschap speelt. Het beleid omtrent landschap wordt alleen specifiek benoemd, omdat de Structuurvisie al een recente stand van zaken geeft van het meer algemene ruimtelijke beleid. De visie gaat vervolgens in op de gewenste toekomstige ontwikkeling van het buitengebied en geeft daarbij inspirerende voorbeelden aan, die gebaseerd zijn op de streekeigen identiteit van het landschap. In het uitvoeringsprogramma worden projecten benoemd en geselecteerd, die om een actieve ontwikkeling vragen.

COMMUNICATIE EN SAMENWERKING MET DE STREEK

In het planproces van het LOP is afstemming opgezocht met diverse maatschappelijke organisaties, die betrokken zijn bij het buitengebied en bewoners. Het draagvlak onder de gebruikers van het buitengebied is belangrijk voor de uitvoering van de visie en de projecten.

Plangebied en toponiemen

2

Landschappelijke identiteit Bergen

In dit hoofdstuk treft u een beschrijving aan van de ontstaansgeschiedenis van het landschap van Bergen en de daaruit voortkomende cultuurhistorische, ecologische en landschappelijke waarden. Op basis van deze waarden en het voorkomende grondgebruik zijn acht deelgebieden onderscheiden, waarvan de eigen identiteit wordt toegelicht.

2.1 ONTSTAANSGESCHIEDENIS

De gemeente Bergen is ontstaan onder eeuwenlange invloed van wind en water. Er is door de eeuwen heen een stelsel van oude strandwallen gevormd, die door de zee zijn opgeworpen, door de wind verder zijn gevormd en door de mens zijn benut. Zij vormden in de geschiedenis de hogere delen in het landschap, waarop de ontwikkelingen zich continu hebben voortgezet. De binnenduinrandzone ligt op deze oude strandwallen, evenals de kernen van Alkmaar en Heiloo.

Het zeegat van Bergen

Gaan we terug in de geschiedenis dan zien we rond 7000 voor Christus een grote riviermonding ter hoogte van het huidige Bergen, het zeegat van Bergen genoemd. Achter het zeegat ontstond een krekengebied ter plaatse van het huidige West-Friesland. Na 2400 voor Christus vulde het getijde bekken zich met zand en klei. Rond 1300 voor Christus was het zeegat definitief gesloten. Sporen van het zeegat zijn terug te vinden in de haakwallen, waarop Bergen is ontstaan, dwars op de noord-zuid richting van de strandwallen door het instromende zeewater.

Oude strandwallen

Tussen 3000 en 500 voor Christus werden door de opstuiving van zand de oude strandwallen gevormd. Deze zijn veel lager dan de jonge duinen en liggen nu aan de voet daarvan. Ze hellen flauw af richting de polders. Op deze oude strandwallen is de eerste bewoning ontstaan.

Strandvlaktes

Tussen de oude strandwallen lagen de strandvlaktes. Deze stonden onder invloed van twee stroomgeulen, het Oer-IJ en de Rekere. De Rekere lag ten oosten van het huidige Bergen en Egmond, ongeveer op de plek van het Noord-Hollands kanaal. In deze strandvlaktes vormde zich tussen 3000 en 1000 voor Christus veen. Later is het veen weggeslagen en is over het veen klei afgezet vanuit de stroomgeulen. Aan de zuidzijde van de gemeente Bergen ontstonden het Berger- en Egmondermeer, die vanaf de 12e eeuw weer verlandden. Aan de noordzijde werd meer veen afgezet, wat later werd weggeslagen en bedekt met klei.

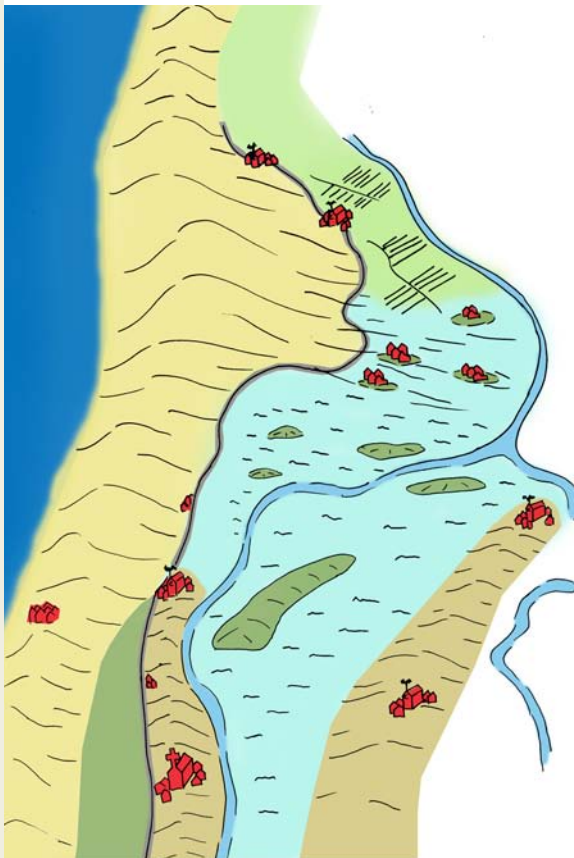
Ontginningen binnenduinrand en strandvlaktes

Vanaf ca 600 na Christus ontstond op de oude strandwallen de Herenweg met de eerste vormen van bebouwing. Vanaf ca 900 werden de eerste strandvlakten en (veen)gebieden door boerengemeenschappen ontgonnen. Men groef parallelle sloten voor de ontwatering. Hierdoor ontstond de strokenverkaveling met onregelmatig karakter nabij Schoorl en Aagtdorp. Vanaf de 12e eeuw begon men net als in de rest van Nederland met bedijkingen van de strandvlakte vanaf de binnenduinrand. De eerste bedijking lag ten zuiden van de abdij van Egmond. Daarna volgde een dijk tussen Bergen en Alkmaar, de huidige Kogendijk. In de 13e eeuw volgde daarop de afdamming van de Rekere bij Schoorldam en later bij Krabbendam, waardoor overstromingen werden beperkt. Vanaf de binnenduinrand werd het land steeds verder bedijkt.

HET ZEEGAT VAN BERGEN

HET BERGER- EN EGMONDERMEER MET EILANDJES

Vorming jonge duinen

Pas in de periode van 1000 tot 1850 na Christus ontstonden de Jonge Duinen door kustafslag, versteiling van het zandprofiel en vele zandverstuivingen. Akkerland en dorpen werden door zand overstoven. Er vond wel enige beweiding in de duinen plaats en later claimden de graven van Holland de duinen als jachtgebied. Vanaf de 16e eeuw werd het stuiven tegengegaan door de aanleg van helmgras. In de tweede helft van de 18e eeuw groeide ook de aardappelteelt in de duingebieden nabij Egmond. Na 1900 volgde de aanplant van naaldbos in de duinen en berken en elzen in natte duinvalleien, beide bedoeld voor de houtexploitatie en de recreatie. De duinen zijn nu de breedste duinen van Europa. De Schoorlse duinen zijn 4,5 km breed en herbergen ook de hoogste duintop van Nederland; de Schoorlse Nok is 54 m hoog.

Strijd tegen het water

In 1421 trok de Sint Elisabethvloed over het land. Dit leidde tot de aanleg van de Hondsbossche Zeewering. De zeewering bleek echter niet goed bestand tegen de zware stormen en zee invloeden, vandaar dat later een tweede dijk werd aangelegd, de Slaperdijk.

Visserij en schelpenwinning

Onder de Abdij van Egmond waren pachters werkzaam die visten op het Egmonder- en Bergermeer. Na het dichtslibben van het zeegat liet de Abdij aan de kust enkele huizen bouwen voor de pachters om van daaruit hun werkzaamheden voort te zetten. Het vissersdorp Egmond aan Zee werd geboren.

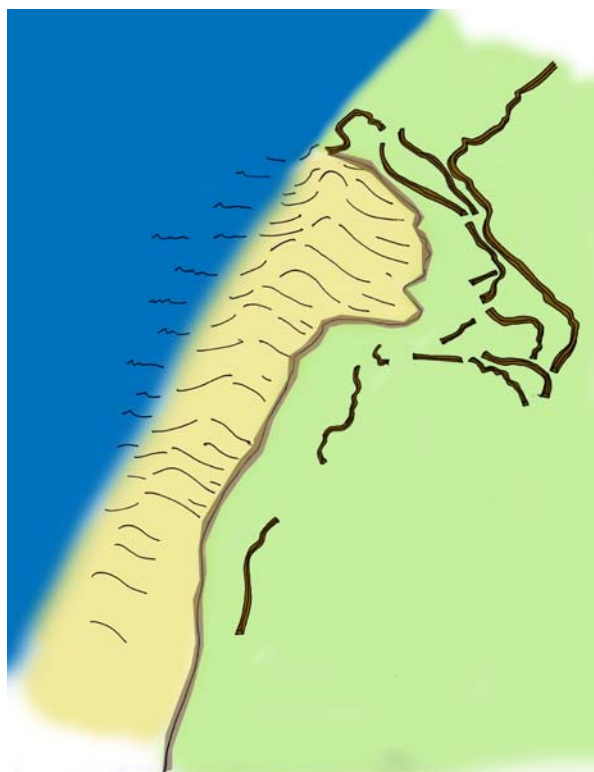
Vanaf de Middeleeuwen werden op de stranden schelpen gewonnen welke tot kalk gebrand werden en onderdeel vormde van de metselspecie. Van deze lonende nijverheid rest niets meer dan namen in het duingebied, die verwijzen naar het gebruik van schelpen.

Bloei agrarische sector

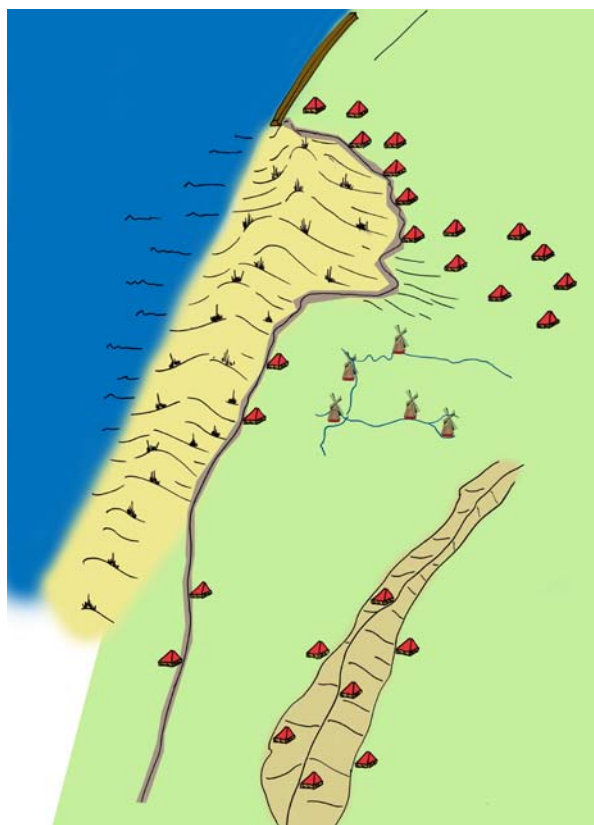
In de 16e eeuw kwam de agrarische sector tot bloei. De stolpboerderij was ontworpen als nieuw boerderijtype. Omdat de ontginning vanaf de oude strandwallen verliep zijn daar de stolpboerderijen veelvuldig terug te vinden. Tevens had de ingenieurskunst de poldermolen uitgevonden, waardoor op grote schaal boezemwater kon worden uitgeslagen naar een ringvaart. Door deze nieuwe technieken en de behoefte aan goede landbouwgronden was het mogelijk het Bergermeer en Egmondermeer droog te malen en in te polderen.

De melkveeteelt had ten gevolge van de hoge grondwaterstand tot omstreeks 1980 het alleenrecht in alle polders. In de binnenduinrand vonden we akkerbouw, die na 1900 in het zuidelijk deel na 1900 overschakelde op de meer renderende bloembollenteelt op de geestgronden. Pas na 1980 is de bollenteelt uitgebreid naar het zuidelijk polderlandschap, dit dankzij de omgrondingen.

De boerderijen waren van oudsher gevestigd in de binnenduinrand en langs het Noord-Hollands Kanaal.

AANLEG VAN DIJKEN

ONTGINNING MET MOLENS, OPRICHTEN VAN STOLPEN

BEBOSSING VAN DE
DUINEN, GROEI VAN
ALKMAAR EN HEILOO,
STICHTEN VAN
DORPEN AAN ZEE

In de Egmondermeer en de Bergermeer ontstonden boerderijen langs de vaarten en op de voormalige eilanden de mogelijkheid van transport over water.

In 1987 is de landinrichting Berger, Egmond, Schoorl gestart, welke in drie modules is uitgevoerd. De laatste fase hiervan is nog niet afgerond. Zij heeft geleid tot verbetering van de landbouwgronden en afspraken over natuurontwikkeling.

Groei kernen en recreatie

1825 werd het Noord-Hollandskanaal voltooid. Een halve eeuw later was echter ook het Noordzeekanaal aangelegd, waardoor het NH Kanaal haar scheepvaart functie verloor. In de tweede helft van de 19e eeuw kwam de bloembollenteelt tot bloei, in navolging van andere gebieden elders in Noord-Holland.

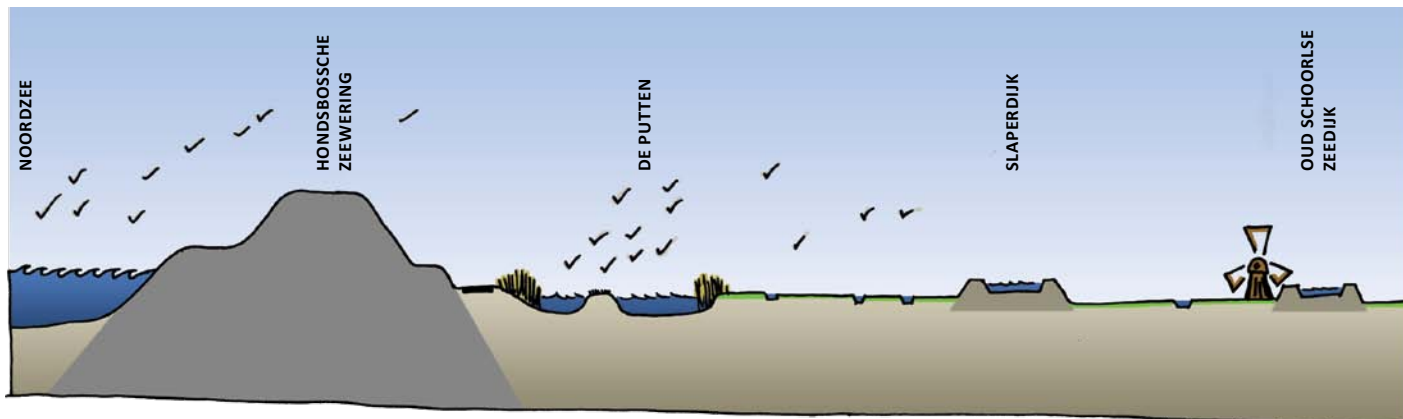
De 20e eeuw kenmerkte zich door een toename van de recreatie en een groei van de kernen; Bergen aan Zee werd gesticht als nieuwe badplaats aan zee met een verbindende tramlijn door de duinen, tevens groeide de verblijfsrecreatie, met name in de binnenduintrand. De kern van bergen groeide met villawijken (oa. Park Meerwijk, Westdorp, Tuindorp-Oostbuurt) en het landelijk wonen ontwikkelde zich verder langs de Herenweg.

Voor de Tweede Wereldoorlog werd het militair vliegveld Bergermeer aangelegd, later onderdeel van de Atlantikwall, welke bestond uit verdedigingswerken in de duinen en binnenduintrand.

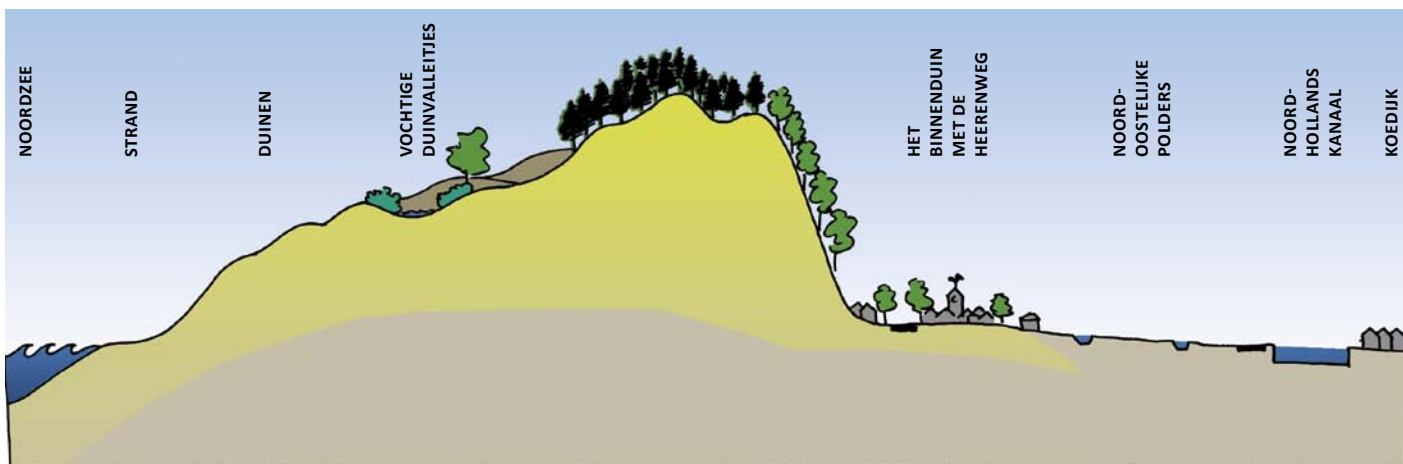
Buiten het plangebied vond een grote verstedelijking plaats van Alkmaar en Heiloo, waardoor het landelijke karakter van het plangebied extra betekenis krijgt als recreatief uitloopgebied van deze omliggende kernen.

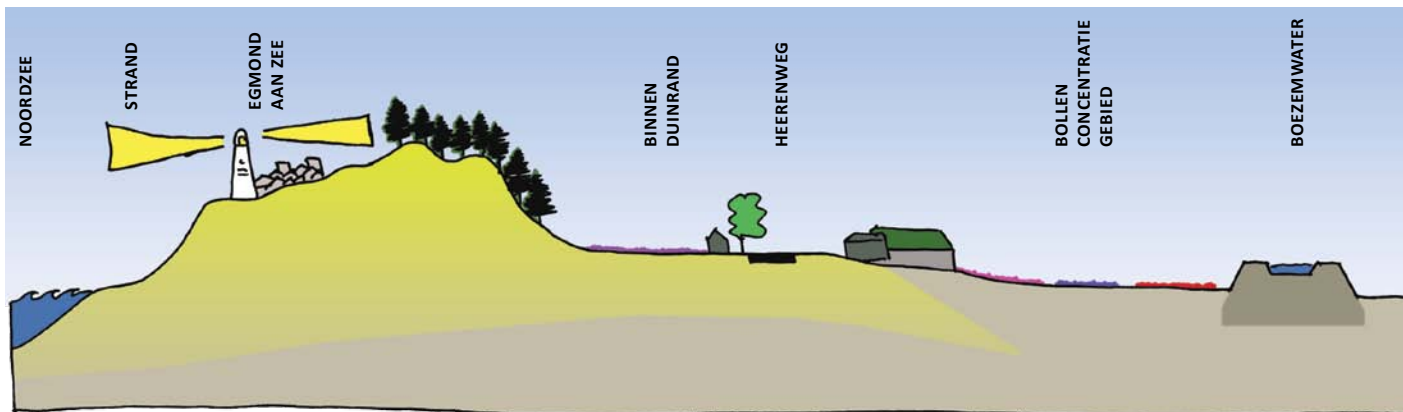
ABDIJ VAN EGMOND

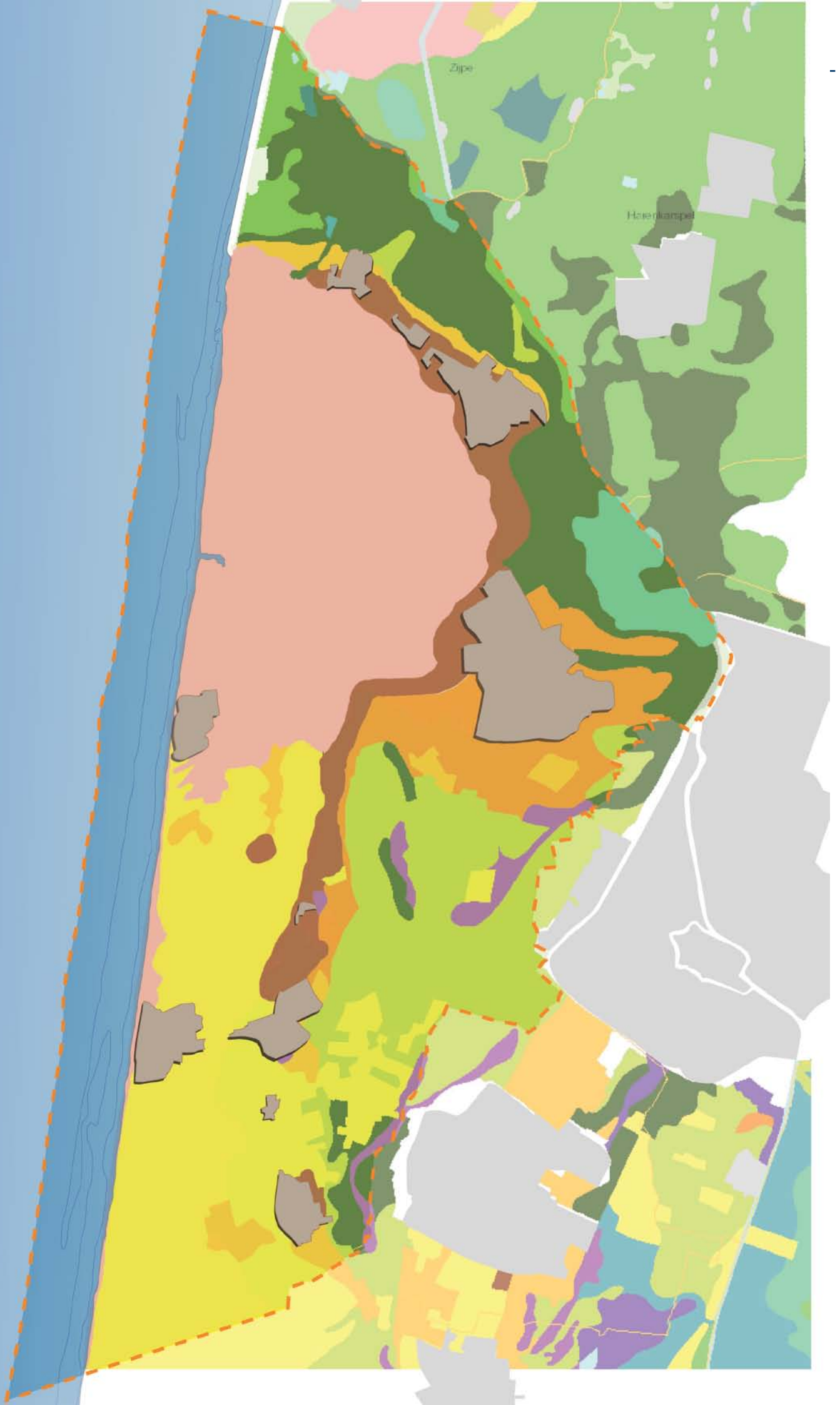
HONDSBOSSCHE ZEEWERING

SCHOORLSE DUINEN

DUINEN BIJ EGMOND

2.2 BODEM

Uit de ontstaansgeschiedenis blijkt dat door de kracht van de elementen het landschap is gevormd. Ook de bodemtypering is hier een afgeleide van.

Stroomgeulen

Direct langs de stroomgeulen de Rekere en het Oer-IJ is veel kleiig materiaal afgezet.

Ook het de gronden in de Berger- en Egmondermeer, als uitlopers van de stroomgeul het Oer-IJ, bestaan uit kleiig materiaal.

Strandwallen

De strandwallen in het gebied bestaan uit zanderig materiaal. Ook de eilandjes in de Berger- en Egmondermeer bestaan uit een zanderige afzetting.

Jonge duinen

Ten westen van de binnenduinrand heeft de wind nog hogere duinen gevormd van met grof zand uit de Noordzee.

Veevorming

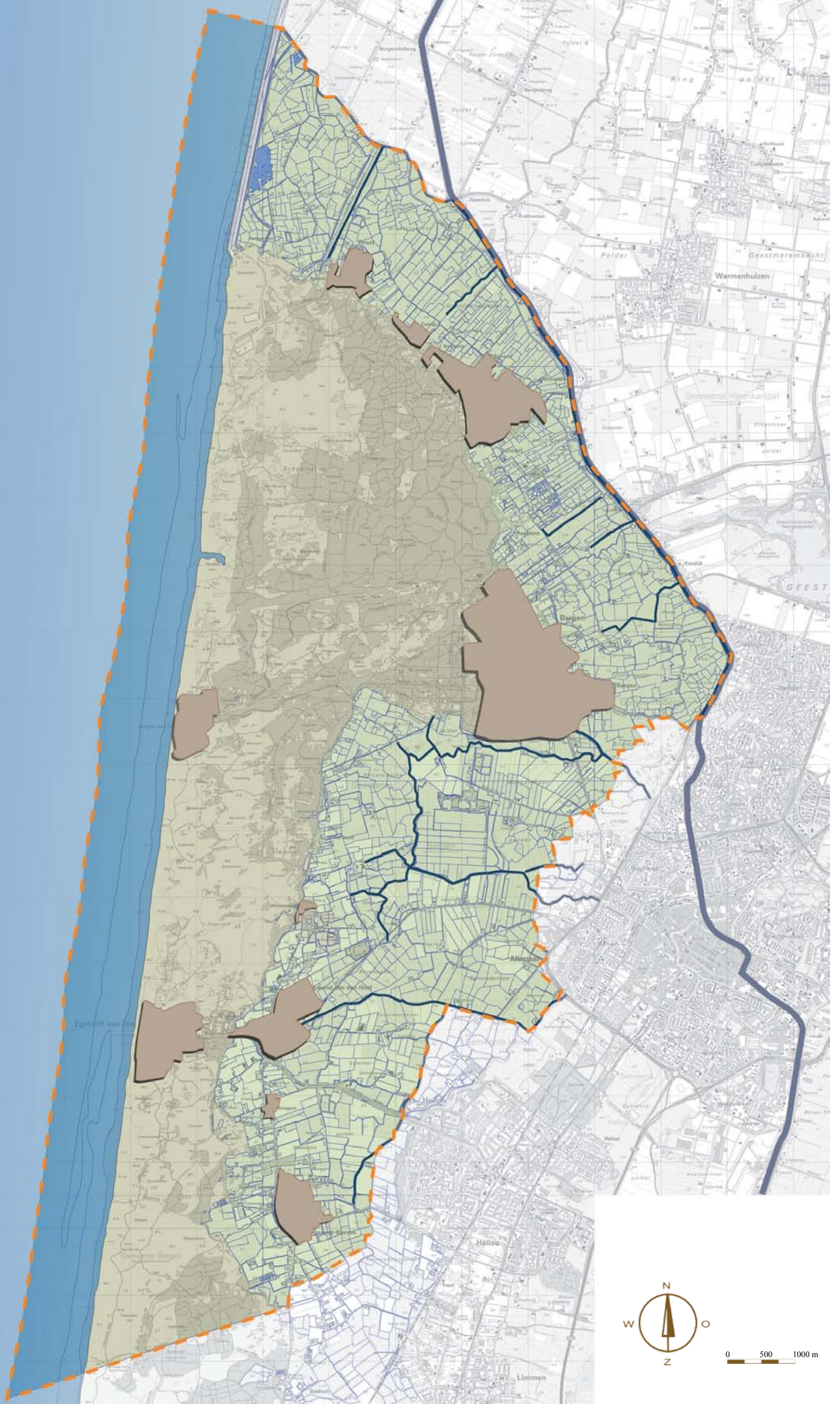
Daarnaast zijn er enkele plekken, met name in het zuidelijke gedeelte van het plangebied, waar na verlanding en bemaling van de Berger- en Egmondermeer veenvorming heeft plaatsgevonden en door de eeuwen heen niet is weggeslagen.

Grondsoorten

	<i>Zand in stuifduinen en stranden</i>
	<i>Leemarm zand</i>
	<i>Zwaklemig fijn zand</i>
	<i>Enkeerdgronden; fijn zand</i>
	<i>Grof zand</i>
	<i>Zavel</i>
	<i>Klei</i>
	<i>Klei op fijn zand</i>
	<i>Veraarde bovengrond op veen op zand</i>

FOTO: T. FERKET

2.3 WATER

Polders

Het poldergebied van de gemeente Bergen is door sloten onderverdeeld in een onregelmatig verkavelingspatroon. Binnen de kavelstructuur treffen we nog enkele grotere vaarten aan. De sloten en vaarten van het poldergebied wateren allemaal af op het Noord Hollands Kanaal, die het plangebied aan de oostzijde begrenst.

Droogmakerij

De Berger- en Egmondermeer worden omsloten door hoger gelegen ringvaarten. Het slotenpatroon binnen de Berger- en Egmondermeer is deels rationeel. De onregelmatige slotenpatronen zijn een relict van de voormalige eilandjes in het meer. In de Bergermeer is het oorspronkelijke slotenpatroon verdwenen door de aanleg van het vliegveld Bergen. Overtollig water uit de beide meren wordt, nadat het is opgepompt, via de ringvaart afgevoerd.

Duinen

Regenwater infiltreert in de duinen en komt in het binnenduin via duinrellen weer aan het oppervlak.

Aandachtspunten water

- Diverse opgaven voor vergroting van het waterbergend vermogen in het polderlandschap en de droogmakerijen.
- De waterafvoer van de duinrellen in de binnenduinrand toont op veel plaatsen tracéverandering, demping of overkluisingen.
- De verdroging van de duinen hangt samen met de versmalling van het duinmassief in de afgelopen eeuwen. Aan de zeezijde door kustafslag en aan de landzijde door zandafgraving en egalisatie in de binnenduinrand. Daardoor is de zoetwaterbel kleiner geworden en het grondwaterpeil verlaagd. Daarnaast versnelt de drainage op de geestgronden van de binnenduinrand het grootste deel van het jaar de afwatering. Ook de peilverlagingen in het polderlandschap bevorderen de verdroging van het duingebied.
- Ook voor de binnenduinrand is waterberging en vertraging van de afwatering een opgave.

KRONKELIG
SLOTENPATROON

DE NOORDZEE

RINGVAART VAN DE
BERGERMEERWATERPLAS
DE PUTTEN**Water**

Verkavelingspatroon

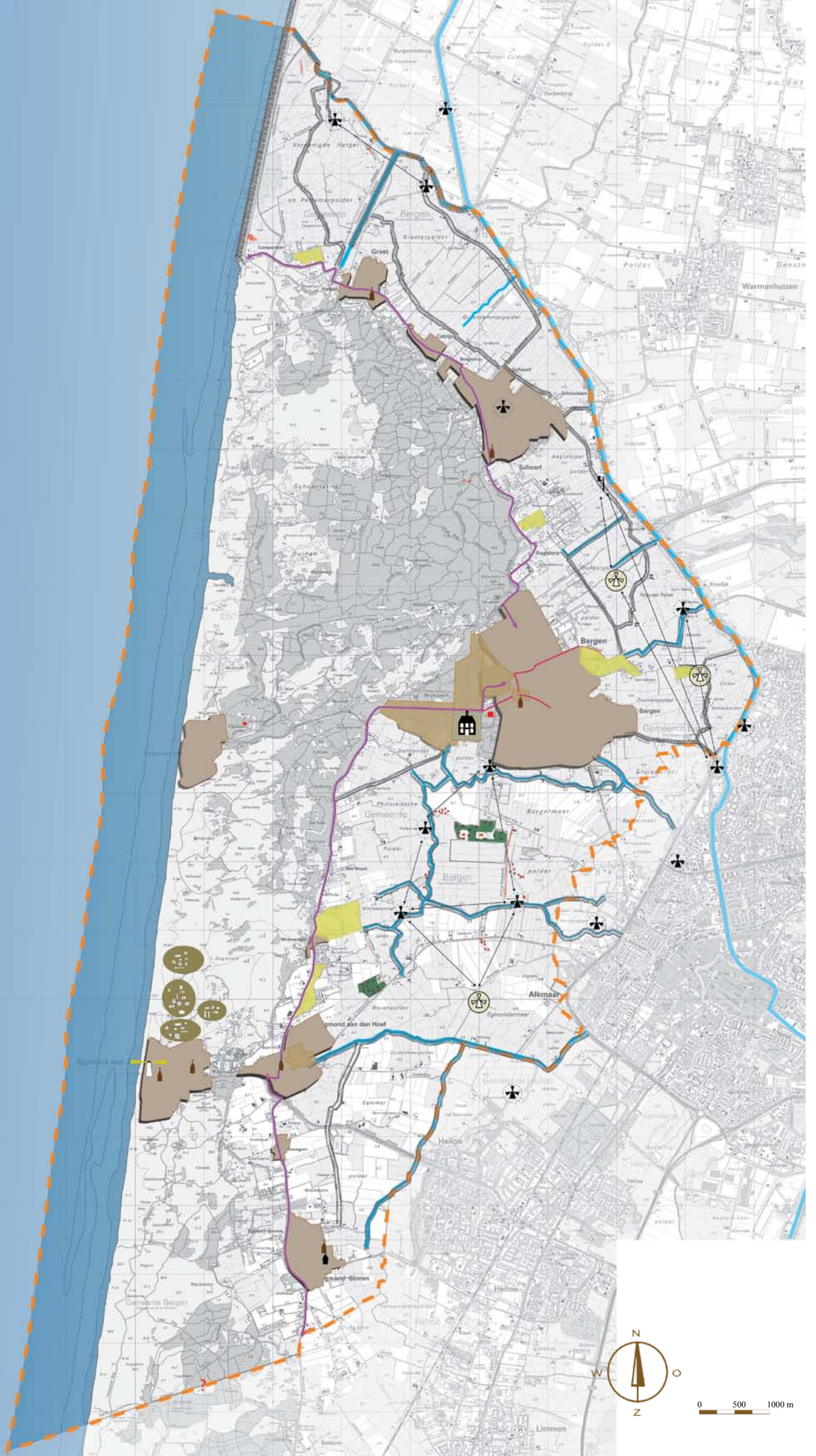
Vaarten

Waterplas

Noordzee

2.4 CULTUURHISTORISCHE WAARDEN

De cultuurhistorische waarden zijn uitgebreid omschreven in de gemeentelijke Cultuurhistorische atlas 'Bergen Lusthof' uit 2005. In de Beleidsnota Cultuurhistorie Bergen 2008-2018 is het gemeentelijke beleid met betrekking tot cultuurhistorie uitgewerkt. Uitgangspunt is behoud door ontwikkeling, waardoor nieuwe ontwikkelingen mogelijk zijn, maar wel vanuit de visie dat de historische identiteit de basis is voor behoud van een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving. De Rijksnota Belvédère 1999, noemt Bergen-Egmond-Schoorl één van de 60 Belvédèregebieden in Nederland met "hoge gecombineerde cultuurhistorische waarden" dus zowel op het gebied van archeologie, historische geografie en bouwkundige waarden.

Dijken, verkaveling en molens

Om land te ontginnen en het water buiten te sluiten werden in de Middeleeuwen (begin 12e eeuw) dijken opgeworpen. Soms liggen ze nog als hogere relicten in het landschap of worden ze gebruikt als weg. Daarnaast is het verkavelingspatroon per gebied kenmerkend voor de ondergrond die ter plaatse voor kwam. In de vijftiende eeuw werd de poldermolen uitgevonden. Met behulp van de molens konden gebieden kunstmatig ontwaterd worden. Hierdoor konden grote stukken land ontgonnen worden. Meren en plassen werden drooggemalen met het Bergermeer en Egmondermeer als hoogtepunt. Ook de duinbeken en duinrelle hebben hun oorsprong in het verleden en hebben een cultuurhistorische waarde.

Cultuurhistorie

- *Molen, incl molenbiotoop*
- *Voormalige molen*
- *Seinpaal*
- *Dijken*
- *Beschermd dorpsgezicht*
- *Landgoed*
- *Kerktoeren*
- *Abdij van Egmond*
- *Vuurtoren*
- *Geestgronden*
- *Tankversperring*
- *Bunkercomplexen*
- *MOB-complex*
- *Kerkepaden*
- *Heerenweg/Hereweg*
- *Droogmakerij*
- *Duinlandjes*

Stolpboerderijen

De stolpboerderijen zijn ontworpen als boerderijtypen voor ondermeer deze omgeving en grote delen van Noord Holland. Een stolp is een vierkante boerderij met een piramidevormig dak. Onder dit dak was plaats voor de boerenfamilie, het vee, het hooi, de wagens en andere werktuigen. De stolpen zijn terug te vinden op en langs de oude strandwallen, langs het Noord-Hollands kanaal en langs de vaarten rond de Egmonder- en Bergermeer.

Teelten in duinen

Vochtige duinvalleien werden gebruikt voor de aardappelteelt. De eerste duinlandjes stammen uit de late achttiende eeuw. De duinen met de bijzondere duinlandjes rondom Egmond aan Zee waaromheen als gevolg van intensieve menselijke invloed een bijzondere flora is ontstaan, werden aangeduid met de term 'zeedorpenlandschap'.

Invloed religie op landschap

Groet, Schoorl, Bergen en Egmond bezitten inmiddels allemaal een kerk. Vroeger was dit echter niet zo vanzelfsprekend. Vanuit de vier kernen, waaruit Bergen is ontstaan, bezochten de mensen de kerk via de kortste route, de zogenaamde doodwegen of kerkepaden. In Bergen is een aantal van deze tracés nog duidelijk herkenbaar. De Abdij van Egmond is van grote invloed geweest op de ontginning van de binnenduintrand en de polders. Diverse vaarten en dijken zijn vanuit de abdij ontwikkeld ter verbetering van de landbouwgronden.

Militaire bouwwerken Tweede wereldoorlog

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog is er een groot aantal militaire bouwwerken aangelegd in de gemeente Bergen. Er hebben veel bijzondere installaties gestaan, onder andere in verband met de luchtoorlog, zoals vliegveld Bergen, twee radionavigatiestations en vier radarinstallaties. Van de installaties resteert weinig. Van de in totaal circa 1000 bouwwerken in de duinen en 300 rond het vliegveld resteert nog circa de helft. In de duinen en langs de kustlijn lag de Atlantikwall met onder andere schuttersputjes, betonnen tankmuren, een tankgracht, drakentanden en zware bunkers. Veel restanten zijn onder het zand gewerkt. Rond het voormalig vliegveld ligt nog circa de helft van het aantal bunkers, één kleine hangar en het poldergemeel. De bunkers liggen soms vrij in het zicht, of zijn bedekt met grond en worden begraasd, of leveren onderdak aan vleermuizen.

Aandachtspunten cultuurhistorische waarden en landschap

- In de Binnenduintrand van Egmond Binnen ligt de oudste geschiedenis van het gebied, welke ook nog deels terug te vinden is. In deze zones liggen ook grote natuurpotenties. De uitwerking van natuur- en andere ontwikkelingen in relatie tot de cultuurhistorische waarden vraagt om nadere uitwerking. De afstemming gebeurt in goed overleg tussen de diverse partijen.
- Een groter bewustzijn van cultuurhistorische en landschappelijke waarden, zowel bij bewoners als bij toeristen is van belang om breder draagvlak te verkrijgen voor de instandhouding ervan.
- De relicten uit de periode van de Tweede Wereldoorlog zijn onderbelicht. Er is een betere (bescherming) en voorlichting gewenst.

2.5 ECOLOGISCHE WAARDEN

In het plangebied is een bijzondere reeks van gradiënt te herkennen in de duinen zelf en ook in de overgangen tussen de duinen, de binnenduintrand en het polderlandschap. De bescherming van de natuurwaarden via de EHS en Natura 2000 komt in paragraaf 3.2 bij natuur als functie aan bod.

Duingebied

De duinen van Bergen, Egmond en Schoorl zijn onderdeel van de Ecologische hoofdstructuur van Rijk en provincie en behoren tot Natura 2000 gebied (Europese Ecologische Hoofdstructuur). Het gevarieerde reliëf vormt een uniek duinmilieu met zandduinen, duinvalleien, duinmeertjes, heide en bos. De bossen kwamen van nature niet voor, deze zijn in de 19e en 20e eeuw aangeplant.

Het noordelijke deel omvat de Schoorlse duinen op een kalkarme ondergrond. In de 20e eeuw zijn veel kwetsbare soorten verdwenen door het wegvalen van een aantal vegetatiestadia. Dit komt door verdroging (tgv waterwinning) en afname van de dynamiek van bijvoorbeeld zandverstuivingen. Niet beboste valleien zijn begroeid geraakt. Kenmerkend voor het gebied zijn duingraslanden, de broedvogelbevolking achter de zeereep, heidevegetaties met o.a. Boomleeuwerik en Nachtzalw, naaldbossen en in de binnenduintrand oude eikenbossen met een redelijk complete broedvogelbevolking. In 1997 is een opening in de duinen aangebracht om de zeewaterinvalloed in de binnenduinen terug te brengen.

Het meer zuidelijk gelegen Noord Hollands Duingebied is een karakteristiek voorbeeld van een Nederlands duinlandschap, als gevolg van een eeuwenlang ontstaansproces. Het is een geheel van duinen met natte en vochtige valleien, duingraslanden, struwelen, bossen en ruigten. Het ligt op de overgang van de kalkarme naar de kalkrijke duinen. Het duingrasland heeft te lijden gehad van het instorten van de konijnenpopulatie, waardoor het verruigd is en deels vervangen is door struweel en bosuitbreiding. Ook diersoorten zoals vlinders zijn hierdoor onder druk gekomen. Ook zijn de vossen toegenomen. Door

begrazing met Schotse Hooglanders en paarden en aanvullende beheermaatregelen zoals maaien en struweel verwijderen wordt getracht het duingrasland te herstellen en het dichtgroeien van de duinen te voorkomen. In het zeedorpenlandschap met verwaarloosde akkers, duinrietruigte, struwelen, grasland en open stuivend duin komen als gevolg van intensieve menselijke invloed als betreding en begrazing bijzondere soorten vegetatie voor waaronder Silenesoorten en Bremrapen. Verder van het dorplandinwaards liggen Duindoornstruwelen en duinvalleien. Rond de duinmeertjes en de kanalen leven moerasvogels.

Binnenduintrand

De vochtige schraalgraslanden in de binnenduintrand zijn in ons land bijzonder. Ten noorden van Bakkum is hiervoor natuurontwikkeling op landbouwgrond gepleegd met goede resultaten. De duinbossen in de binnenduintrand zijn door hun zeldzaamheid, soortenrijkdom en gevarieerde structuur van grote betekenis. Zij hebben ook een rijke vogelstand.

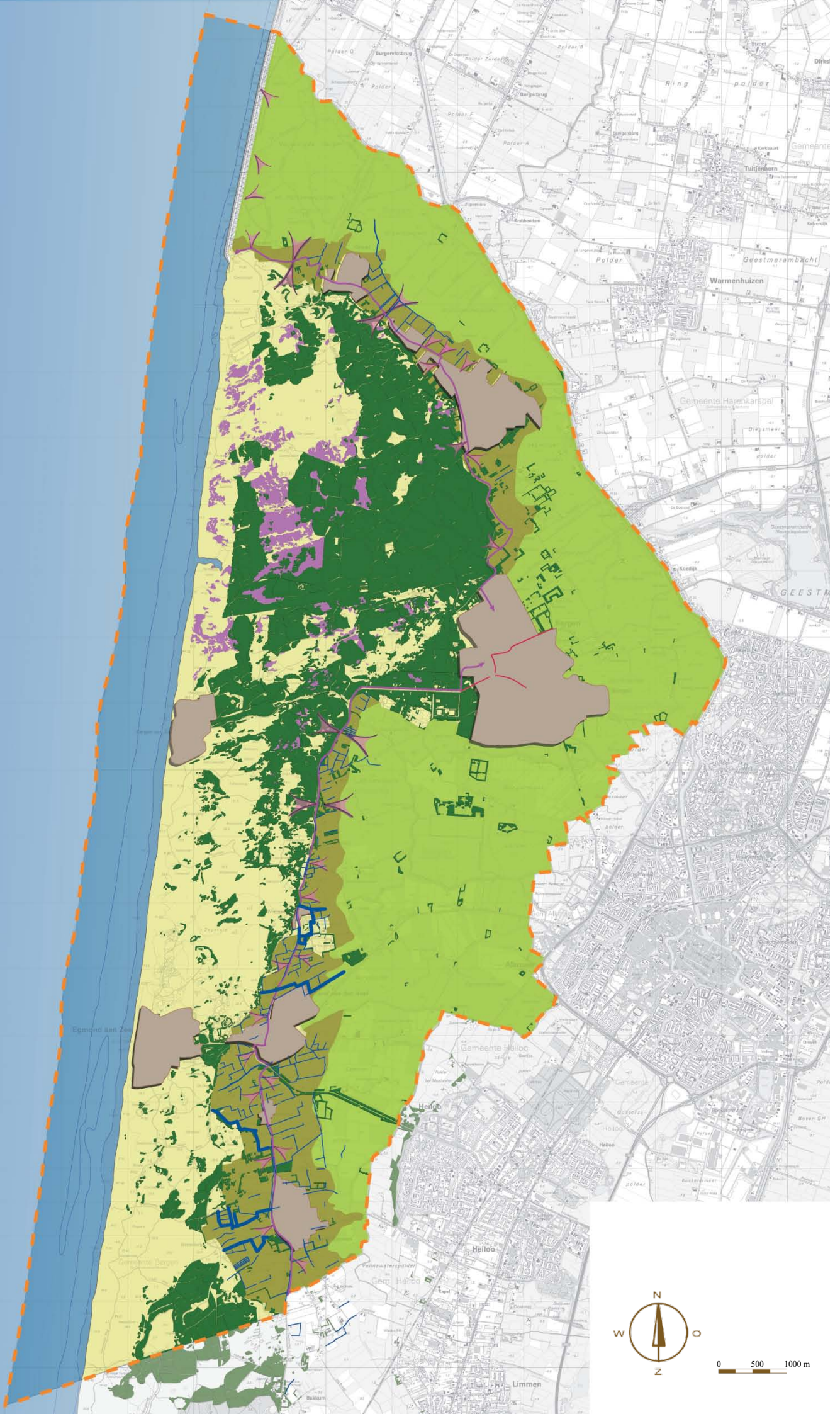
Polderlandschap

De Vereenigde Harger- en Pettemerpolder en de Damlanderpolder vallen binnen de EHS. Zij zijn deels in eigendom bij Natuurmonumenten. Een van de meest kenmerkende eigenschappen van dit Natura 2000 gebied is de aanwezigheid van zoute kwel onder de Hondsbossche zeevering en van zoete kwel uit het duingebied. Hierdoor ontstaan zoetzoutgradiënten, die bijzondere flora opleveren en zilte graslanden. De polders vormen een belangrijk broedgebied voor weidevogels en kustvogels. Ook fungeert het als foerageer- en rustgebied voor o.a. Iepelaar, Bergeend, Smient, Kleine Zwaan en goudplevier. Het agrarische landschap herbergt wel degelijk ecologische waarden. Weidevogels, soortenrijke graslanden en een uitgebreid watersysteem met watergebonden natuurwaarden komen hier voor. Het Catrijpermooi is hiervan een voorbeeld en is in eigendom van Staatsbosbeheer.

Daarnaast is een groot deel van het landelijk gebied kwelgebied. Kwelwater stroomt via duinrellen het agrarisch gebied in. Uit recent onderzoek blijkt dat een aantal van de duinrellen bijzonder waardevolle flora herbergt. Een aantal terreintjes in het agrarisch gebied is in beheer bij Landschap Noord-Holland.

Aandachtspunten ecologie, cultuurhistorie en landschap

- In de duinen spelen knelpunten als verdroging en een afname van de verstuiwingsdynamiek. Buffering kan bij gunstige omstandigheden worden geleverd via grondwater. De grote verdampingsinvloed van de bossen bemoeilijkt herstel en ontwikkeling van natte vegetaties in kansrijke valleien.
- In de binnenduintrandzones liggen grote natuurpotenties. Denk daarbij aan kwelsituaties en duinrellen, bloemrijke graslanden, overgangen van hoog naar laag en van klei naar zand. Specifiek vraagt de instandhouding en herinrichting van de duinrellen om nadere uitwerking. Hiervoor is wel een hydrologisch herstel nodig. In deze zone is echter zorgvuldige afstemming nodig met de aanwezige cultuurhistorische waarden.
- Er is meer aandacht nodig voor natuur- en milieueducatie.

2.6 LANDSCHAPPELIJKE WAARDEN

De landschappelijke waarden van het buitengebied worden onder andere bepaald door de aanwezige landschapselementen en erven die voorkomen in het buitengebied. Vooruitlopend op het LOP zijn de kleine landschapselementen en duinrellen geïnventariseerd door Landschap Noord-Holland. Ook is er door Landschap Noord-Holland een ervenstudie verricht naar de historische kwaliteiten van boerenerven in de binnenduinstrand van de gemeente Bergen.

Landschapselementen

Als landschapselementen zijn benoemd de elementen kleiner dan 5ha. Er is onderscheid gemaakt in de volgende categorieën landschapselementen.

Beplanting (meest voorkomende soorten: Els, Wilg, Populier): singels, bomenrij, boomgroepen, broekbos, bos (gemengd, loof, naald) en houtwallen.

Erfbeplanting nabij woningen, boerderijen, borg, verdedigingswerken, kerk of klooster: leibomen en solitaire bomen.

Overige elementen: landscheiding, kerkenpaden, dijken, zandwallen en duinrellen.

Voorkomen landschapselementen

In de noordelijke binnenduinstrand liggen landschapselementen zoals bosjes zowel in de kernen als ook in het buitengebied. Zij vormen restanten van bosjes, die al meer dan een eeuw oud zijn en zijn aange-

Landschappelijke waarden

	<i>Beplanting (singels, boomgroepen, bos, etc)</i>
	<i>Erfbeplanting nabij woningen, boerderijen en verdedigingswerken</i>
	<i>Hooigraslanden</i>
	<i>Duinrellen</i>
	<i>Kerkepaden</i>
	<i>Sterk contrast duinen polders</i>
	<i>Open doorkijkje</i>
	<i>Open polderlandschap</i>
	<i>Binnenduinstrand</i>
	<i>Duinlandschap</i>
	<i>Bos</i>
	<i>Heide</i>
	<i>Duinen</i>

vuld met lijnvormige begroeiing, ter aankleding van de verblijfsrecreatie, ook in het aansluitende open polderlandschap. In het noorden is de begroeiing lager door de sterke wind.

In de zuidelijke binnenduinstrand liggen relictten van bossen rond landhuizen met namen als 'Waterrijk' en 'Vrede Stein'. De aanvulling met nieuwe lijnvormige beplantingen is hier geringer dan in het noorden. In de Bergermeerpolder liggen veel beplante enclaves van het sportpark, MOB complex en Karperton. Meer naar het zuiden ligt de sterk beplante Heilooër Zeeweg.

De duinrellen vormen de meest karakteristieke elementen van de gehele binnenduinstrand. Het woord 'rel' betekent gegraven gang. Bij een duinrel gaat het in het algemeen om een smalle (minder dan één meter brede) watergang, met een zandige bodem, die (kwel, dus schoon) water van de duinen naar de polders afvoert. Zij zijn onder te verdelen in vier typen; namelijk droogstaande duinrellen, watervoerende duinrellen, mooie duinrellen met een bijzonder waardevolle flora en verdwenen duinrellen.

De overige landschapselementen zijn niet uniek maar vormen tezamen het landschappelijke beeld van het gebied. De dijken zijn getuigen van de landwinning.

Naast de duinrellen is de ringdijk van de Bergermeerpolder waardevol. De ringdijk heeft een bijzonder (glooiend) profiel en is relatief laag. Door de schrale zandige ondergrond heeft het grote natuurpotenties. Ook het kadetjesland ten zuiden van de Nesdijk is waardevol vanwege het bijzondere reliëf.

Aandachtspunten

- Vermindering waterafvoer uit de duinen in de duinrellen, t.g.v. grondwaterstanddaling in de duinen en achteruitgang water- en milieukwaliteit van de rel.
- Diverse functies vragen om een goede ruimtelijke inpassing (agrarische erven, verblijfsrecreatie terreinen, kamperen bij de boer, randen van kernen). Het gebruik van kenmerkende landschapselementen kan soms een bijdrage leveren aan deze inpassing (zie visie).
- Behouden van open doorkijkjes vanuit de binnenduinstrand naar de polders.
- Behouden van markante overgangen van de duinen naar de polders.

DUINREL EN LANDSCHAPPELIJKE BEPLANTING (FOTO: WIJKVERENIGING AAGTDORP)

Erven

In de Ervenstudie naar de historische kwaliteiten van erven in de binnenduinrand is een indeling in twee type erven gehanteerd.

Enerzijds het boerenerf en anderzijds het arbeiderserf. Opvallend zijn de verschillen, vooral in de uitstraling door de vorm van het erf en de gebruikte beplanting.

De volgende kernwaarden bepalen de identiteit van de erven in de binnenduinrand van de gemeente Bergen:

1. Erfvorm en erfmaat; relatie met de verkaveling
2. Erfbegrenzing met watergangen
3. Plaatsing woning en bijgebouwen
4. Representatief voorerf en traditionele erfindeling
5. Streekeigen erfbeplanting en relatie met landschapsbeplanting

Kernwaarden boerenerf binnenduinrand:

- Erfbegrenzing: bomenrijen vaak rondom en redelijk dicht op de boerderij geplant
- Rellen en sloten: soms geheel rondom het erf. Deze watergangen zijn niet altijd de sloten van de verkavelingsstructuur.
- Plaatsing woning en bijgebouw: evenwijdig aan de verkaveling.
- Erfindeling: duidelijke scheiding tussen representatief voorerf en bedrijfsmatig achtererf
- Bossages: op een apart perceel naast of achter het erf
- Kavel: onregelmatige blokvorm of rechthoekig
- Beplanting: voornamelijk bomen (erfgrens en solitaire), gras en op enkele plekken een haag. Op sommige erven een kleinschalige boomgaard van hoogstamfruitbomen.

Kernwaarden arbeiderserf binnenduinrand:

- Ontstaan vanaf eind 19e eeuw
- Kavel: lang en smal
- Plaatsing woning en bijgebouw: evenwijdig aan de verkaveling
- Erfindeling: klein en eenvoudig representatief voorerf en bedrijfsmatig achtererf
- Ligging: erf aan kop van de kavel
- Overgang: grens tussen erf en bouwland was soms vaag
- Erfbegrenzing: geschoren hagen
- Watergang: langs de erfgrens (soms duinrel of droge greppel)
- Beplanting: hagen en solitaire bomen en of leibomen. Soms aantal fruitbomen op het achtererf.

FOTO: A. SCHREURS

Kernwaarden historische erven binnenduinrand:

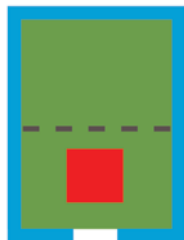
- 1 De erven zijn voornamelijk rechthoekig van vorm.

- 2 Het erf is meestal aan meerdere zijden omgrens door sloten.

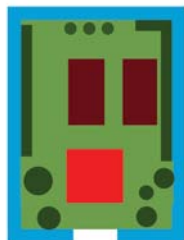
- 3 Het hoofdgebouw stond meestal voor op het erf. Er was vaak een scheiding tussen een representatief voorerf en bedrijfsmatig achtererf.

- 4 Bijgebouwen zijn meestal achter het hoofdgebouw geplaatst, maar niet altijd.

- 5 Van oudsher waren diverse randen beplant met een windsingel of bomenrijen. De wegkant bleef vaak open. Streekeigen beplanting bestond uit windsingels, bomenrijen, solitaire bomen, hagen, knotlinden en een boomgaardje.

Huidige erven buitengebied Bergen

De reeks luchtfoto's en foto's laat de huidige situatie van de erven zien op diverse plekken in de gemeente Bergen. Er is een grote variatie in de erfinrichting te zien.

Erven in de binnenduinrand

- De stolpboerderijen zijn vanaf de binnenduinrand gesticht. Zij vormen fraaie herkenbare en streekeigen bouwwerken in het landschap en mogen gezien worden. Rondom deze stolpen in de binnenduinrand is vaak enige fraaie erfbeplanting aanwezig van karakteristieke bomen en of hagen. Er ontstaat een probleem met de beeldkwaliteit als er te veel bijgebouwen vlak op de stolp komen te staan en / of als de bijgebouwen sterk afwijken in hun architectuur.
- De woonbebouwing in de binnenduinrandzones is vaak op de erven omgeven met beplanting. De beplanting vormt een bindende factor voor de vele bouwstijlen. Indien deze beplanting ontbreekt ontstaat er vaak een probleem met de beeldkwaliteit.

Erven in het polderlandschap

- Ook in het open polderlandschap treffen we bebouwing op erven aan. De oudere erven met woonbebouwing hebben vaak een groen karakter. De woonhuizen zijn relatief gering van omvang, zeker in relatie tot het bijbehorende groen op het erf. De erven manifesteren zich als groene oases in het open landschap.
- In de weidegebieden treffen we moderne agrarische bedrijven aan. Hier is het woonhuis gering in omvang ten opzichte van de grote stallen. Deze moderne boerderijen staan vaak zonder veel erfbeplanting in het open landschap. De beeldkwaliteit wordt bepaald door de situering, architectuur en kleur van de stallen.
- In de bollengebieden is sprake van zowel oude als moderne bollenschuren. Op de erven is vaak weinig beplanting aanwezig. De beeldkwaliteit wordt bepaald door de situering, architectuur en kleur van de bollenschuren en bijgebouwen.

Aandachtspunten

- Er spelen vele ontwikkelingen op de erven, zoals de functieverandering van agrarische bebouwing naar burgerwoningen, de overgang naar een ander gebruik van het agrarisch bedrijf of de schuren of juist schaalvergroting van agrarische bedrijven. De beeldkwaliteit van het erf wordt bepaald door de samenhang tussen de bebouwing, de erfinrichting en de omgeving. Deze dienen met elkaar in overeenstemming te zijn. Veranderingen in het gebruik van de bebouwing of de erven leidt regelmatig tot verrommeling en doet afbreuk aan de beeldkwaliteit.
- Verrommeling treedt bijvoorbeeld op als er diverse bouwstijlen vlak bij elkaar worden gehanteerd zonder beplanting of als er veel bijgebouwen op korte afstand van het hoofdgebouw staan.

Woonerven
in de binnenduintrand Noord

Agrarisch erf (veehouderij)
in de binnenduintrandzone Midden

Agrarisch erf (bollen)
in de binnenduintrandzone Zuid

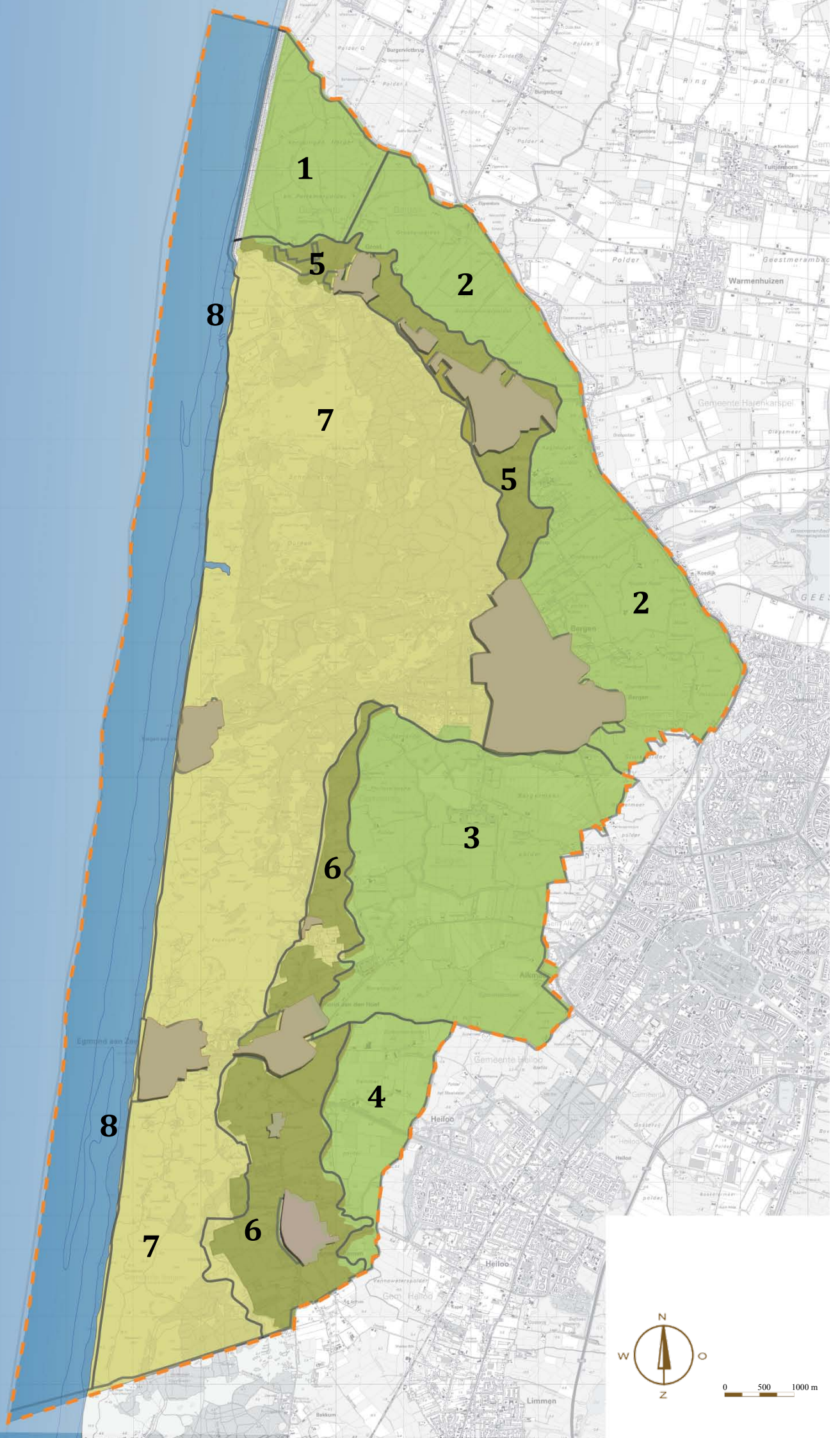
Agrarisch erf (veehouderij)
in Polders Noord

Agrarisch erf (veehouderij) en woonerf
in Polders Midden

Agrarisch erf (bollen)
in Polders Zuid

2.7 LANDSCHAPPELIJKE IDENTITEIT DEELGEBIEDEN

Drie landschappelijke hoofdgebieden

Op basis van de geomorfologische ondergrond en de ontstaansgeschiedenis kunnen in de gemeente Bergen drie landschappelijke hoofdgebieden worden onderscheiden, namelijk:

- de jonge duinen;
- de binnenduinrand;
- de polders.

Nemen we tevens het huidige grondgebruik en de ligging in acht dan is een nader onderscheid te maken in acht deelgebieden, waarvan de eerste zes overeen komen en deel uit maken van de Structuurvisie. Elk deelgebied kent als onderdeel van het landschapstype een eigen typering van ruimtelijke kwaliteiten of van grondgebruik, welke in deze paragraaf nader uitgewerkt zijn.

De acht deelgebieden zijn:

Open polderlandschap:

1. Vereenigde Harger en Pettemerpolder;
2. Noordoostelijke polders;
3. Omgeving Bergermeerpolder;
4. Sammerpolder.

Binnenduinrand:

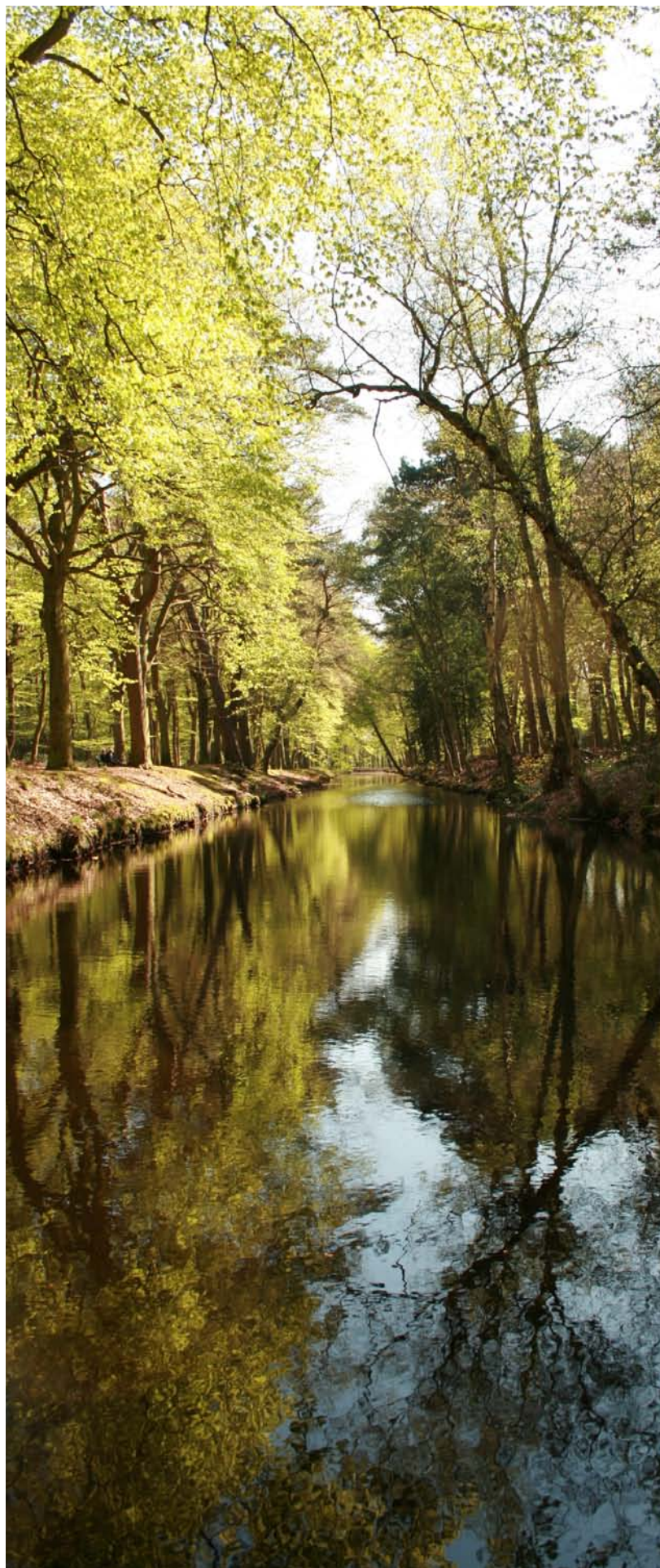
5. Binnenduinrand Noord;
6. Binnenduinrand Zuid.

Duinlandschap:

7. Duinlandschap;
8. Strand en zee.

Landschappelijke hoofdindeling

- *Polders*
- *Binnenduinrand*
- *Jonge duinen*

LANDGOED HET OUDE HOF TEN WESTEN VAN BERGEN

VEREENIGDE HARGER- EN PETTEMERPOLDER

Historische ontwikkeling

1421 St Elisabethvloed.
 1466-1792 Aanleg Hondsbossche Zeewering en Slaperdijk.
 1630 Oude strandvlakte met zeekleigrond ingepolderd.
 De putten zijn ontstaan door kleiwinning.

Ruimtelijke kwaliteit

Het vlakke landschap met de onregelmatige blokverkaveling van de Vereenigde Harger- en Pettemerpolder wordt begrenst door de hoge ligging van de dijken langs de Hondsbossche Vaart in het noorden, de Hargervaart in het oosten en de Noordzee in het westen. De duinenrij begrenst de polder in het zuiden. De kenmerkende openheid wordt bepaald doordat het landschap bestaat uit weilanden met een open karakter. Het landgebruik staat onder invloed van zoete kwel uit de duinen en zoute kwel uit de Noordzee, waardoor er een uniek binnendijks zilt milieu is met overgangen naar een zoet milieu. In het noorden vinden we de Waker-, de Dromer- en de Slaperdijk als historische zeeweringen. Het wegenpatroon van de polder loopt over oude dijkjes. Het kronkelige verloop zorgt ervoor dat de oriëntatierichting binnen de polder steeds verandert en je een steeds andere blik krijgt op de verspreid liggende stolpboerderijen en de Hargermolen.

Aspecten van ruimtelijke kwaliteit

- beleving van openheid, duisternis en stilte, vlak landschap begrensd door de hoogte van de dijk van de Hondsbossche Vaart in het noorden, de dijk van de Hargervaart in het oosten, de duinenrij in het zuiden en de Hondsbossche Zeewering in het westen
- weidegebied met plassen, unieke brakke en zilte natuur
- geen doorgaande wegenstructuur
- historische structuurlijnen; dijken, onregelmatige blokverkaveling
- cultuurhistorische objecten; Hargermolen en stolpboerderijen
- ontbreken van dorpen

Aandachtspunten

- Variant Hondsbossche Zeewering van invloed op kwelstroom
- Verrommeling open landschap
- Ontwikkelingen vanaf de zuidzijde

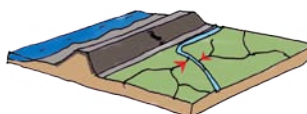
NATUUR EN WEIDEBOUW

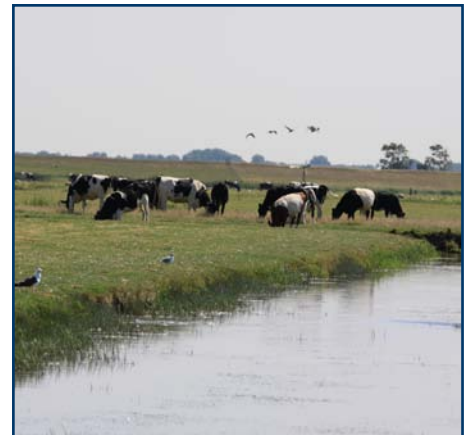
ONREGELMATIGE BLOKVERKAVELING

ENKELE STOLPBOERDERIJEN EN MOLENS

ONREGELMATIG SLOTENSTELSEL

LINKSBOVEN: HISTORISCHE KAART CA. 1900

RECHTSBOVEN: TOPOGRAFISCHE KAART

LINKSONDER: LUCHTFOTO

NOORDOOSTELIJKE POLDERS

Historische ontwikkeling

Oude strandvlakten: Ontstaan onder invloed van twee stroomgeulen; Oer-IJ en Rekere.

Oude dijken: Aangelegd vanaf de binnenduinrand. Nabij Schoorl: Schoorlse Zeedijk, Hogenweg en Tarruwdijk.

Verkaveling: Patroon reageert op ondergrond; ten oosten van Schoorl regelmatig op zeeleig grond, ten oosten van Bergen onregelmatig op haakse strandwallen.

Watergangen: Extra watergangen werden gegraven om het kwelwater uit de duinen af te voeren. Vanaf de 15e eeuw konden de molens ook aan de afwatering bijdragen.

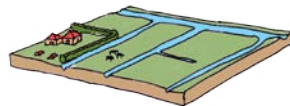
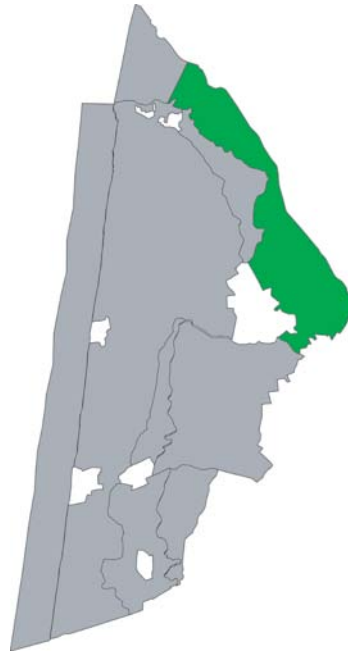
Ruimtelijke kwaliteit

De ruimtelijke kwaliteit van de noord-oostelijke polders is de afgelopen honderd jaar weinig veranderd. Het van oudsher zeer open agrarische weidelandschap met zijn kleinschalige blok- en slagenverkavelingen bepaalt nu nog steeds het beeld. Binnen het verkavelingspatroon vallen de bredere onbeplante gegraven waterlopen op ten opzichte van de kavelsloten. Het polderlandschap wordt begrensd door de Hondsbossche Slaperdijk en de Schoorlse Zeedijk in het noorden, het Noordhollandsch Kanaal, de N9 en deels de lintbebouwing van Koedijk in het oosten en de ringvaart van de Bergermeer in het zuiden. De grens in het westen is minder duidelijk omdat de beplanting van de binnenduinrand ook voor een deel in het polderlandschap ligt.

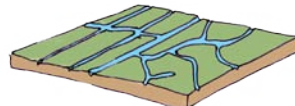
In het open polderlandschap vallen de recente agrarische bedrijven op door de afwezigheid van beplanting, het sterk moderne karakter en de grootte. Er zijn ook enkele recreatieterreinen die opvallen in het landschap.

Aan de oostkant van de dorpskern van Bergen zijn strandwallen aan het oppervlak aanwezig die haaks op de duinen liggen. Deze waarneembare lichte glooiing heeft een hoge aardkundige waarde. Hier ligt om de oude geestgronden van Zanegeest een waardevol kleinschalig beplantingspatroon.

Staatsbosbeheer heeft afrondingswensen voor de Catrijpermoor. De grondbank kan hiervoor wellicht een oplossing bieden.

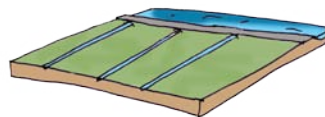
WEIDEGEBIED MET ENIGE RECREATIE AAN DE WESTZIJDE

NOORDELIJK REGELMATIGE EN ZUIDELIJK ONREGELMATIGE BLOKVERKAVELING

TRADITIONELE STOLPBOERDERIJEN EN MODERNE BOERDERIJEN

SLOTEN AFVOEREND NAAR N.H. KANAAL

Aspecten van ruimtelijke kwaliteit

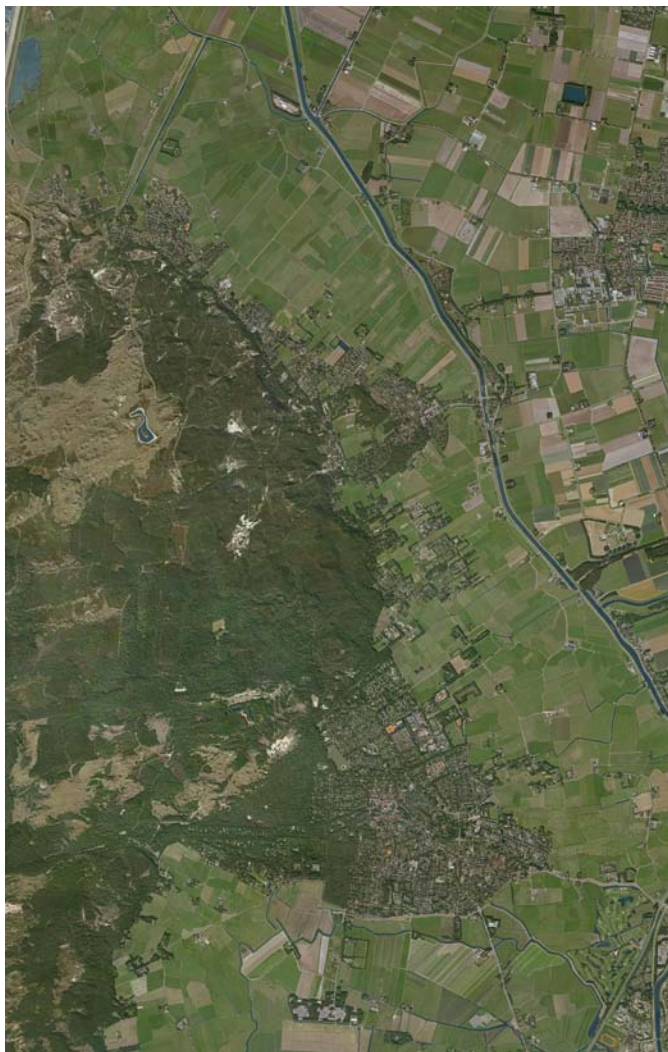
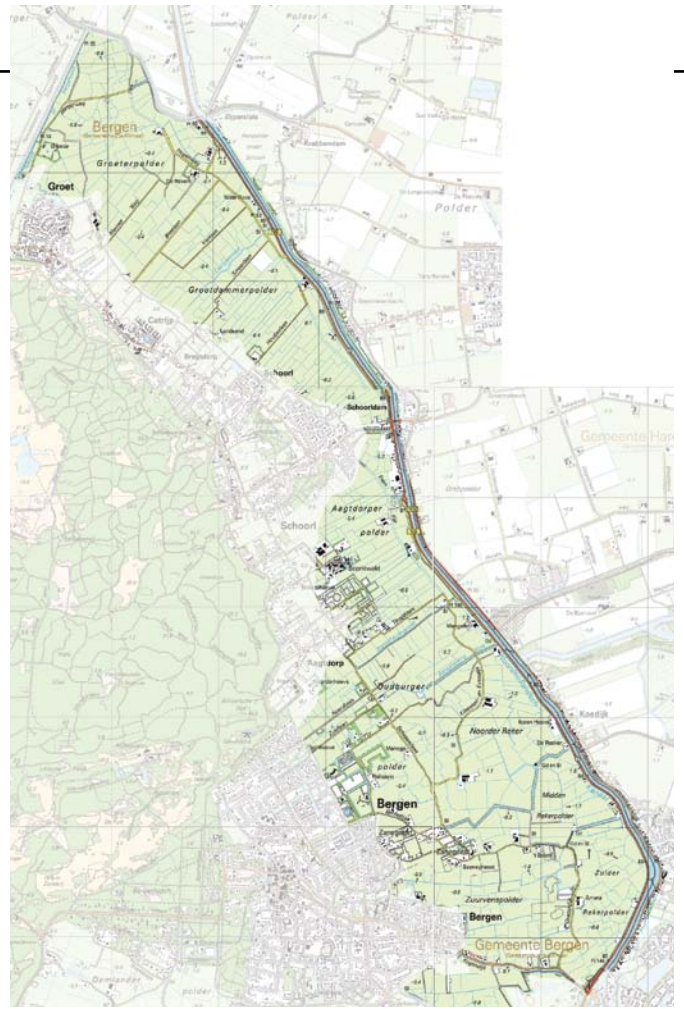
- beleving van openheid, duisternis en stilte
- vlak landschap begrensd door de Hargervaart in het noorden, de doorgaande structuur van het Noordhollandsch Kanaal in het oosten, de Kogendijk in het zuiden en de hoger gelegen beboste duinenrand met daarin opgenomen de dorpsranden en recreatieterreinen in het westen
- historische structuurlijnen; dijken (Kogendijk, Oudendijk, Hoogeweg, Vaalderweg, Klaassen- en Evendijk, Schapenlaan, Oosterdijk) en (on) regelmatige blokverkaveling en slagenverkaveling
- cultuurhistorische objecten (molen, molen restanten en enkele stolpboerderijen in de polder)
- aanwezigheid van haakwallen in de ondergrond, met kleinschalige beplantingstructuur ten oosten van Bergen

Aandachtspunten

- schaalvergroting agrarische bebouwing, ontbreken gebiedseigen architectuur en landschappelijke inpassing
- nevenactiviteiten / hobbymatig gebruik van het buitengebied met effect op ruimtelijke kwaliteit van het landschap
- diverse opgaven voor natuurontwikkeling en droge waterberging

LINKSBOVEN: HISTORISCHE KAART CA. 1900

RECHTSBOVEN: TOPOGRAFISCHE KAART

LINKSONDER: LUCHTFOTO

OMGEVING BERGERMEERPOLDER

Historische ontwikkeling

1565: Inpoldering Bergermeer en Egmondermeer, eerste droogmakerijen van Nederland.

Verkaveling: Patroon reageert op de ondergrond; onregelmatig patroon op de oude westelijke gebroken zandgronden, regelmatig patroon bij inpolderingen, grootschaliger patroon in later ontgonnen zuidelijke zavelige zeekleigronden. Een onregelmatige blokverkaveling komt voor op de oudste gronden van de bedijkingen en de voormalige eilanden in de Egmondermeer.

In de Egmondermeer vinden we een strokenverkaveling loodrecht op de Hoeverweg. De ringvaart en de kaden van de Bergermeer en de vaarten en kaden van de Egmondermeer vormden de verbindingen van Alkmaar met het slot op den Hoef, de abdij van Egmond, Wimmenum en het haventje (stet) van Bergen. Het polderwegenpatroon in het zuidelijk polderlandschap is gekenmerkt door verscheidene doodlopende polderweggetjes naar oude stolpboerderijen met een waterligging.

Militair vliegveld: In 1937 aangelegd onder de dreiging van de Tweede Wereldoorlog. Drie jaar later in gebruik genomen door de Duitsers, die de bunkercomplexen lieten bouwen. De oorspronkelijke verkaveling van de Bergermeer is door de aanleg van het vliegveld Bergen verdwenen.

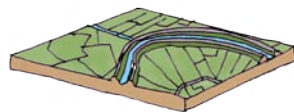
Stoomtram: Begin twintigste eeuw liepen er twee stoomtramlijnen naar de badplaatsen Egmond en Bergen aan Zee. De trams zijn verdwenen, maar de tracés zijn nog waarneembaar.

Ruimtelijke kwaliteit

Het landschap in en rond de Bergermeer wordt gekenmerkt door relatieve openheid. Deze openheid wordt binnen dit landschap opgedeeld door de aanwezigheid van bebouwing, geconcentreerd langs de wegen die het gebied doorkruizen en diverse functies die omzoomd zijn door een forse beplantingsingel. Daarnaast vallen de verschillende molens langs de Bergeringvaart in het gebied op. Het open landschap kent een gevarieerd gebruik. Het merendeel wordt gebruikt als weidegrond, maar ook de bollenteelt en natuur hebben een aandeel in het open landschap.

AGRARISCHE ERVEN EN ANDER GEBRUIK (MOB COMPLEXEN EN SPORTVELDEN) ALS GROENE EILANDEN

VERKAVELING ONREGELMATIG OP ZAND EN REGELMATIG OP KLEI

AGRARISCH WONEN MET BEPLANTE ERVEN

AFWATERING OP RINGSLOOT

Aan de oostkant van het deelgebied bepaalt de stadsrand van Alkmaar sterk de grens, terwijl de dorpsrand en de bossen van Bergen dat voor de noordkant doen. De begrenzing aan de zuidkant door de Hoevervaart en de binnenduinrand aan de westkant zijn minder duidelijk doordat het polderlandschap aan beide zijden doorloopt.

Aan het verkavelingspatroon kunnen we zien dat de Berger- en Egmondermeer ooit een plassegebied is geweest. De onregelmatige verkaveling wijst op de hogere en drogere delen en in de lagere delen treffen we een meer regelmatig blok- en slagenverkaveling aan. Rond het voormalige vliegveld is de geschiedenis verloren gegaan, omdat dit deel opnieuw is verkaveld.

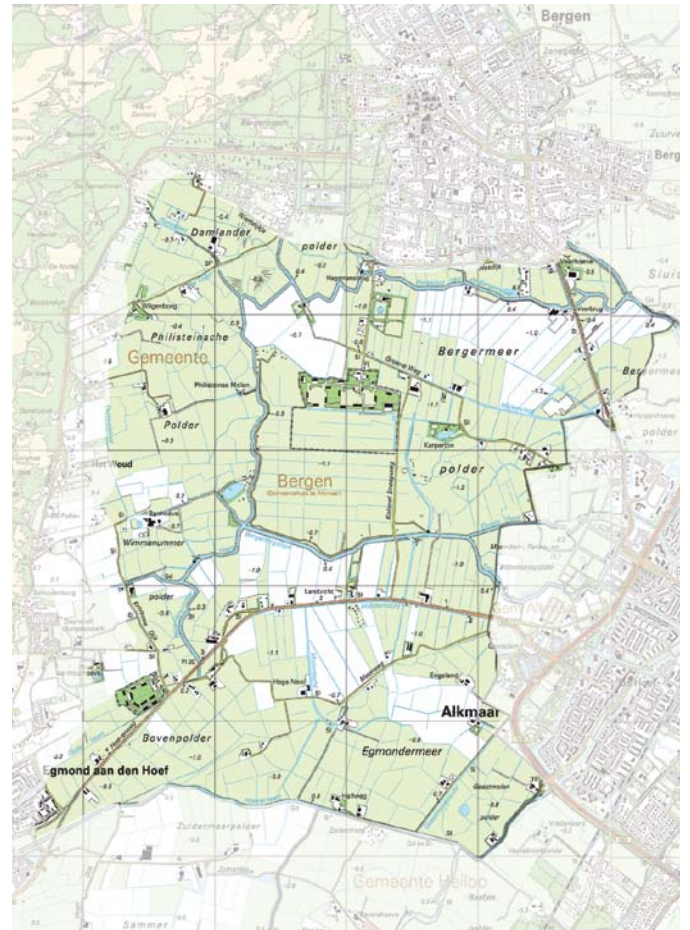
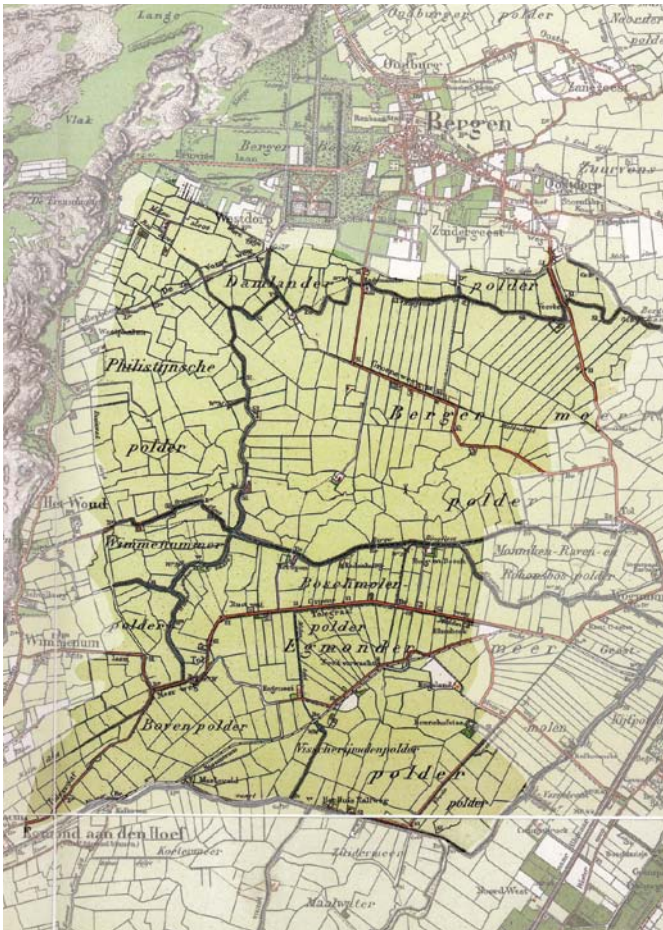
Aspecten van ruimtelijke kwaliteit

- beleving van een open landschap, met "groene eilanden" duisternis en stilte
- de groene binnenduinrand vormt de begrenzing aan de westzijde, de overwegend groene stadsrand van Alkmaar vormt de visuele begrenzing aan de oostzijde
- historische structuurlijnen (ringvaarten rond de Bergermeer en Egmondermeer, on- en regelmatige blokverkaveling reagerend op de ondergrond van zand en klei)
- cultuurhistorische objecten (vijf molens, waarvan één restant, tussenliggende zichtlijnen, stolpboerderijen, landgoed Kaperton, onderdelen MOB complex)
- aanwezigheid duinrellen
- bunkercomplexen WO II

Aandachtspunten

- schaalvergroting agrarische bebouwing, ontbreken gebiedseigen architectuur en landschappelijke inpassing
- afname agrarische identiteit door ontwikkelingen op en rond erven of hobbymatige activiteiten

LINKSBOVEN: HISTORISCHE KAART CA. 1900

RECHTSBOVEN: TOPOGRAFISCHE KAART

LINKSONDER: LUCHTFOTO

SAMMERPOLDER

Historische ontwikkeling

Hoge Dijk: In de elfde eeuw aangelegd door de abdijs van Egmond ter bescherming tegen het Oer-IJ.

Vaarten: Waarschijnlijk gegraven in restgeulen van het Oer-IJ, noodzakelijk voor een betere waterafvoer of betere bereikbaarheid voor de scheepvaart.

Stoomtram: Begin twintigste eeuw liepen er twee stoomtramlijnen van Alkmaar naar Egmond en Bergen aan Zee. De trams zijn verdwenen, maar de tracés zijn nog waarneembaar.

Bollenteelt: Ontstaan 2e helft 19e eeuw op gebroken zandgronden.

Ruimtelijke kwaliteit

De openheid was al lange tijd de ruimtelijke kwaliteit van de Sammerpolder. Steeds meer bepalen bollenvelden het beeld boven weidebouw. Met name in het voorjaar spreken de kleurige bloembollen tot de verbeelding. Deze toename heeft eraan bijgedragen dat de provincie het gebied benoemd heeft tot bollenconcentratiegebied binnen de gemeente. Binnen de openheid vallen de moderne vaak groene bollenschuren op en door hun grootte. Ze zijn soms wel en soms niet omgeven door beplanting. Ook liggen enkele veehouderijbedrijven in de polder. De forse beplanting langs de Heilooër Zeeweg, splitst ruimtelijk de polder in tweeën. Het landschap van de Sammerpolder wordt begrensd door drie cultuurhistorische structuurlijnen. De (Kromme) Hoge Dijk is een van de weinige wegen van de Sammerpolder. De Hoevervaart en de Egmonder binnenvaart zijn ringvaarten van de Berger- en Egmondermeer.

Aspecten van ruimtelijke kwaliteit

- open landschap, met beleving van duisternis en stilte
- gelegen tussen groene binnenuinrand en groene rand van Heiloo
- bollenvelden in het voorjaar
- historische structuurlijnen (van Hoge dijk, Hoevervaart en Egmonder binnenvaart)

Aandachtspunten

- landschappelijke inpassing bollenschuren ontbreekt deels
- recreatieve routestructuren worden versterkt
- groene aankleding harde rand, Egmond aan den Hoef oostzijde
- aantrekkelijkheid landschap als bollen zijn uitgebloeid en kale grond overblijft

BOLLENVELDEN

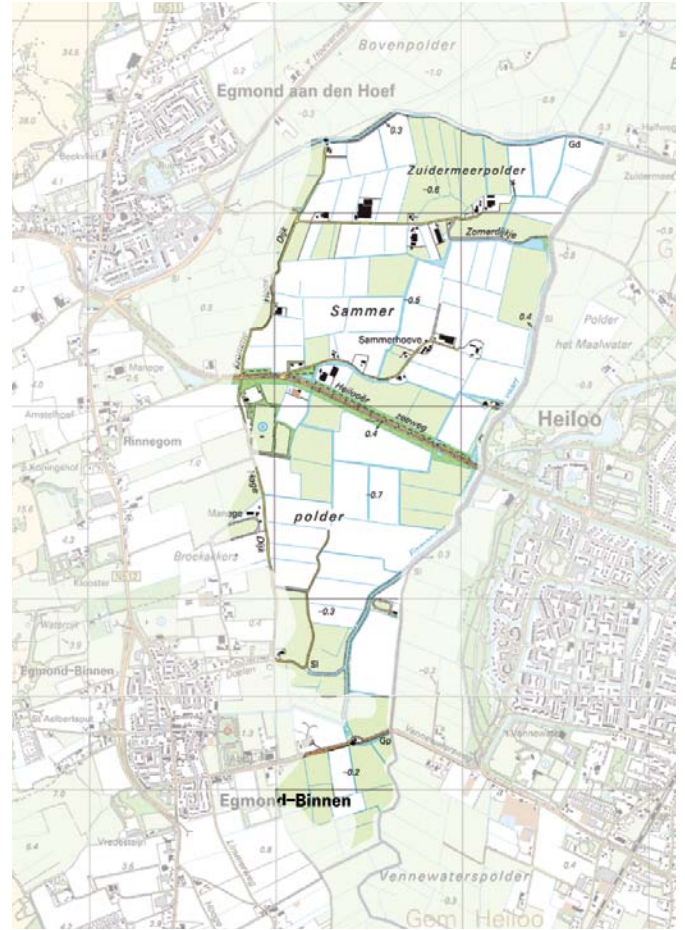

ONREGELMATIGE BLOKVERKAVELING

SLOTEN AFWATEREND OP VAARTEN

LINKSBOVEN: HISTORISCHE KAART CA. 1900

RECHTSBOVEN: TOPOGRAFISCHE KAART

LINKSONDER: LUCHTFOTO

BINNENDUINRAND NOORD

Historische ontwikkeling

Binnenduinrand: Ontstaan op oude strandwallen, flauw reliëf aflopend richting de polders. Deze zone vormt de ruggengraat van het landschap. De meeste functies zijn binnen deze zone gebundeld. Occupatie vanaf de Herenweg met oude geesten (gezamenlijke akkers).

Groet, Catrijp en Hargen: Ovale vorm door bebouwing beide zijden geest

Schoorl: Tweezijdige lintbebouwing langs de Duinweg.

Bergen: Ontstaan uit vier buurtschappen, rond geestgronden; Oudburg, Oostdorp, Westdorp en Zanegeest, vanaf de 11e eeuw verbonden door stichting van de kapel.

Ruimtelijke kwaliteit

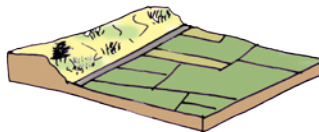
De binnenduinrand ligt op de oude strandwallen en vormt de overgangszone tussen de jonge duinen en het polderlandschap. Inmiddels is deze zone uitgegroeid tot de ruggengraat van het landschap van Bergen met de Heereweg als ontginningsas. De dorpskernen van de noordelijke binnenduinrand en de bijbehorende geestgronden zijn aan elkaar geregen door toenemende woningbouw en recreatiebehoefte. Het oude agrarische karakter langs de Heereweg is grotendeels verloren, alleen de stolpboerderijen en de doorzichten naar het polderlandschap verraden de agrarische achtergrond. De afwisseling kenmerkt het dorps karakter. De beslotenheid van de binnenduinrand wordt naast de veelheid aan bebouwing gevormd door het groene fijnmazige netwerk van bosjes, lijnvormige beplantingen, beplanting in openbare ruimte en erf- en wegbeplanting. Binnen de binnenduinrand liggen de duinrellen vrij verborgen maar zij dragen bij aan de ruimtelijke, natuurlijke en landschapelijke kwaliteit.

Aspecten van ruimtelijke kwaliteit

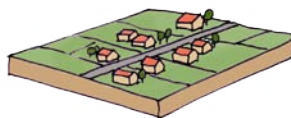
- oude strandwal met binnenduinrand, overgangszone tussen jonge duinen en polders
- historische structuurlijn Heereweg, oude ontginningsas, verkaveling en ontwikkeling loodrecht op deze as, authentiek dorps karakter begeleid door veel beplantingen
- cultuurhistorische objecten; grote reeks stolpboerderijen
- aaneengeregen reeks van dorpen
- zichtlijnen op aangrenzende polders

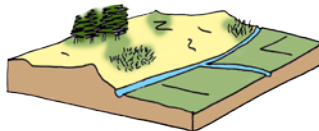
VERSTEDELIJKT, STERKE BEPLANTINGSSTRUCTUUR

VERKAVELING LOODRECHT OP DUINEN EN WEG, BELANGRIJKE DOORCIJKJES

LINTBEOUWING LANGS WEGEN, UITGEGROEID TOT DORPEN

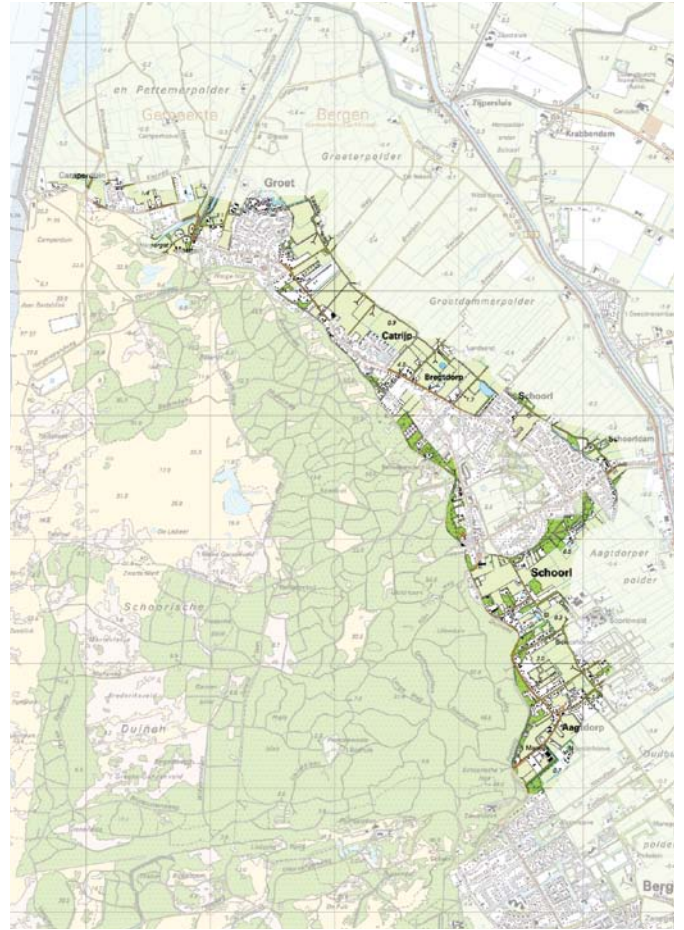
DUINRELLEN VOEREN KWEL AF, PLAATSELIJK STERKE CONTRASTEN TUSSEN DUINEN EN OPEN LANDSCHAP

- geestgronden (gezamenlijke akkers)
- duinrellen

Aandachtspunten

- verstedelijking, niet aansluitend bij de opgebouwde ruimtelijke kwaliteit en leidend tot verlies van de verbindende relatie tussen duinen en polder
- de vormverschillen tussen de dorpen zijn nauwelijks meer te herkennen doordat vanaf de 19e eeuw zowel het toerisme als de bewoning een enorme vlucht heeft genomen
- herstel duinrellen

LINKSBOVEN: HISTORISCHE KAART CA. 1900

RECHTSBOVEN: TOPOGRAFISCHE KAART

LINKSONDER: LUCHTFOTO

BINNENDUINRAND ZUID

Historische ontwikkeling

Binnenduinrand: Ontstaan op oude strandwallen, reliëf helt flauw af richting de polders. Deze zone met de Herenweg vormt de ruggengraat van landschap. De meeste functies zijn binnen deze zone gebundeld.

Geestgronden: Gezamenlijk ontgonnen hoger gelegen akkergronden (lang en ovaal), voorbeeld bij Wimmenum.

Duinrellen: Aanwezige stroompjes, vergraven tot waterlopen, voeren kwelwater af, in verleden vestigingsplaats voor papiermolens en wasserijen, water werd gebruikt door bierbrouwerijen in Alkmaar.

Buurtschappen: Het Woud, Wimmenum en Rinnegom zijn ontstaan rond geestgronden.

Wimmenum: In de 16e eeuw van belang voor de schelpenvisserij. Dit buurtschap had een eigen schulpstet aan de Schulpvaart.

Lintdorpen: Egmond aan den Hoef en Egmond-Binnen ontstonden als lintdorpen op de strandwal.

Abdij: In de 10e eeuw gesticht als centrum van graafschap Holland, in 1573 verwoest. Vanuit de abdij werden vanaf de 12e eeuw de dijken aangelegd. De Zanddijk ten zuiden van Egmond-Binnen was de eerste, later volgde de Hoge Dijk, Kromme Hoge Dijk en de Kromme Dijk.

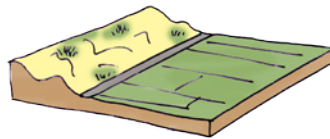
Ruimtelijke kwaliteit

Net als de noordelijke binnenduinrand ligt de zuidelijke binnenduinrand op oude strandwallen en vormt ze de overgangszone tussen de jonge duinen en het polderlandschap. De zone is uitgroeit tot de ruggengraat van het Bergense landschap, met de Heereweg als ontginningsas. De dorskernen, buurtschappen en bijbehorende geestgronden zijn nog steeds ruimtelijk van elkaar gescheiden door de grote doorzichten op het polderlandschap. Deze doorzichten staan onder druk door ontwikkelingen als woningbouw en recreatie. De ruimtelijke kwaliteit van de zuidelijke binnenduinrand is op te delen in drie gebieden.

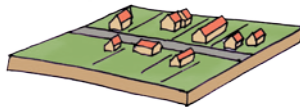
1. Het eerste deel, tussen de Franschman en Wimmenum langs de Herenweg kent een sterk contrast tussen de vrij besloten duinen en de grote doorzichten naar de flauw aflopende open binnenduinrand die

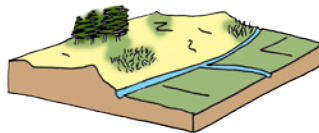
AKKERS EN WEILANDEN MET LINTBEBOUWING

VERKAVELING SCHUIN OP ONTSLUITINGSWEG

DIVERSE BEBOUWING LANGS LINT

DUINRELLEN VOEREN KWEL AF

GROTE ONBEPLANTE BOLLenschUREN, UITGEVOERD IN BAKSTEEN, VAAK ZONDER BEPLANTING

1. uiteindelijk overgaat in het open polderlandschap.
2. Vanaf Wimmenum is het karakter van de binnenduinrand te typeren als afwisselend. De Herenweg doorkruist diverse bollengebieden en biedt zicht op zowel de duinen met natuurontwikkeling als het polderlandschap, de verblijfsrecreatieterreinen en woonbebouwing.
3. Tussen Rinnegom en Egmond Binnen is de structuur langs de Herenweg nog steeds vrij open, maar rommelig door de verschillende bebouwing van bollenschuren, woonbebouwing en recreatie functies (o.a. maneges). De structuur van de Herenweg wordt op enkele punten doorsneden door landgoedbossen.

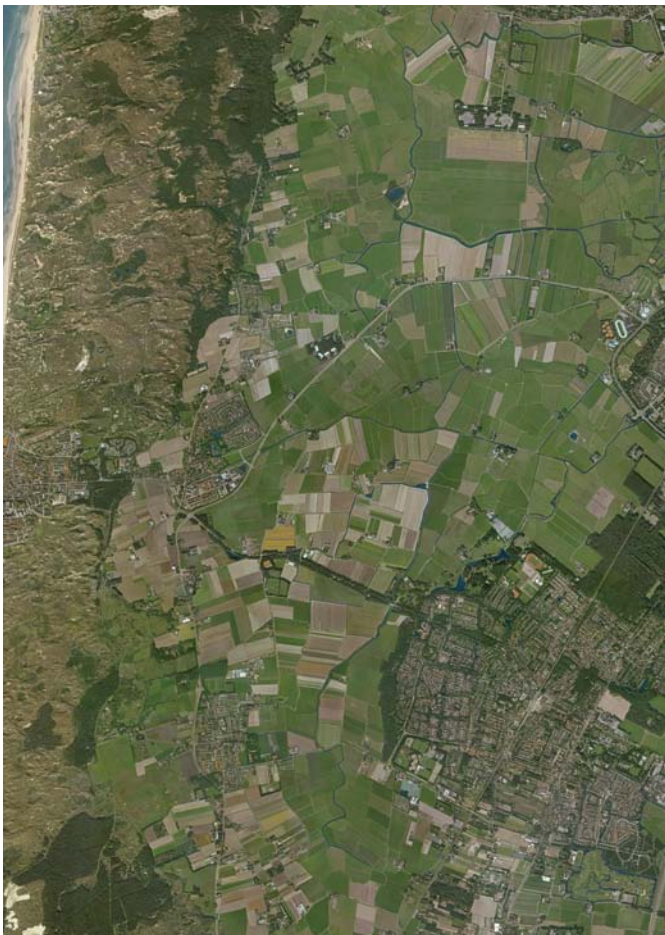
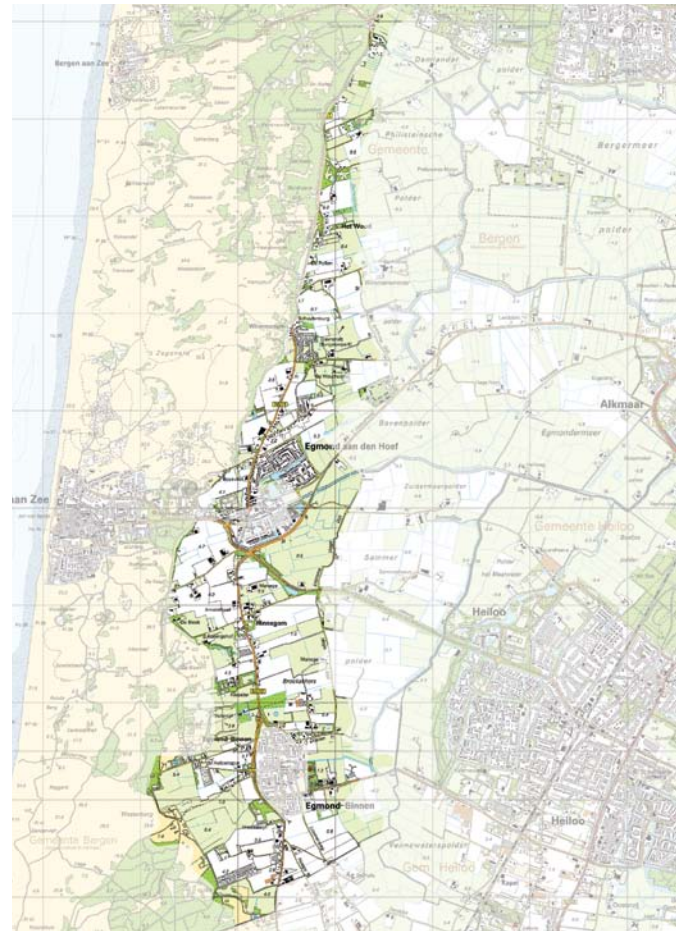
Binnen de zuidelijke binnenduinrand liggen de duinrellen vrij verborgen maar dragen bij aan de ruimtelijke, natuurlijke en landschappelijke kwaliteit. In de zuidelijke binnenduinrand liggen veel bollengronden. Er liggen veel (oudere) bollenschuren, meestal zonder beplanting.

Aandachtspunten

- harde stedelijke randen oostzijde Egmond aan den Hoef, niet aansluitend bij de opgebouwde ruimtelijke kwaliteiten
- plaatselijk inpassen verblijfsrecreatie
- rommelig karakter langs Herenweg door grote diversiteit aan functies van de bebouwing
- opgaven voor natuurontwikkeling

LINKSBOVEN: HISTORISCHE KAART CA. 1900

RECHTSBOVEN: TOPOGRAFISCHE KAART

LINKSONDER: LUCHTFOTO

DUINLANDSCHAP

Historische ontwikkeling

Jonge duinen: Gevormd tussen 1000 en 1850 na Christus met een sterk reliëf ontstaan door zandverstuivingen.

16e eeuw: Aanplant helmgras om zandverstuivingen (ook op akkers) tegen te gaan.

Na 1900: Aanplant naaldbos voor houtexploitatie en toerisme.

Egmond aan Zee: Vissersdorp ontstaan voor pachters die onder de Abdij werkzaam waren, in de 19e eeuw bereikbaar via de stoomtram.

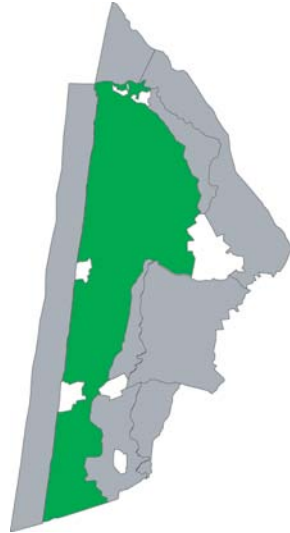
Bergen aan Zee: Begin 20e eeuw gesticht met de opkomst van het toerisme, verbonden met een tramlijn.

Zeedorpenlandschap: Duinen met duinlandjes. Duinlandjes zijn akkers omringd door walletjes. Vaak lagen deze akkers in vochtige duinvalleities en waren ze in gebruik voor de aardappelteelt. Bij Egmond aan Zee ligt het grootste aaneengesloten zeedorpenlandschap van Noord Holland.

Schoon waterfuncties: Door het filterende vermogen van duinzand is het schone water uit de duinen door de eeuwen heen gebruikt voor diverse functies (wasserijen, papiermolens, bierbrouwerijen). In de tweede helft van de negentiende eeuw werd het schone duinwater gebruikt voor drinkwater. De waterwinning in de duinen ging echter sneller dan de regen kon aanvoeren met als gevolg dat er brak, soms zout, kwelwater in de polders achter de duinen naar boven kwam. Om dit te verhelpen werd rivierwater aangevoerd om in de duinen te infiltreren in infiltratiegebieden in Castricum en Heemskerk. In de duinen bij Bergen treffen we een pompstation aan. De duinwaterwinning is de afgelopen decennia sterk verminderd om de kwaliteit van de duinen als natuurgebied te bevorderen.

Ruimtelijke kwaliteit

Het nog jonge landschap, gevormd tussen 1000-1850, bestaat uit reliëfvrije duinen en loopt van noord naar zuid langs de gehele gemeentegrens. Het landschap kenmerkt zich door afwisselende openheid van duinen en heidevelden en daarnaast de beslotenheid van bossen en de dorpen aan zee. Naast de grootschalige natuurfunctie is het duinlandschap

ZAND, HEIDE EN BOS

ONREGELMATIG PATROON VAN ONVERHARDE PADEN

KERNEN AAN ZEE EN DUINLANDJES

INFILTRATIEGEBIED / DRINKWATERWINNING

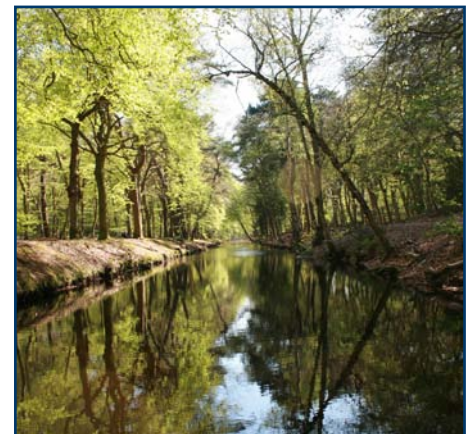
ook in gebruik als waterwingebied. Op kleinere schaal bepalen de duinlandjes rond Egmond aan Zee de ruimtelijke kwaliteit van de duinen. Door het duinlandschap lopen verschillende recreatieve routes die het totale gebied ontsluiten.

Aspecten van ruimtelijke kwaliteit

- waardevol semi natuurlijk duinlandschap
- afwezigheid van bebouwing
- beleving van rust en natuurlandschap
- oude duinlandjes
- restanten Atlantikwal
- uitzichten

Aandachtspunten

- regeneratie duinlandschap na heide- en bosbranden
- ruimtelijke kwaliteit badplaatsen en strandopgangen

LINKSBOVEN: HISTORISCHE KAART CA. 1900

RECHTSBOVEN: TOPOGRAFISCHE KAART

LINKSONDER: LUCHTFOTO

STRAND EN ZEE

Historische ontwikkeling

Kustlijn: Ontstaan na vorming van de jonge duinen vanaf ca 1850.

Schelpenvisserij: Vroeger belangrijk ingrediënt voor metselspecie. Benamingen getuigen hier nog van zoals Schulpvlak, Schulpakker.

Koloniehuisen: Vakantie- en rusthuizen in Bergen- en Egmond aan Zee voor bleekneuzen uit de stad, die hier van de gezonde en mooie omgeving konden genieten.

Toerisme: Strand van belang voor toerisme.

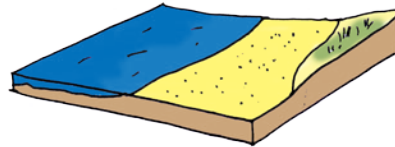
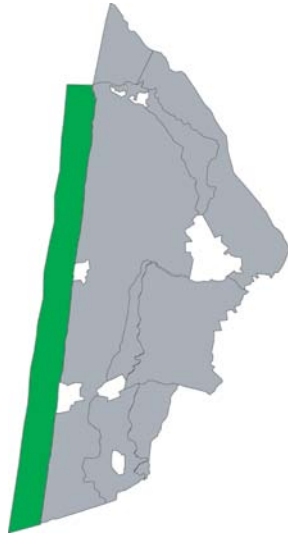
Tramlijnen: Begin twintigste eeuw aangelegd om de bereikbaarheid te bevorderen. Het gezonde klimaat en de mooie natuur van de jonge duinen was en is een aantrekkingskracht voor vele toeristen.

Ruimtelijke kwaliteit

Het strand en de zee vormen één groot openbaar toegankelijk landschap. Binnen dit landschap ervaar je lucht en ruimte door de langgerekte openheid van zand en water. Het gebied heeft een grote aantrekkingskracht op waterrecreanten, badgasten, wandelaars en ruiters bij mooi weer en in de weekenden. De Noordzee wordt naast de recreatie gebruikt door de scheepvaart en voor de plaatsing van windmolens.

Aandachtspunten

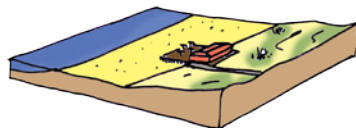
- bereikbaarheid en drukte strand op mooie dagen

STRAND EN ZEE

WATER- EN STRANDRECREATIE

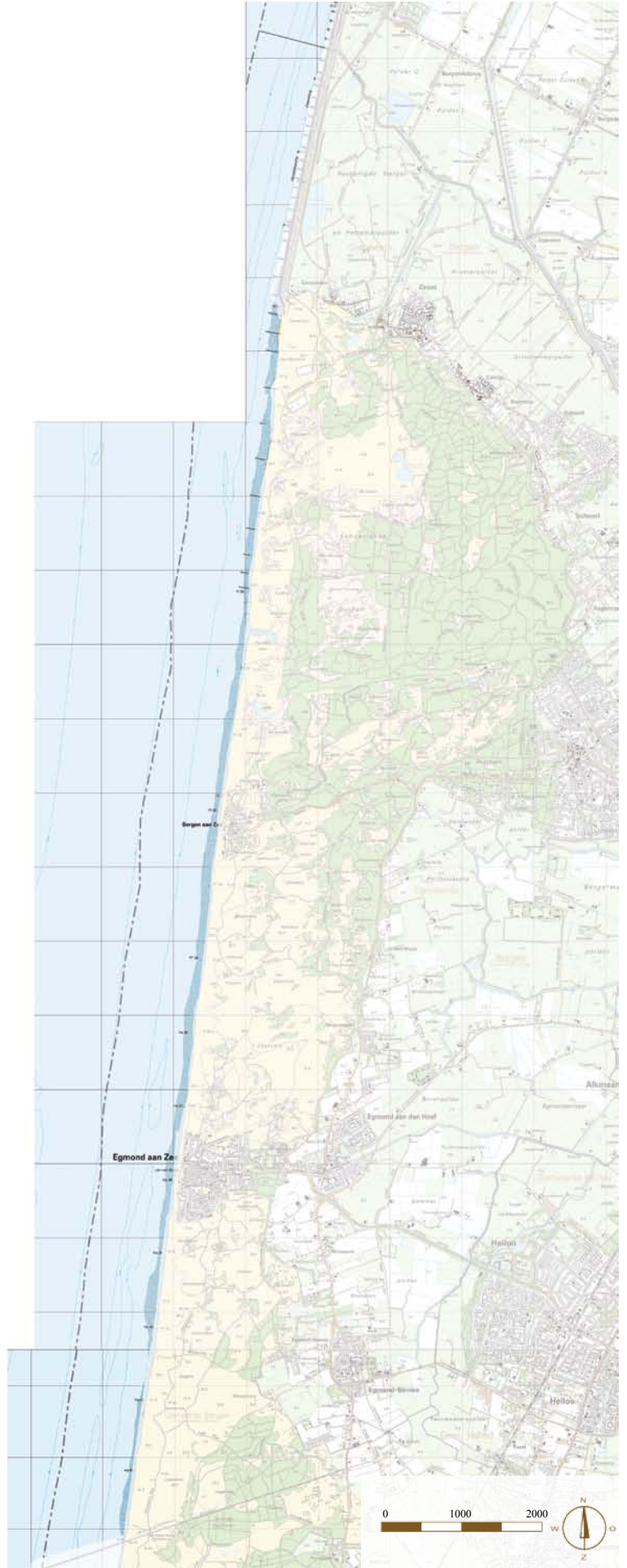
STRANDPAVILJOENS

UITZICHT

FOTO BOVEN: T. FERKET

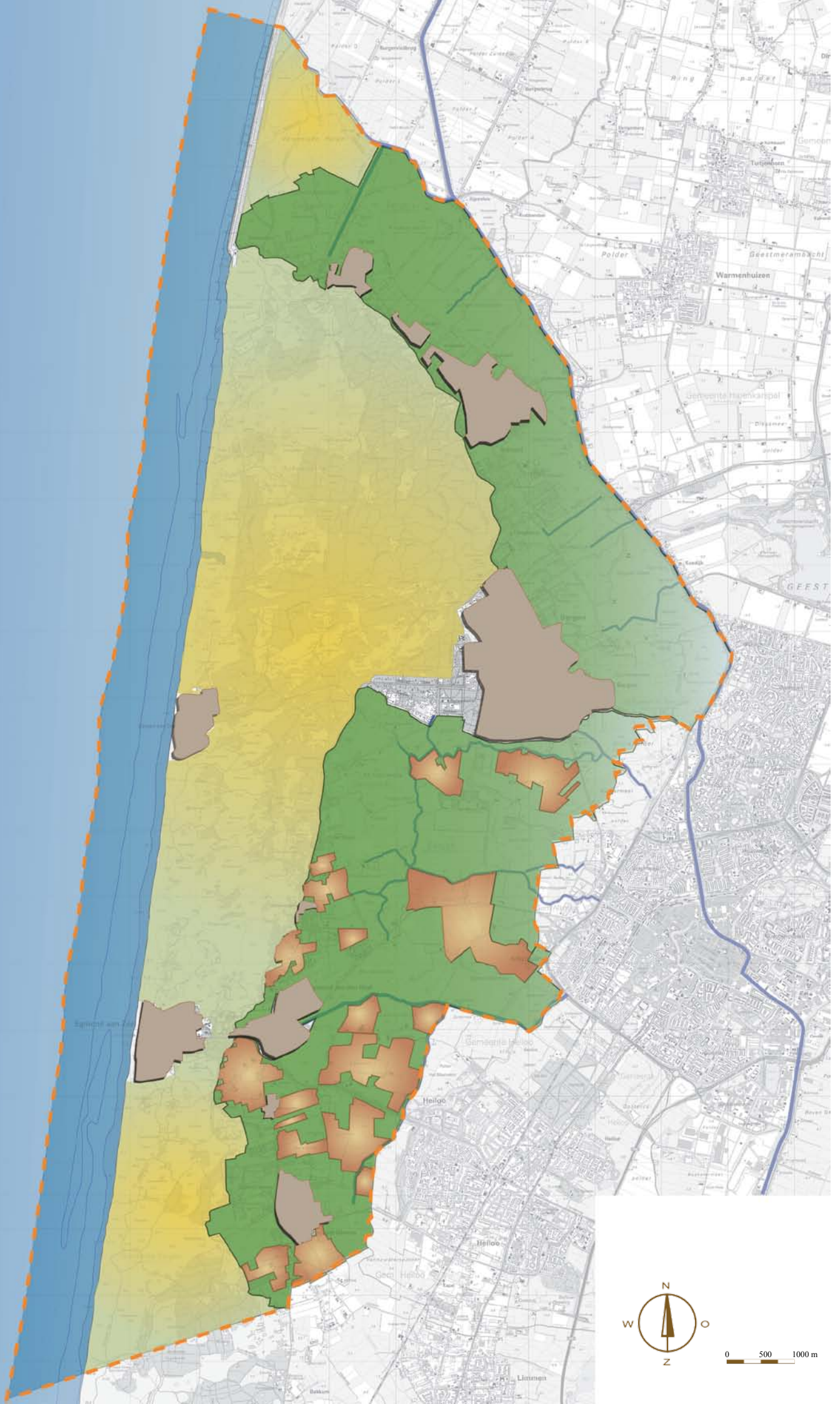
RECHTS: TOPOGRAFISCHE KAART

3

Functies en beleid buitengebied in relatie tot landschap

De functies van het buitengebied zijn uitvoerig beschreven in de Structuurvisie. In dit LOP wordt daarom toegespitst op de relaties van de functies met het thema landschap. Het beleidskader is kort aangegeven.

3.1 LANDBOUW

De agrarische sector is met 44 % van het totale oppervlak de belangrijkste gebruiker van het grondgebied binnen de gemeente. Bos en natuur nemen een even groot percentage grondgebied in gebruik. De verdeling is als volgt:

- 66% grasland
- 14% akkerbouw
- 19% bollenteelt (31 bedrijven)
- 1% glastuinbouw en overige tuinbouw.

Vanaf 1987 heeft de herinrichting Bergen, Egmond, Schoorl gelopen. De landbouwmaatregelen van het raamplan herinrichting zijn voor zo ver de agrariërs daar prijs opstelden uitgevoerd. In het zuidelijk deel is de verkaveling waterhuishouding sterk verbeterd.

Vanuit recentelijk onderzoek voor de Noordoostelijke polders is te zien dat er een ontwikkeling is naar enkele (20%) grote economisch sterke bedrijven, welke meer dan de helft van het grondoppervlak gebruiken met daarnaast een groot aantal kleinere bedrijven.

Ontwikkelingen landbouw in relatie tot landschap

Beeldkwaliteit agrarische erven met schaalvergroting

Vanuit de agrarische bedrijfsvoering is schaalvergroting een doorlopend proces, zowel bij de veehouderijbedrijven als bij de bollentelers. Er is behoefte aan grotere en meer stallen en schuren. Deze komen dominant over in het landschap. In een aantal gebieden kan volgens de Structuurvisie vergroting van het bouwblok plaatsvinden. Dit mag niet ten koste gaan van het verkavelingspatroon of bestaande landschapselementen. Een goede beeldkwaliteit is gewenst, welke tot stand komt door een samenhangende situering en architectuur van de bebouwing en de erfinrichting in relatie tot de karakteristiek van de deelgebieden.

Beeldkwaliteit erven en bebouwing bij functiewisselingen

In de agrarische sector komen regelmatig agrarische bedrijven vrij (VAB's; vrijkomende agrarische bebouwing). Vanuit het landschap zijn er richtlijnen nodig voor de gewenste beeldkwaliteit van de erven en voor de herbestemming of herinrichting van de bebouwing, zodat streekeigen kwaliteiten versterkt worden en er geen verrommeling optreedt. De bebouwing en de erfinrichting bepalen samen de ruimtelijke kwaliteit van het erf. Voor de bebouwing is de Welstandsnota het toetsingskader. Vanuit de

Huidig landgebruik

- Weidegrond
- Bollengrond
- Natuurgebied

landschappelijke kwaliteiten zijn richtlijnen nodig. Deze richtlijnen vormen een aanvulling op de Beleidslijnen 'Vrijkomende en voormalige agrarische bebouwing' en 'Erven en stolpen' van de gemeente Bergen (2007).

Houden van paarden

In het buitengebied worden zowel door burgers als door agrariërs steeds meer paarden gehouden. Deze activiteiten leiden tot een andere inrichting van het buitengebied met onder andere hekken, opvallende linten, drinkbakken, schuurtjes, verlichting, tredmolens, paardenbakken, etc. De gemeente ziet het houden van paarden niet als een ongewenste ontwikkeling, maar wel de bijkomende randverschijnselen. Het realiseren van paardenbakken is volgens de Structuurvisie in eerste instantie uitgesloten. Met ontheffing en indien voldaan wordt aan voorwaarden kunnen paardenbakken worden toegevoegd, mits gesitueerd op het bouwblok. Een lichte uitbreiding van het aantal maneges aan de randen van het buitengebied is volgens de Structuurvisie mogelijk. Hekwerken worden in de bestemmingsplannen alleen toegestaan ten behoeve van paardenbakken. In de open weidegebieden worden hoge hekwerken niet toegestaan. In aanvulling op de Beleidslijn 'Het hebben en houden van paarden en paardenbakken' uit 2007 zijn landschappelijke richtlijnen, zo nodig per deelgebied gewenst.

Maïsteelt

Maïsteelt is een onderdeel van de bedrijfsvoering van veehouderij bedrijven. In een apart maïsberaad worden nadere uitgangspunten geformuleerd hoe om te gaan met maïsteelt in het buitengebied van Bergen. In het LOP is aangegeven waar openheid een kwaliteit van het landschap is.

Inzet van reeds opgekochte BBL-gronden

Er is een onderzoek opgestart door DLG in opdracht van de provincie naar de vraag of de huidige gronden die binnen Bergen in bezit zijn bij BBL (en zijn aangekocht voor natuurontwikkeling) kunnen worden ingezet voor een gebruikersgrondbank en bijvoorbeeld agrarische structuurversterking. Het onderzoek zal o.a. nagaan welke beleidsdoelen per gebied moeten worden opgelost. Hieronder hoort ook de gewenste landschapontwikkeling of het landschapsonderhoud. Het LOP kan hiervoor uitgangspunten aanleveren.

PAARDEN ZIJN EEN
STEEDS GROTER
WORDENDE
ACTIVITEIT

3.2 NATUUR

De natuurfunctie beslaat een groot deel van het Bergense buitengebied. Dit komt ondermeer door het brede en uitgestrekte duinlandschap. De ecologische waarden van het buitengebied zijn reeds in paragraaf 2.5 beschreven. De natuur is beschermd door de provinciale begrenzing als ecologische hoofdstructuur (EHS). Deze EHS is recent herijkt (maart 2011) en is opgenomen in het Concept Natuurbeheerplan (april 2011) en in nevenstaande kaart weergegeven. Ze bestaat uit:

- bestaande natuur, o.a. de duinen en het westelijke deel van de Harger- en Pettemerpolder).
- nieuwe natuur, o.a. Bergermeerpolder en Catrijpermoor en
- zoekgebieden nieuwe natuur, o.a. in de binnenduinrand bij de Egmond.

Over de zoekgebieden nieuwe natuur zijn afspraken gemaakt in het kader van de Landinrichting. Deze afspraken worden in dit LOP gevolgd. Binnen de landinrichting BES is na zeer lang overleg een compromis bereikt over de natuur- en landbouwdoelen. Voor de natuur betekent dit dat 45,5 ha aankoopgebied in het bollenconcentratiegebied moet worden gevonden. Op dit moment is volgens de berekening van DLG ruim de helft van de gronden voor natuurontwikkeling verworven.

Daarnaast is de natuur ook beschermd door het rijk met de aanwijzing van de Natura 2000 gebieden. De duinen en een deel van de overige EHS valt hier onder. Deze bescherming is gericht op het voorkomen van negatieve effecten uit de omgeving en het voeren van een goed natuurbeheer. Voor alle Natura 2000 gebieden zijn of worden beheerplannen opgesteld, om de natuurdoelstellingen te bereiken. Het agrarische gebied heeft naast de agrarische functie ook vaak een functie als weidevogelgebied.

Opgaven liggen in het zorgvuldig ontwikkelen van de nieuwe natuur in overleg met de eigenaren en de omgeving en met behoud van de diverse cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Wellicht kunnen agrariërs, van wie de grond voor natuur ontwikkeld wordt ook een rol in het natuurbeheer spelen.

Ecologie

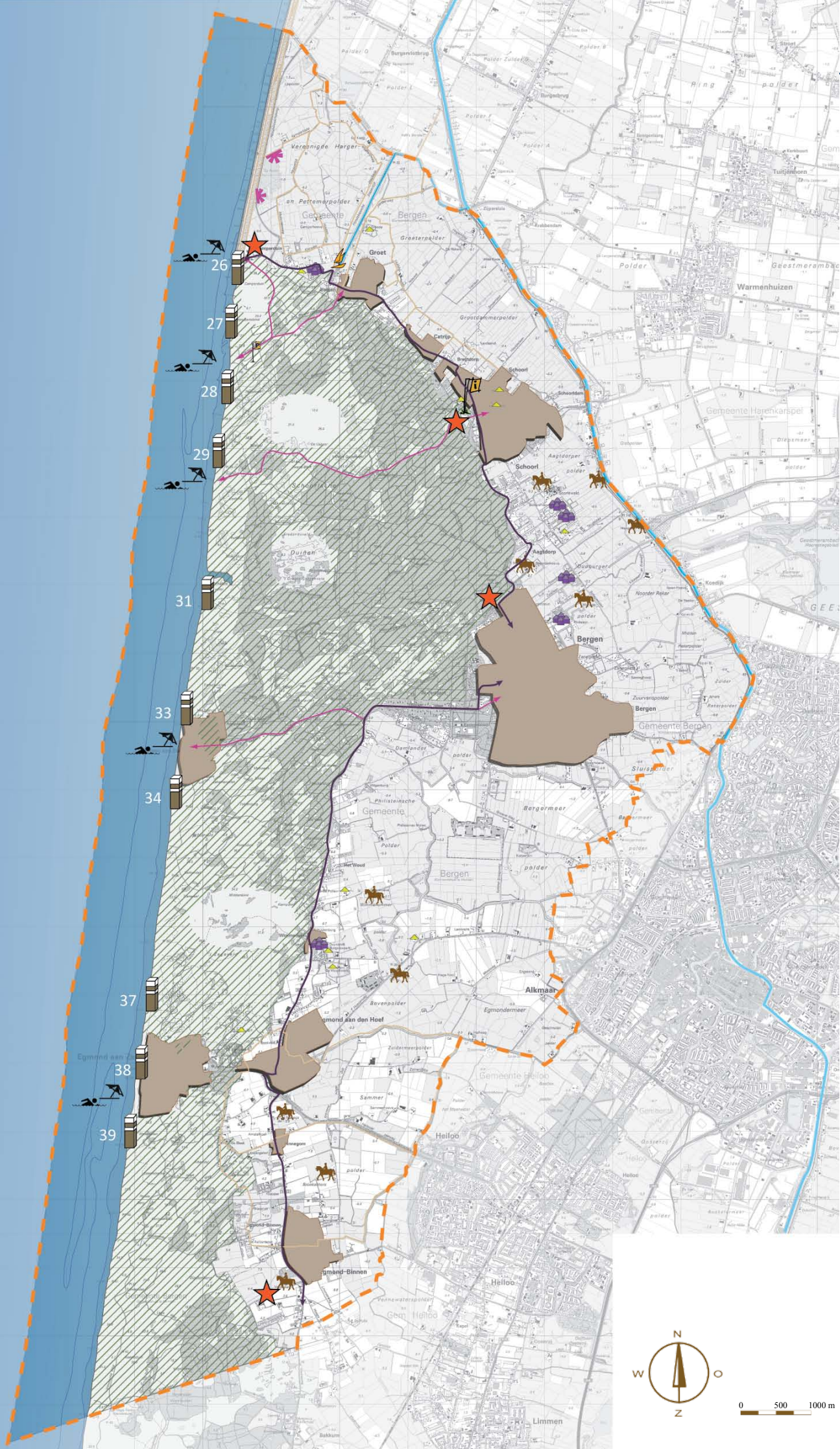
- *EHS bestaande natuur*
- *EHS nieuwe natuur begrensd*
- *Zoekgebied nieuwe natuur*
- *Weidevogelgebied*
- *Zoute kwel*
- *Zoete kwel*

FOTO: N. VAN AMSTEL

3-3 RECREATIE

De fraaie landschappen van de gemeente Bergen hebben al eeuwenlang een grote aantrekkingskracht op schilders, kunstenaars en recreanten. Langs de kust en door de duinen en bossen lopen vele paden die gebruikt worden door wandelaars, fietsers en ruiters. Daarnaast bieden de waterwegen ruimte om te kanoën. De vele huisjesterreinen, campings, hotels en het kamperen bij de boer getuigen van een decennia lange bloei van de recreatieve sector.

Wel zien we de behoeften aan recreatievormen veranderen. Er is nu landelijk een toenemende behoefte aan de beleving van cultuurhistorisch erfgoed (blijkt uit onderzoeken van de ANWB) en natuurgerichte en sportieve recreatievormen. Daarnaast is ook Bergen zelf, met haar rijke traditie op het gebied van kunstenaars, schilders, en architectuur een trekker voor recreanten.

Ontwikkelingen recreatie in relatie tot landschap

Kampeerterreinen en kamperen bij de boer in het landschap

De verblijfsrecreatie is vanuit de aantrekkelijke en gevarieerde binnenduintrand ook richting de open polders gegroeid. Door de openheid van de polders is een landschappelijke inpassing van de terreinen van belang, zodat geen verrommeling optreedt. Bij de vakantiehuizen speelt de architectuur en het materiaal- en kleurgebruik een rol in de inpassing in het landschap. Bij de kampeerterreinen en het kamperen bij de boer is de landschappelijke inpassing afhankelijk van de situering ten opzichte van bestaande en nieuw aan te leggen beplantingen. Er is een toenemende behoefte aan kleinschalige

kampeerterreinen. Hierbij wordt een streekeigen inrichting en een zorgvuldige inpassing in het open landschap en een investering in de directe omgeving gevraagd.

Behoefte aan recreatieve routes in agrarisch gebied

Door de toenemende recreatie in het algemeen en de opkomst van het fietsen en het beleven van agrarische landschappen en haar cultuurgeschiedenis in het bijzonder is er naast de mogelijkheden in de duinen behoefte aan recreatieve paden en routes in het agrarische buitengebied. Routes langs cultuurhistorische lijnen of monumenten vormen daarvoor aanleidingen in het landschap. Daarbij wordt ingezet op voorzieningen voor wandelen en fietsen, echter ook de ontwikkeling van kano- en ruiterroutes vormt een opgave.

FIETSEN OVER DE HONDSBOSSCHE ZEEWERING

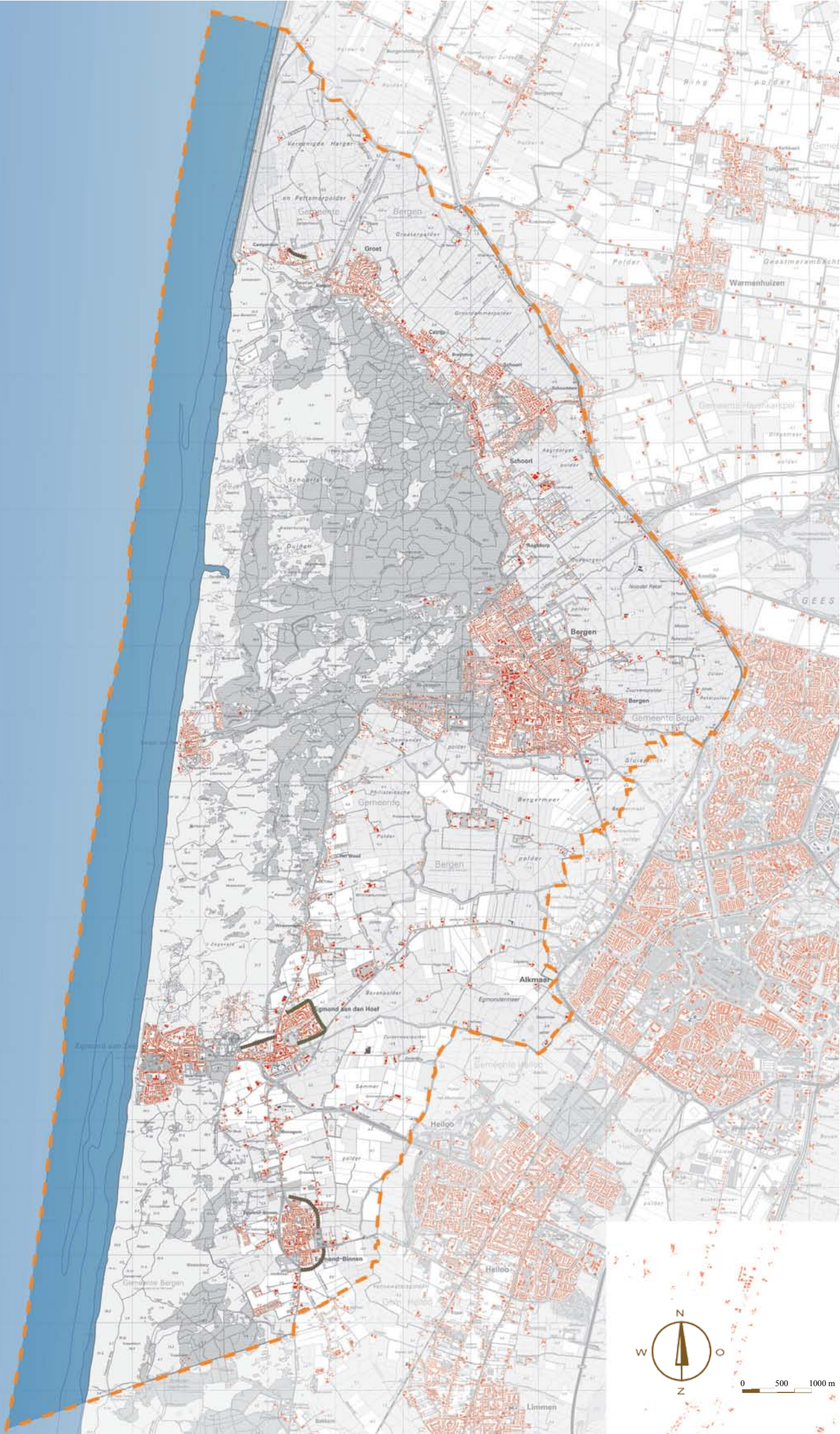

BEELDKWALITEIT NABIJ DE HARGERVAART

NIEUWE BEELDKWALITEIT RECREATIEVE PARKEN

- Strandpaal
- Strandopgang (inclusief paviljoen)
- Intensief recreatief netwerk
- Wandelpaden [pm]
- Fietspaden
- Waterwegen [pm]
- Uitkijkpunt
- Haven
- Huisjesterrein
- Camping
- Manege
- Bezoekerscentrum
- Regionaal recreatiepunt

3.4 BEBOUWING

Van oudsher liggen de dorpen en buurtschappen in Bergen op de strandwal. Ze zijn ontstaan als lintbebouwing langs de Heereweg in het noorden en de Herenweg in het zuiden, rond de geestgronden. Van Camperduin tot aan Aagtdorp is de lintbebouwing bijna helemaal aaneengeregen door toenemende woningbouw en verblijfsrecreatie. De nog resterende natuurlijke overgangen en doorkijkjes tussen de besloten binnenduinrand en het open polderlandschap zijn hierdoor extra markant en waardevol geworden.

De lintbebouwing tussen Bergen en de afzonderlijke kernen van Egmond ligt op de herkenbare overgang van het besloten naar het open landschap. Er is veel variatie in de mate en hoeveelheid bebouwing en erven langs de Herenweg.

De dorpen Bergen aan Zee en Egmond aan zee zijn bewust aan de kust gesticht ten behoeve van respectievelijk het toerisme en de visserij. Zij vormen stedelijke bastiljons langs de kustlijn.

Ontwikkelingen bebouwing in relatie tot landschap

Overgangen van de kernen naar het landschap

De landschappelijke afronding van de dorpskernen is een item. In de Structuurvisie is afgesproken dat eerst binnenstedelijk naar woningbouwlocaties wordt gezocht. Daarna wordt gekeken naar zones aan de buitenrand van de kernen. In de Structuurvisie zijn knelpunten in de overgang van de kern naar het buitengebied benoemd. Dit zijn locaties bij Groet, Egmond aan den Hoef noord en west en Egmond Binnen Oost. In Egmond aan den Hoef loopt het project Lamoraal. Hier wordt onderzocht welke mogelijkheden korrelbebouwing biedt ter groene afronding van de kern. Dit is extensieve bebouwing in een groene setting, welke kenmerkend is voor de binnenduinrand tussen schoorl en bergen. Voor de overige locaties zijn aanbevelingen in algemene zin gewenst vanuit dit LOP.

Toenemende bebouwing langs wegen

De twintigste eeuwse (woon)bebouwing concentreert zich langs de Heereweg / Herenweg en de ontsluitingswegen, centraal in het gebied, zoals langs de Kogendijk, Bergerweg, Hoeverweg, Heilooër Zeeweg en Vennewatersweg. Bij de paragraaf over de erven is aangegeven dat er een verschil is tussen de relatief groene woonerven en de agrarische erven met een groot aantal opstallen en vaak relatief weinig groen. Voor nieuwbouw en / of de herinrichting van erven in het buitengebied zijn vanuit landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit richtlijnen nodig in aanvulling op de (veelal kwantitatieve) beleidslijnen 'Erven en stolpen', 'Vrijkomende en voormalige agrarische bebouwing' en 'Recreatiewoningen op particuliere erven met een woonbestemming' die hiervoor vanuit de bestemmingsplannen gelden.

Landgoederen

In de gemeente is één bestaand landgoed aanwezig, namelijk het Hof te Bergen. Aangezien de openheid van het buitengebied als één van de kernkwaliteiten in de Structuurvisie van Bergen benoemd is, is aangegeven dat er in principe geen ruimte is voor nieuwe landgoederen.

Hoewe Vredesteijn, Waterrijk en Koningshof zijn markante buitenplaatsen. De kloostergebouwen van de Liobastichting en de Karmel zijn eveneens van belang.

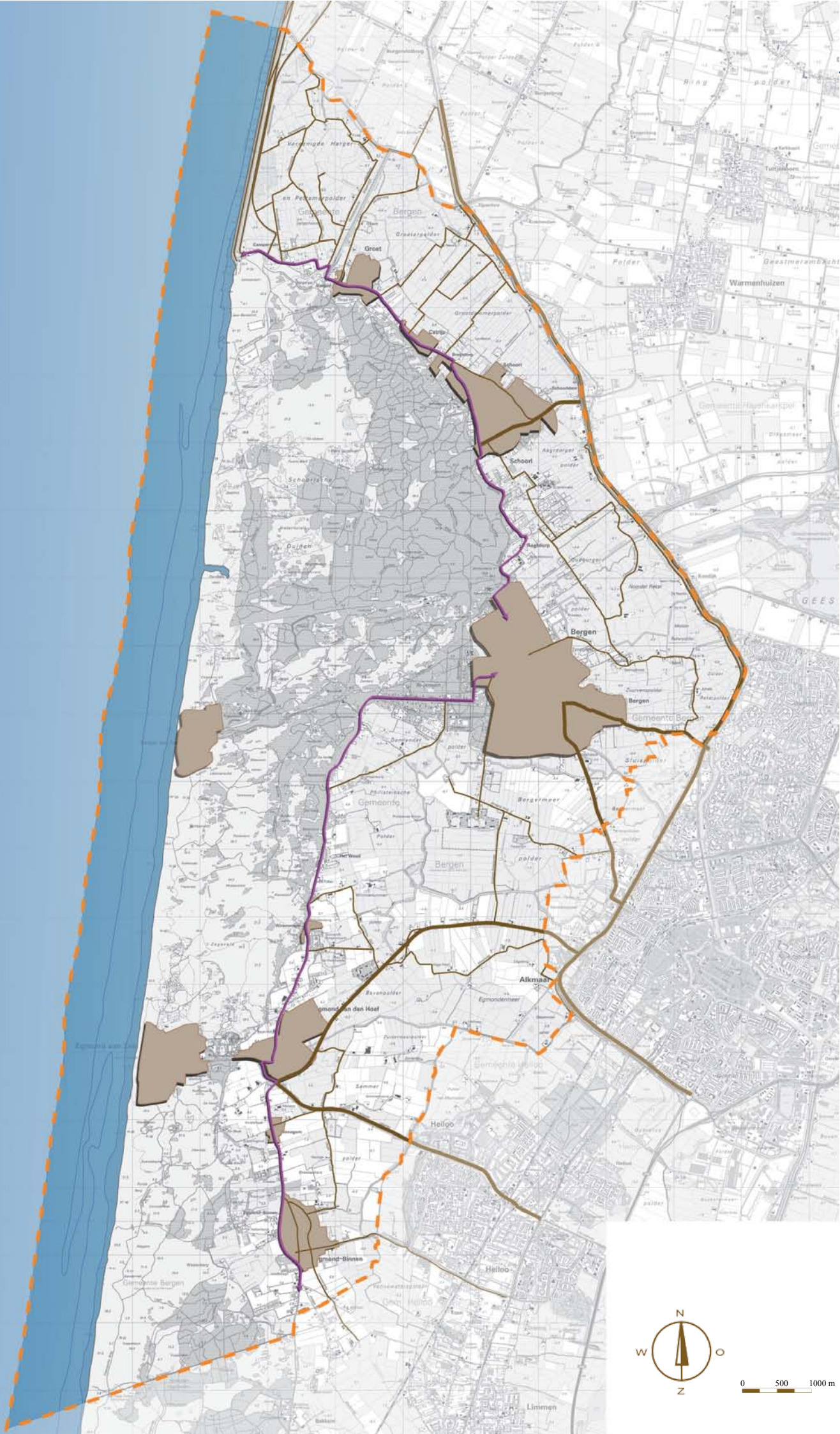
STRAKKE
DORPSRAND
EGMOND AAN DEN
HOEF

ROMMELIGE
DORPSRAND
CAMPERDUIN

Bebouwingsrand: knelpunt overgang kern - buitengebied volgens Structuurvisie

3-5 INFRASTRUCTUUR

Door het buitengebied lopen diverse wegen en dijken met ieder een ander karakter.

Herenweg / Heereweg

Deze eeuwenoude Heereweg / Herenweg ligt op de oude strandwallen en vormt de ruggegraat van waaruit het gebied zich ontwikkeld heeft. De dorpen binnen het plangebied worden onderling verbonden door deze weg. De weg reageert met haar inrichting op de doorkruising van diverse kernen en de ligging in de verschillende landschappelijke deelgebieden. Gezien haar belang zou het interessant zijn om de ruimtelijke kwaliteit van de Herenweg/Heereweg over de gehele lengte te versterken. Een éénduidig profiel is hiervoor één van de uitgangspunten.

N9

De oostzijde van het plangebied wordt begrensd door de N9. Deze weg is van regionaal belang. In het noordelijke gedeelte van het plangebied loopt de weg parallel aan het Noord-Hollands Kanaal. Vanaf de weg kun je eindeloos over de weilanden van de Noordelijke polders turen met de duinen of de Hondsbossche Zeewering op de achtergrond, door het ontbreken van beplanting langs de weg. Door de toenemende drukte wordt de weg bij de afrit naar Schoorl om de lintbebouwing langs het Noord-Hollands Kanaal heen gelegd.

Verbindingen tussen Duin en Polder

De Damweg bij Schoorl duikt eigenlijk direct het dorp in. Alleen in het eerste gedeelte is er vanaf de weg zicht op het agrarisch gebied in het zuiden.

De Kogendijk is onbeplant en ligt iets hoger dan zijn omgeving. Wel liggen er aan de noordzijde van de weg enkele beplante erven.

De Bergerweg loopt door de westelijke stadsrand van Alkmaar het buitengebied van de gemeente Bergen in. Langs de weg staan verspreid staande bomen en veel beplante erven.

De Hoeverweg is onbeplant en biedt uitzicht op de omgeving. Wel liggen er diverse beplante erven langs de weg, vooral aan de noordzijde.

De Heilooerzeeweg is aan twee zijden beplant met een dichte beplanting. Ze heeft tevens de functie als ecologische verbidingszone. Het uitzicht op het bollenlandschap is hierdoor beperkt.

 Herenweg/Heereweg

 Verbindingen Duin en Polder

 overige wegen

Poldergebied

Dwars door het poldergebied lopen diverse onbeplante verbindingswegen. Doordat ze de verkavling nauwgelet volgen zijn deze wegen afwisselend kronkelig of kaarsrecht. Soms lopen ze over oude dijktracés en een andere keer op polderniveau. De charme van het polderlandschap wordt verhoogd door deze oude smalle en kronkelende polderwegen.

Hondsbossche en Pettemer Zeewering

De Hondsbossche en de Pettemer Zeewering is aangewezen als Zwakke Schakel in de kustverdediging. Ze voldoet niet aan de huidige en toekomstige veiligheidseisen. Daarom wordt deze plek in de komende periode aan de zeezijde met zand versterkt. De versterking biedt ook kansen om het landschap nog aantrekkelijker te maken voor inwoners, recreanten en toeristen.

DE MODERNE N9

KRONKELIGE OUDE WEGEN IN DE POLDER
FOTO: M. GROENTJES

DE ZEER OUDE HEEREWEG

3.6 BELEIDSKADER VOOR LANDSCHAP

Het beleid van hogere overheden en de gemeente zelf is verwerkt in de zeer recentelijke gemeentelijke Structuurvisie. Er is daarom voor gekozen binnen dit LOP alleen in te gaan op het provinciale kader voor landschapsbehoud en -ontwikkeling. Op provinciaal niveau zijn in de Structuurvisie voor Noord-Holland voor de toekomst drie hoofdbelangen geformuleerd:

- 1 Klimaatbestendigheid
- 2 Ruimtelijke kwaliteit
- 3 Duurzaam ruimtegebruik

Ruimtelijke kwaliteit is van belang voor een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat en bestaat uit drie componenten die behouden en verder versterkt dienen te worden:

- een grote variëteit aan cultuur- en natuurlandschappen;
- natuurgebieden en
- groen om de stad.

De verschillende landschappen en de rijkdom aan cultuurhistorie zijn de kracht van Noord-Holland. De provincie wil deze cultuurlandschappen gebruiken door hun kenmerken optimaal te koesteren en te benutten bij nieuwe ontwikkelingen. Nieuwe ontwikkelingen moeten dan ook tot stand komen op basis van karakteristieke eigenschappen, het zogenaamde landschaps-DNA van de verschillende landschappen.

Nieuwe plannen dienen de ontwikkelingsgeschiedenis, de ordeningsprincipes en bebouwingskarakteristiek van het landschap en de inpassing in de ruimere omgeving als uitgangspunt te hanteren. Mogelijke negatieve effecten dienen te worden gecompenseerd.

Het landschap van de gemeente Bergen kent drie landschapstypen;

- het jonge duinlandschap
- de strandwallen en strandvlakten en
- de droogmakerijen.

De kernkwaliteiten van de diverse landschappen kunnen ook het Landschaps-DNA worden genoemd. Deze worden in de gemeente Bergen gevormd door:

- de ontwikkelingsgeschiedenis;
  - de natuurlijke omstandigheden en het menselijk handelen, daarbij is er verschil in ouderdom van de landschapstypen;
- de aardkundige waarden;
- de beleving van landschappen;
  - openheid, duisternis en stilte;
  - historische structuurlijnen;
  - dijken, Noord-Hollands kanaal, verkavelingstructuren,
- cultuurhistorische objecten;
  - molens en molenbiotopen, stolpboerderijen en landgoederenzones en
- het Dorps-DNA;
  - de karakteristieke structuur en identiteit van de dorpen.

In het beleidskader Landschap en Cultuurhistorie voor Noord-Holland (provincie NH 2006) zijn aangrijpingspunten benoemd voor meer kwaliteit bij planvorming. De gemeente Bergen valt onder de regio Kennemerland. Het Kennemerland is vanwege haar rijke cultuurhistorische waarden aangewezen als Belvederegebied. Het LOP dient aan te sluiten bij de in deze nota benoemde karakteristieken en opgaven van de drie voorkomende landschapstypen.

Het beeldkwaliteitplan Bergen (HZA 2008) geeft sturing aan de gewenste kwaliteiten bij verdere inrichting van het landschap. Het beeldkwaliteitplan heeft vooral een thematische insteek. Het LOP zal de opgaven uitwerken in samenhang met de gebiedskwaliteiten.

MONNIKEN VERBEELD IN KUNST VOOR DE ABDIJ VAN EGMOND

4

Conclusies inventarisatie en analyse

Vanuit de ontstaans- en occupatiegeschiedenis zijn in het buitengebied van Bergen kenmerkende landschappen ontstaan. Hierin liggen door het recente ruimtegebruik zowel knelpunten als kansen en opgaven voor de toekomst.

4.1 LANDSCHAPPELIJKE IDENTITEIT EN OPGAVEN DRIE LANDSCHAPSTYPEN

De landschappelijke identiteit van Bergen is zeer herkenbaar. Deze uit zich in:

- het jonge duinlandschap met grote aaneengesloten natuurgebieden en de kustplaatsen aan zee;
- de strandwallen en strandvlakten met de landschappelijk gevarieerde en de van oudsher aantrekkelijke binnenduinrandzone en
- de droogmakerijen met de verschillende agrarische bedrijven en de belangrijke kwaliteit van het open landschap.

Problematiek en opgaven

Binnen deze drie landschapstypen spelen ieder eigen opgaven voor behoud en ontwikkeling van het landschap.

Jong duinlandschap

In het jonge duinlandschap spelen met name opgaven om de natuur- en milieukwaliteit duurzaam te waarborgen. Verdroging en verruiging van natuur zijn belangrijke aandachtspunten, waarvoor specifieke (langdurige) maatregelen in het water- en natuurbeheer noodzakelijk zijn. Potenties zijn om meer bekendheid te geven aan de beleving van relictten uit de Tweede Wereldoorlog. Nieuwe vormen van kustverdediging dienen hand in hand te gaan met behoud en ontwikkeling van unieke reeksen van zoute en zoute natuurwaarden.

Binnenduinrandzone

In de binnenduinrandzone bestaat de kwaliteit uit de overgangszone van hoog naar laag. Zij biedt in vele opzichten waardevolle gradienten met een landschappelijke afwisseling van beplanting en open doorkijkjes en veel ecologische waarden en potentie. Bovendien vond de ontginning van het buitengebied in deze zone haar oorsprong. Deze overgangszone

heeft al eeuwenlang een grote aantrekkingskracht als vestigingsplaats voor bewoning en verblijfsrecreatie en als omgeving voor recreatieve beleving. De landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden komen nu echter onder druk door de veelheid aan functies. De zone herbergt kleine landschapselementen, waaronder landschappelijke beplantingen en duinrellen. De analyse geeft inzicht in de situering van deze elementen.

Beheer van de landschapselementen is gewenst in relatie met de samenhangende historische en ruimtelijke kwaliteiten van deze zone. De ruimtelijke kwaliteiten van deze zone verdienen bijzondere aandacht. Verrommeling treedt op door bijvoorbeeld een veelheid aan bouwstijlen vlak bij elkaar of bebouwing die erg opvalt door het kleurgebruik en een gebrek of verlies aan beplantingen (die in het algemeen zorgen voor inpassing en samenhang). Ook het houden van paarden leidt vaak tot een inrichting met allerlei elementen, welke tot versnippering en / of verrommeling van de ruimte leidt. Er dient te worden ingezet op behoud van een samenhangende ruimtelijke kwaliteit van bebouwing, beplantingsstructuren, relaties met de omgeving, de bollenvelden en een herkenbare infrastructuur van de Herenweg / Heereweg.

Agrarisch cultuurlandschap

In het agrarisch cultuurlandschap staat de openheid onder druk en de ruimtelijke kwaliteit van de erven. Uit de analyse blijkt dat er veel ontwikkelingen op en rond de erven spelen. Er dient een idioom gevonden te worden voor de ruimtelijke inrichting van de erven welke past bij het open landschap en de daarin voorkomende deelgebieden. Een sterkere beleving van de cultuurhistorie van deze gebieden biedt aanleiding voor nieuwe behoeften en mogelijkheden van recreatief gebruik.

VERROMMELING VAN HET LANDSCHAP DIENT TE WORDEN TEGENGEGAAN. FOTO: C. BARTENS
FOTO VORIGE PAGINA: H. DOHMEN

BEHOUDEN VAN KARAKTERISTIEKE LANDSCHAPPELIJKE EN CULTUURHISTORISCHE WAARDEN

5

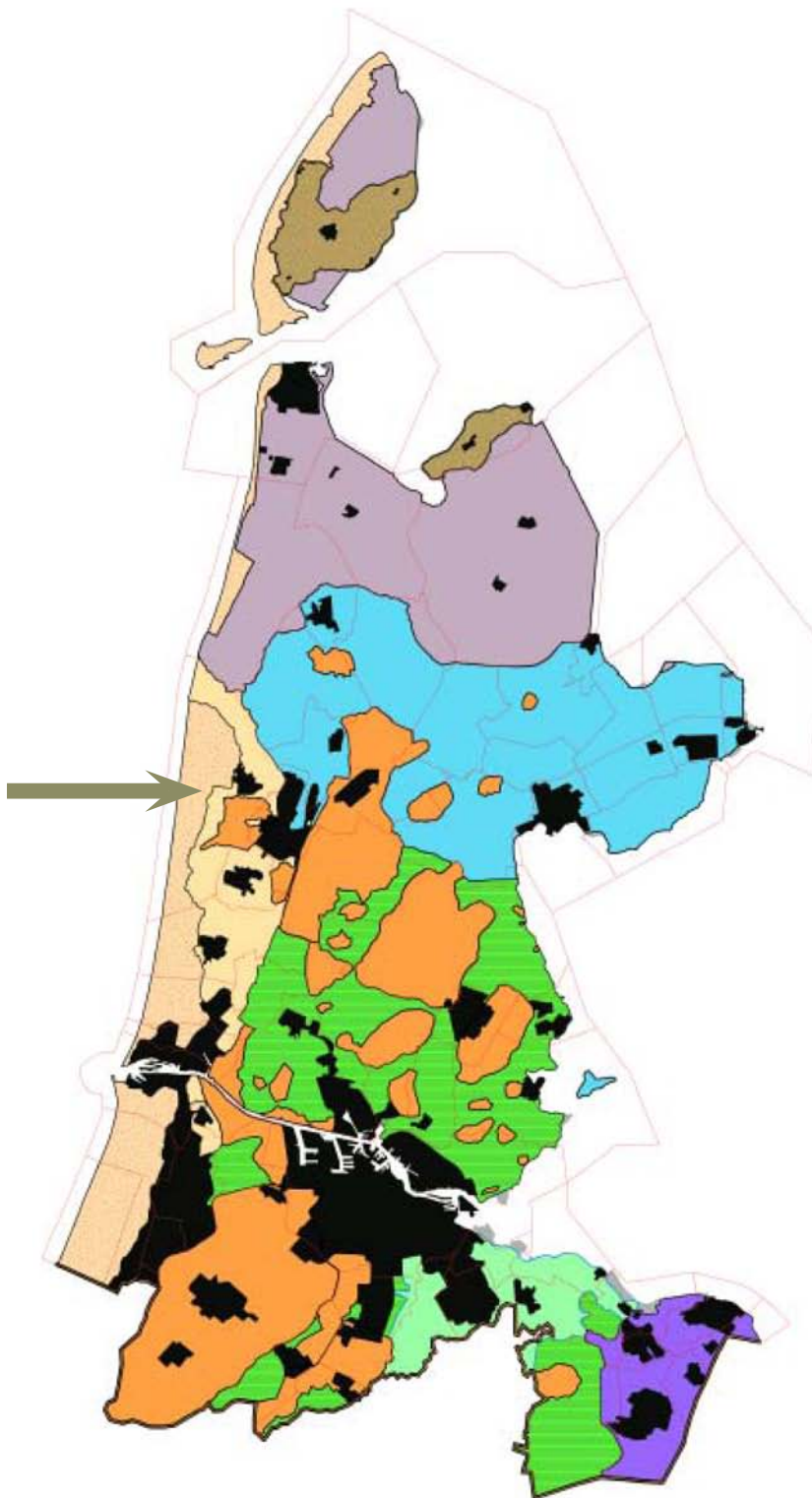
Doelstellingen en visie op hoofdlijnen

De visie van het LOP volgt op de inventarisatie en analyse van het landschap. De visie ligt in het verlengde van het provinciale beleid, zoals vastgelegd in de Structuurvisie, het Beleidskader en de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie van de provincie Noord-Holland. Tevens ligt ze in het verlengde van de gemeentelijke Structuurvisie Landelijke Gebied. De visie op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit van het landschap is gevoed door opmerkingen van het Overlegorgaan Landelijke Gebied Bergen (OLGB), reacties van raadsleden tijdens een excursie en opmerkingen van bewoners en belangenorganisaties naar aanleiding van twee avonden.

5.1 IDENTITEIT VAN BERGEN DOOR DE EEUWEN HEEN

De visie begint met de identiteit van Bergen door de eeuwen heen. Daarna volgt de ligging van Bergen in de regionale en provinciale context. In paragraaf 5.3 zijn de doelstellingen voor het landschapontwikkelingsplan geformuleerd. Deze zijn vervolgens uitgewerkt in de visie op de landschappelijke hoofdstructuur en een algemene visie op ruimtelijke kwaliteit. In de hoofdstukken 6, 7 en 8 is de landschapvisie en ook de visie op ruimtelijke kwaliteit voor de drie hoofd deelgebieden uitgewerkt (duinen, binnenduinrand en polders). In hoofdstuk 9 volgt het uitvoeringsprogramma.

Bergen staat voor de combinatie van de aantrekkelijke kust en duinen en de uitgestrekte ruimte van het agrarisch ingerichte strandvlaktelandschap. De bollenvelden vormen in het voorjaar telkens weer een uitbundig kleurenpalet toe aan het landschap. Deze landschappen vormen onderdeel van grotere noord-zuid lopende kustlandschappen van het Kennemerland en de Kop van Noord-Holland en zijn nog zeer gaaf en herkenbaar. Uniek is het voorkomen van zowel de breedste duinen van Nederland bij Schoorl, als ook het ontbreken van de duinen ten noorden hiervan, ter plaatse van het oude zeegat, wat de noodzaak vormde voor de aanleg van de Hondsbossche zeewering.

- Jonge duinlandschap
- Keileemlandschap
- Aandijkingenlandschap
- Oude zeekleilandschap
- Droogmakerijenlandschap
- Stuwwallenlandschap
- Veenrivierenlandschap
- Veenpolderlandschap

BELEIDSKADER LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE; PROVINCIE NOORD HOLLAND

SCHILDERIJ BERGERMEER, ARNOU COLNOT (1887-1967)

Inspirerend milieu voor kunstenaars en architecten

Bergen wordt geassocieerd met een rijke geschiedenis van kunstenaars, die hier het prachtige licht op het doek vastlegden en architecten die hier eind 19e en begin 20e eeuw fraaie villa's in de binnenduinrand bouwden voor rijke industriëlen uit bijvoorbeeld Amsterdam. De landgoederen zijn beperkt gebleven tot 't Hof van Bergen, daterend uit 1660.

Geliefde plek voor recreatie en toerisme in een rustige omgeving

Tot aan de dag van vandaag is Bergen bekend bij recreanten en toeristen, die de rust en ruimte zoeken. De brede duinen en de relatief rustige omgeving vormen een bijzondere kwaliteit. De verblijfsrecreatie ontwikkelde zich in het aangename en beschutte klimaat van de binnenduinrand. De vakantiehuizen

en huisjesterreinen hebben zich in de 20e eeuw sterk ontwikkeld. De ruimtelijke kwaliteit van deze verblijfsrecreatie vormt een aandachtspunt in dit LOP, evenals het verschuiven van deze terreinen richting de open polders. De Herenweg heeft door de toevoeging van het recreatieverkeer in de zomerperiode een hoge verkeersbelasting.

Ontwikkeling bebouwing

De kernen hebben zich ontwikkeld langs de Herenweg. Egmond aan Zee vormt hierop een uitzondering en is in de Middeleeuwen gesticht als vissersdorp, Bergen aan Zee is begin 20e eeuw bewust ontwikkeld als badplaats en was ontsloten met een tramlijn. Alle kernen hebben nog steeds een landelijk karakter. Wel heeft er veel lintbebouwing plaats gevonden langs de Herenweg, welke de uitkijkjes soms belemmeren. Op sommige plaatsen is aandacht nodig voor een betere overgang van de kern naar het buitengebied, zoals bij Camperduin (rommelig in open landschap), Egmond aan den Hoef (dominant, strakke randen) en Egmond Binnen. Ook is verrommeling aan de orde in de zuidelijke Binnenduinrand door de grote variatie aan bebouwing en functies.

Agrarische geschiedenis

Bergen kent een rijke geschiedenis van ontginningen. Uniek zijn de vele ontginningen in de duinen rond Egmond aan Zee voor de aardappelteelt, overwegend uit de 19e eeuw. Deze duinlandjes kenmerken zich door een soort walletjes rond de akkers en zijn nu in gebruik als volkstuinen. Dit zeedorpenlandschap is uniek in Noord-Holland.

Gestart vanaf de Herenweg en vanuit de abdij van Egmond is in de vroege Middeleeuwen het land in

de binnenduinrand ontgonnen. Vanaf de 12e eeuw bedijkte men de strandvlakte vanaf de strandwal. Vanaf de 16e eeuw werd het areaal landbouwgrond sterk uitgebreid door de aanleg van dijken en bemaling van de Bergermeer en Egmondermeer met molens. De van oudsher gemengde bedrijven specialiseerden zich. In de nattere polders voert heden ten dage de veehouderij de boventoon. De bollenteelt kwam voor in de afgegraven zandgronden in de binnenduinrand. Zij breidde zich uit in oostelijke richting naar de polders en vormt nu een kenmerkend beeld van het zuidelijke deel van het Bergense landschap. Voor deze specifieke agrarische bedrijfsvormen zijn aan de stolpboerderijen grote veestallen en bollenschuren toegevoegd. Op deze erven zullen ook in de toekomst nadere keuzes worden gemaakt in het kader van economische en maatschappelijke functies. Denk hierbij aan schaalvergroting, verbreding bijvoorbeeld bed & breakfast of kamperen bij de boer, verlenen van zorg, bedrijfsbeëindiging, omschakeling naar woonfuncties, e.d. Hierbij zijn richtlijnen ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit gewenst, waar dit LOP een kader voor biedt. De laatste decennia zijn er zowel paardenfokkerijen als vele paarden als hobby-activiteit bijgekomen. Paardenhouderij vraagt om diverse voorzieningen, zoals hekken, tredmolens en paardenbakken. Het LOP gaat in op de gewenste ruimtelijke kwaliteit van deze voorzieningen.

Recente ontwikkelingen

Andere ontwikkelingen in het landschap bestaan uit de teruggave van diverse agrarische polders aan de natuur; Harger- en Pettemerpolder, Catrijpermoor, Damlanderpolder / Bergermeerpolder en diverse overgangen van de duinen naar de zuidelijke Binnenduinrand. Voor deze gebieden worden natuurontwikkelings- en beheerplannen opgesteld. Ook spelen er projecten op het gebied van waterberging. Hierbij wordt vooral gebruik gemaakt van droge waterberging in extreme natte omstandigheden. Voor ondergrondse gasopslag in de Bergermeer lopen diverse onderzoeken. Ten oosten van Bergen en Zanegeest wordt een fietstunnel aangelegd naar Alkmaar onder het kanaal door.

5.2 DE REGIONALE CONTEXT

Ten noord oosten van het Bergense landschap vormt het Noord-Hollands kanaal de overgang naar het uitgestrekte droogmakerijen landschap van West-Friesland. Hier liggen zoekgebieden voor de ontwikkeling van grootschalige windenergie. Alkmaar en Heiloo zijn ontwikkeld tot een grote stedelijke regio. Visueel heeft dit haar effecten aan de horizon van het Bergense landschap. Alkmaar heeft dan ook een visie op de Westrand ontwikkeld. Tussen Heiloo en Castricum ligt een transformatiezone, waar ingezet wordt op een integrale gebiedsontwikkeling vanuit meerdere functies, waaronder wonen, natuur en water.

De Provinciale Structuurvisie zet voor de kustzone waar Bergen toe behoort in op:

- versterking van de aanwezige landschapstypen;
- behoud van natuurwaarden;
- behoud van openheid, duisternis en stilte.

In het jonge duinlandschap:

- wordt prioriteit gegeven aan de bescherming tegen de zee;
- is het beleid gericht op de natuurwaarden met ruimte voor recreatie en toerisme.

Op de strandwallen en strandvlakten is het beleid gericht op:

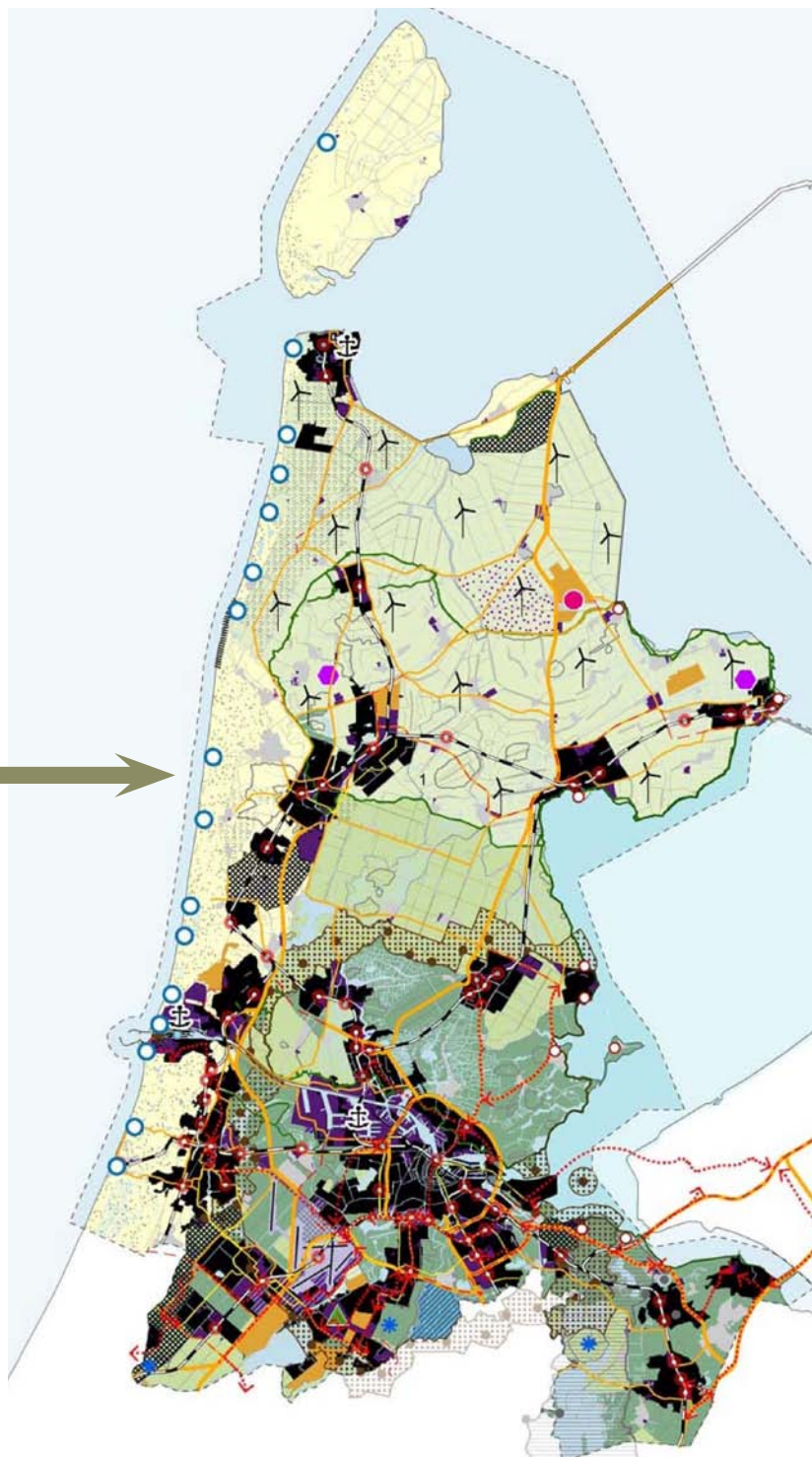
- landschapontwikkeling ten behoeve van recreatie en toerisme;
- de combinatie van landbouw met andere functies;
- is een verruiming van agrarische bouwpercelen tot 1,5 ha toegestaan onder voorwaarden van ruimtelijke kwaliteit.

De vier pijlers vanuit landschap 'Behoud door ontwikkeling'

De provincie Noord-Holland volgt in haar beleid ten aanzien van landschap en cultuurhistorie de koers 'Behoud door ontwikkeling'. Dit beleid berust op vier pijlers. Deze zijn gericht op het behoud, versterken of ontwikkelen van:

- de landschappelijke en cultuurhistorische variatie;
- de leesbaarheid van het landschap. Het gaat hierbij om de leesbaarheid van de waterstaatkundige geschiedenis, de ontginningsgeschiedenis, de industrialisatie en de militair-strategische geschiedenis;
- de historische en ruimtelijke samenhang, de samenhang enerzijds tussen de historische structuren onderling en anderzijds tussen de historische structuren en de recentere ontwikkelingen;
- de historische relaties tussen stad en land.

Deze vier pijlers zijn voor de provincie doorvertaald naar diverse deelgebieden, zoals het Kennemerland, waartoe Bergen behoort en zijn als input gebruikt voor de visie van dit LOP. De gaafheid van dit landschap blijkt wel uit de benoeming door het rijk van het hele buitengebied van Bergen tot Belvédèregebied.

PROVINCIALE STRUCTURVISIE; 2010;
PROVINCIE NOORD HOLLAND

5.3 DOELSTELLINGEN LANDSCHAPSONTWIKKELINGSPLAN

Het LOP geeft een visie op de gewenste landschapsontwikkeling van het buitengebied voor de komende 10 jaar. Daarbij staat de sterke identiteit van het Bergense landschap centraal, met haar herkenbare indeling in de duinen, de binnenduinrand en het open polderlandschap.

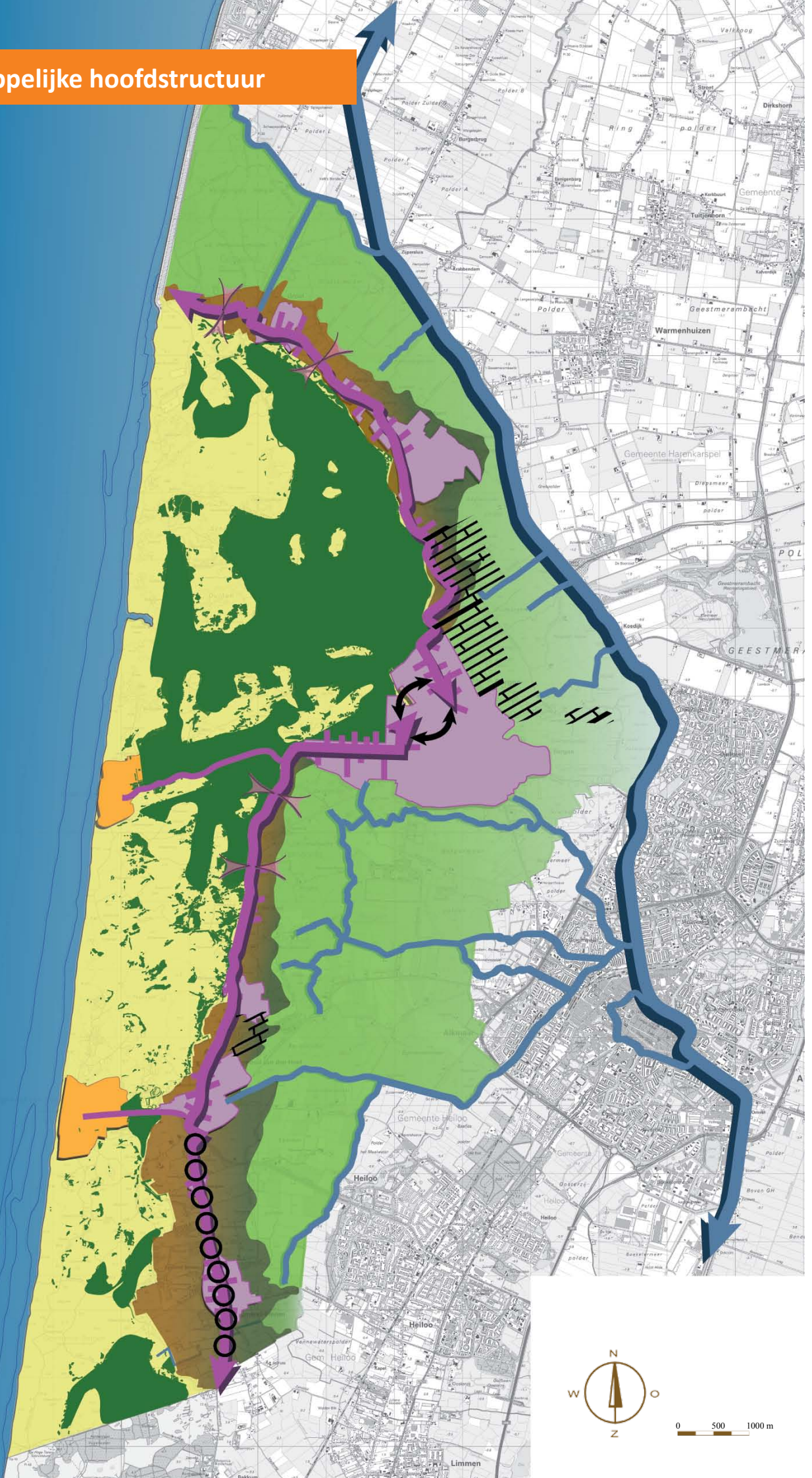
Het LOP kent de volgende doelstellingen:

1. Het gaat in op het behoud en herstel van bestaande landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden.
2. Ze geeft aan welke ontwikkelingen in het landschap vanuit een samenhangende landschapsstructuur gewenst zijn. Denk bijvoorbeeld aan een herkenbare inrichting van de Herenweg, het plaatselijk versterken van de groenstructuur en het behouden van contrasten in de beleving van het landschap.
3. Het LOP geeft een visie op ruimtelijke kwaliteit en stelt daarbij richtlijnen op voor verblijfsrecreatie, agrarische erven, kamperen bij de boer, paard en landschap, dorpsranden, e.d.
4. Voor de opgaven van natuurontwikkeling en waterberging geeft het LOP randvoorwaarden ten aanzien van hun bijdrage aan de gewenste landschappelijke identiteit van de deelgebieden.
5. Er wordt een visie gegeven op de gewenste recreatieve structuur en potenties van de gemeente, met name voor kanoën en paardrijden. Plannen voor wandelen en fietsen worden los van het LOP opgesteld en worden daarom in het LOP slechts globaal meegenomen.

FOTO: E. DE WEIJER

Visie Landschappelijke hoofdstructuur

5.4 VISIE OP LANDSCHAPPELIJKE HOOFDSTRUCTUUR

De ruimtelijke identiteit van Bergen bestaat uit een kenmerkende indeling in drie landschapstypen (zie ook nevenstaande kaart). Deze driedeling bestaat uit het uitgestrekte en deels beboste duinlandschap, de half open en half besloten binnenduintrandzone en de in de regel open polders. Zij vormen samen de landschappelijke hoofdstructuur van Bergen.

De visie richt zich op het behouden en versterken van het duinlandschap, de binnenduintrand en het open polderlandschap en op het behoud van de onderlinge contrasten:

- Behouden en versterken van het Duinlandschap met grote natuur- en recreatieve waarden.
- Behouden en versterken van de Binnenduintrand op de oude strandwallen, als oude ontginningsas met een aaneengesloten herkenbaar half open landschap en een grote diversiteit aan functies. Scherpe contrasten tussen de duinen en de open polders dienen herkenbaar te blijven. Zij wisselen af met zones met een gevarieerde groenstructuur. In het zuidelijk deel dient de groenstructuur te worden versterkt, rond de Egmondse kan een groene aankleding van de Herenweg (met de plaatselijk brede bermen) hierin een functie vervullen. De bollenteelt is een belangrijke functie die behouden dient te blijven.
- Behouden van het Polderlandschap: een uitgestrekt open landschap op de strandvlakten en in de droogmakerijen met hoge en gave cultuurhistorische waarden en het agrarisch gebruik als belangrijkste identiteitsdrager.

Vanuit recente opgaven zijn ook ontwikkelingen gewenst;

- Ontwikkelen van de waardevolle ecologische gradiënten van de duinen, door de binnenduintrand naar het achterliggende poldergebied door natuurontwikkeling en herstel van het watersysteem (waaronder de duinrellen). Hierbij dient de natuurontwikkeling gerealiseerd en beheerd te worden binnen de ruimtelijke kenmerken van de half open binnenduintrand en het open

Visie Landschappelijke hoofdstructuur

- Behouden en versterken natuurlijk duinlandschap
- Behouden variëteit en versterken samenhang binnenduintrand
- Behouden sterk contrast tussen duinen en polders
- Onderhouden en ontwikkelen groenstructuur
- Versterken herkenbaarheid en doorlopend karakter Herenweg
- Versterken groenstructuur langs Herenweg
- Behouden open polderlandschap met agrarisch karakter

DE VOERT FOTO: F. 'T HART

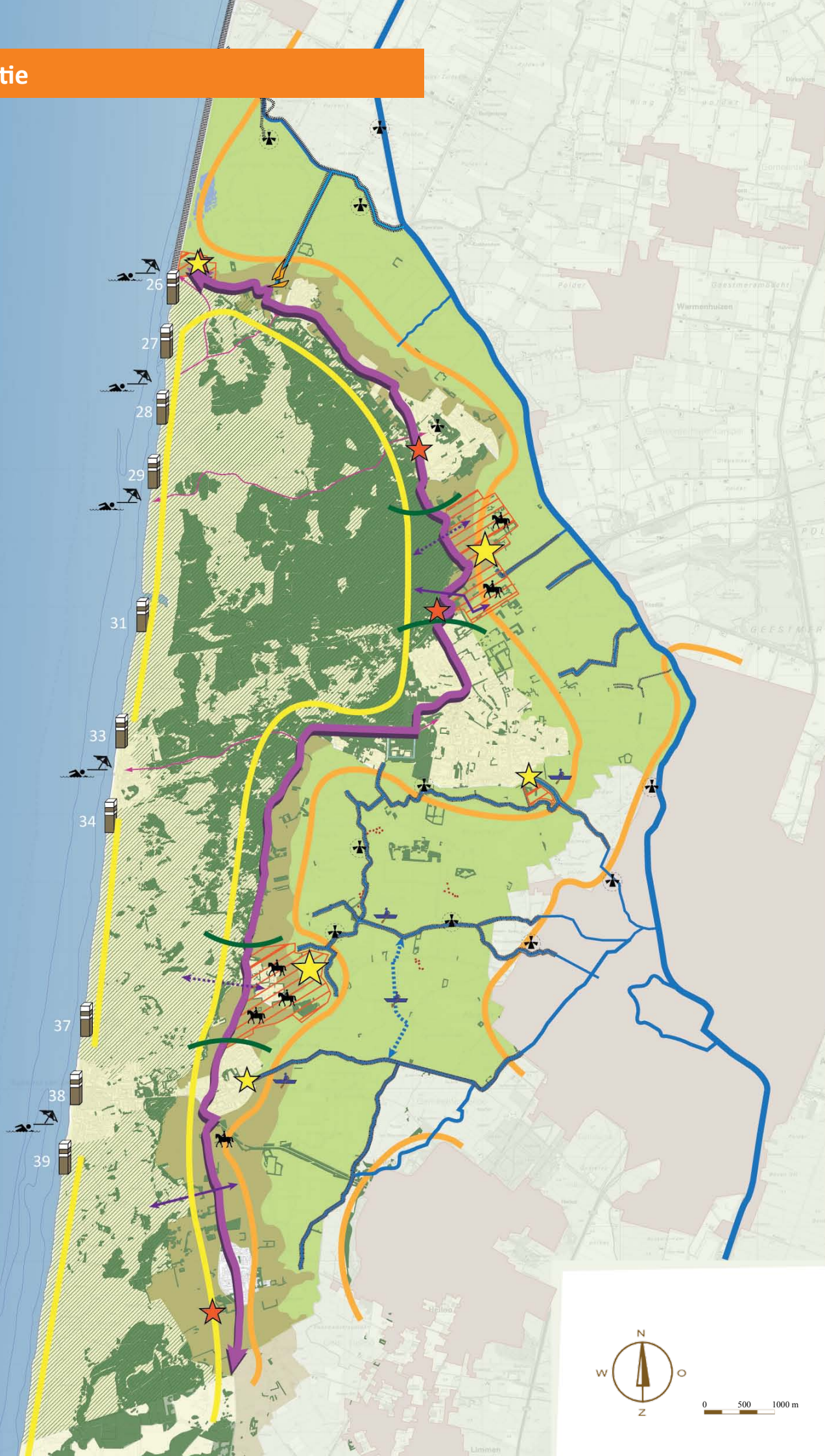
- polderlandschap. De huidige agrariërs kunnen mogelijk een rol spelen in het toekomstige natuurbeheer van deze nieuwe natuurgebieden.
- Ontwikkelen van de ruimtelijke kwaliteit van de agrarische erven, de verblijfsrecreatieterreinen, minicampings en de diverse voorzieningen voor het houden van paarden dienen te worden verbeterd. In de volgende paragraaf zijn handreikingen opgesteld voor het bereiken van ruimtelijke kwaliteit. Deze handreikingen zijn waar mogelijk per landschapstype en activiteit nader gespecificeerd in de hoofdstukken 6 tot en met 8. Deze handreikingen zullen als randvoorwaarde dienen bij nieuwe bouwaanvragen.
  - In bestaande situaties kunnen zij gelden als er in het verleden afspraken zijn gemaakt, die niet zijn nagekomen (handhavingkwestie).
  - In overige bestaande situaties is verbetering van de ruimtelijke kwaliteit mogelijk op vrijwillige basis door de eigenaar.

In het uitvoeringsprogramma in hoofdstuk 9 wordt hierop terug gekomen.

In het algemeen wordt ook aandacht gevraagd voor een goed beheer van de bestaande landschapselementen, horend bij de deelgebieden. Het uitvoeringsprogramma besteedt hier aandacht aan in de projecten met betrekking tot landschapselementen, erven en duinrellen (P2 en P4).

FOTO: M. GROENTJES

- Ontwikkelen van recreatieve routestructuren, afgestemd op de draagkracht en belevingswaarde van de drie landschapstypen. Hierbij is het zinvol een netwerk te ontwikkelen van routes, welke vanuit de regio per auto ontsloten worden via recreatieve knooppunten, zie de kaart met de recreatieve hoofdstructuur.
- Er is reeds een aantal bestaande regionale knooppunten:
  - Bezoekerscentrum Zandspoor bij Schoorl;
  - Duinvermaak bij Bergen;
  - In de duinrand bij Egmond Binnen.
 Deze regionale knooppunten beschikken over een parkeervoorziening en horeca.
- Daaraan kunnen lokale overstappunten worden toegevoegd, welke bijvoorbeeld de mogelijkheid bieden bij het bezoek van een kern over te stappen op het gebruik van een kano.
- Het wandelpadennetwerk wordt in juli 2011 voltooid. In het buitengebied (exclusief de duinen) van de gemeente Bergen wordt 170 kilometer wandelpad aangeduid, voorzien van markering en informatie.

Er is in het gebied ook behoefte aan een cultuurhistorisch informatiecentrum en archief. Het Kranenburg Museum onderzoekt hiervoor momenteel de mogelijkheden. Ook wordt gedacht aan Lamoraal (in combinatie met de oude kasteelruïne) bij Egmond aan den Hoef.

Ook leeft de wens voor oprichting van een openluchttheater zoals vroeger ter plaatse van de skibaan aanwezig was. De gemeente zal initiatieven nader beoordelen, maar hier niet zelf het voortouw in nemen.

De Hondsbossche en Pettemer Zeewering wordt de komende jaren aan de zeezijde versterkt met zand. Dit is een project van het Rijk, waarbij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier de eerst verantwoordelijke is. De effecten van de zandaanvulling op het toerisme, het landschap en de ruimtelijke kwaliteit dienen helder te worden en een rol te spelen bij de toekomstige ontwikkelingen van deze kuststrook en haar toegangen.

In de hoofdstukken 6 tot en met 8 is de visie op hoofdlijnen nader uitgewerkt voor de drie landschapstypen en ook voor de verschillende thema's die daarin spelen, zoals het behoud en de ontwikkeling van het agrarische landschap en het behouden en versterken van de beleving van de cultuurhistorische waarden.

Vanuit het in ontwikkeling zijnde fietspadenplan worden enkele belangrijke noord-zuid en oost-west gerichte fietsroutes aangelegd.

Visie recreatie

- Onderhouden en ontwikkelen groenstructuur
- Recreatieve kernzones
- Molen
- Historische dijken
- Optimaliseren fiets/wandel/ruite zone
- Optimaliseren fiets en wandel zone
- Manege
- Geplande ruiterroute
- Voorstel ruiterroute
- Huidig water geschikt voor kanoroute
- Voorstel kanoverbinding
- Kanoroute
- Ontwikkeling haven
- Verbeteren entreezone strand/duinen
- Regionaal recreatieknooppunt
- Ontwikkelen lokaal overstappunt
- Strand
- Zwemzone

MARTAHON VAN EGMOND. FOTO: C. BAKKER

5-5 VISIE OP RUIMTELIJKE KWALITEIT

Landschappelijke inpassing

Er is behoefte aan handreikingen voor ruimtelijke kwaliteit van diverse ontwikkelingen in het buitengebied. De termen landschappelijke inpassing en ruimtelijke kwaliteit worden daarbij vaak door elkaar gebruikt. De term 'landschappelijke inpassing' van een agrarisch erf wekt al snel de indruk dat het alleen gaat om een goede inkadering van de bebouwing op het erf met beplanting. In onze ogen dient de activiteit zelf goed gelokaliseerd en vormgegeven te worden en dient deze zichtbaar en herkenbaar te zijn. Het gaat dan het om het begeleiden en aankleden van bebouwing met beplanting, maar niet om het verstoppen.

Ruimtelijke kwaliteit

Breder is het begrip 'Ruimtelijke kwaliteit'. Dit begrip duidt op een goed overwogen vormgeving en inrichting van zowel bebouwing als beplanting in samenhang met elkaar en de omgeving. Het begrip houdt tevens een waardering in, die gebaseerd is op:

- de ontwikkelingsgeschiedenis van de streek, de streekeigenheid.
- de uniciteit, gaafheid en zeldzaamheid.
- de architectonische en esthetische kwaliteit.
- de functionaliteit en herkenbaarheid.
- onderhoudsstaat en duurzaamheid.

Bij de discussie over de gewenste ruimtelijke kwaliteit zullen deze begrippen een terugkerende rol spelen.

Bouwstenen voor ruimtelijke kwaliteit

Om een bijdrage te leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van het Bergense buitengebied zijn verschillende bouwstenen inzetbaar. Denk hierbij aan:

- ordening
- materiaal- en kleurgebruik en vormgeving
- schaal en maat
- beplanting

Deze bouwstenen dragen in verschillende combinaties bij aan de gewenste ruimtelijke kwaliteit. Elke situatie vraagt om specifieke keuzes en maatwerk. Toch gelden er algemene uitgangspunten, welke als handreiking zijn opgesteld. In combinatie met elkaar dragen zij bij aan de Bergense identiteit van het buitengebied. In de navolgende hoofdstukken zijn de bouwstenen verdere gespecificeerd voor ontwikkelingen in de binnenduinrand en het open polderlandschap. De in te zetten mogelijkheden van de bouwstenen zijn ook afhankelijk van een bestaande situatie of een nieuwe ontwikkeling.

Ordening

Door verschil in kavelgrootte en -richting is de bebouwing op agrarische erven verschillend geordend. Elk hebben ze hun eigen meestal functionele overweging gehad om deze ordening toe te passen. Op het ene erf staat de bebouwing geordend naast elkaar haaks op de weg, op het andere erf staan de bedrijfsschuren haaks op elkaar. Naar verwachting

speelt er geen opgave voor de locatie van nieuwe erven, maar vooral voor de uitbreiding of herinrichting van bestaande erven. In het algemeen dient zeer zorgvuldig te worden omgegaan met nieuwe bebouwing in het buitengebied, zeker in het open polderschap in belangrijke zichtlijnen.

- Een compact erf verdient de voorkeur.
- Het woonhuis staat bij voorkeur voor aan de weg, de schuren ernaast of erachter.
- Opslag dient op een onopvallende plek te worden gesitueerd.

COMPACT ERF

STOLPBOERDERIJ VOOR STALLEN

WOONHUIS MET BEPLANTING VOOR DE SCHUREN

Materiaal- en kleurgebruik en vormgeving

In het buitengebied van de gemeente Bergen treffen we een divers palet van recreatiehuizen, woonhuizen en schuren aan.

- In de Vereenigde Harger- en Pettemerpolder zien we stolpboerderijen met overwegend witte muren en rode daken. Naar verwachting is uitbreiding van bebouwing hier nauwelijks aan de orde.
- Elders in het open polderland komen vele varianten van materiaal- en kleurgebruik voor in de woonhuizen en veehouderijstallen (rode baksteen, groene damwandplaten, grijze dakplaten, rode dakpanen). De stallen zijn herkenbaar aan de grote schuine dakvlakken en de relatief lage zijwanden. In de toekomst zullen nieuwe stallen naar verwachting nog opener worden en zullen de zijwanden bestaan uit glas of doek. Bij uitbreidingen of functieverandering op het erf dient te worden gezocht naar samenhang in materiaal- en kleurgebruik en vormgeving. Het definiëren van één kleurenpalet als bijdrage aan de Bergense identiteit lijkt niet haalbaar, aangezien het vooral gaat om geleidelijke veranderingen van bestaande erven.
- Bij de buitenopslag van hooibalen is een neutraal kleur van plastic gewenst, bijvoorbeeld grijs of donkergroen in plaats van felle lichte kleuren.
- Woonhuizen dienen te passen bij het karakter van het buitengebied. Op agrarische erven past een traditionele vormgeving met schuine daken. Op woonerven is afhankelijk van de omgeving en de inpassing met beplanting ook terughoudende moderne architectuur mogelijk.
- Oudere bollenschuren kennen vaak een gevarieerde opbouw van rode baksteen en grijze daken. Zij liggen vaak dicht bij de bebouwde omgeving en sluiten qua materiaalgebruik op de woningen aan. De moderne bollenschuren bestaan vaak uit een reeks van aaneengeschaalde schuren in een groene kleur. Deze schuren hebben relatief hoge wanden. In de moderne schuren zien we daken in diverse grijs tinten met systemen voor het opvangen van zonne-energie verwerkt. Bij bollenschuren die liggen in de polders past deze meer grootschalige vormgeving met een eigen identiteit. De buitenopslag (met een rommelig karakter) dient bij voorkeur niet storend in het landschap te liggen. De opslag van bollen of kisten worden hier niet toe gerekend, zij versterken de beleving van de seizoenen.

VEREENIGDE HARGER- EN PETTEMERPOLDER

VEEHOUDERIJBEDRIJVEN IN VELE KLEUREN EN MATERIALEN

GEBRUIK VAN DONKER PLASTIC VALT MINDER OP DAN FELLE KLEUREN

BOLLENSCHUREN IN EEN HERKENBARE VORMGEVING EN KLEURGEBUIK

- Bij de recreatieparken kent elk terrein haar eigen vormgeving en bijbehorend materiaal- en kleurgebruik. Zij vormt vaak een afspiegeling van een bepaalde tijd. Er is een trend waar te nemen naar een meer ingetogen kleurgebruik van grijze of bruine baksteen of het gebruik van riet. Deze materialen van natuurlijke grondstoffen vallen niet op vanuit de weidere omgeving en verdienen de voorkeur. Opvallende lichte, witte kleuren dienen vermeden te worden.

Schaal en maat

In de loop der jaren zijn er op de boerenerven schuren van verschillende grootte geplaatst. Elk vertegenwoordigen ze een bepaalde tijdsgeest. Bezien we de ligging van de erven, dan sluit een kleinschalige opbouw van de bebouwing met verschillend materiaal en kleurgebruik (o.a. baksteen) aan bij de variatie in schaal en maat van de dorpen. In het uitgestrekte open landschap geeft een eigen identiteit van de bebouwing (met bijvoorbeeld groene schuren) juist rust in het landschapsbeeld.

NIEUWE RECREATIEWONINGEN IN NEUTRALE KLEUREN

SCHAAL EN MAAT VAN DE SCHUREN PAST BIJ SCHAAL EN MAAT VAN HET DORP

VARIATIE IN BEPLANTING OP HET WOONGEDEELTE VAN HET ERF TE ZANEGEEST

ROYALE BEPLANTING RONDOM AGRARISCHE BEBOUWING

Bepanting

De landschappelijke bepanting in het buitengebied bestaat uit bosjes met naald- en loofhout, lijnvormige bepantingen en erf bepantingen. De lijnvormige landschappelijke bepantingen worden voor het grootste deel gevormd door elzensingels, wilgenstruweel en populier. De binnenduinrand en de open polders kennen ieder hun eigen karakteristieke soorten, zie het overzicht op nevenstaande pagina met karakteristieke bepantingen per landschapstype. In de duinen komen grote aaneengesloten natuurlijke vegetaties voor.

Historisch gezien kwam er rond de stolpboerderijen bepanting voor aan meerdere zijden op het erf. Ook zijn de woonerven in het buitengebied vaak rijkelijk bepant. In het huidige landschap treffen we in het binnenduin op de agrarische erven wel enige bepanting aan. In het open polderlandschap treffen we vaak nauwelijks erf bepanting aan op de agrarische erven.

- Voor een goede inrichting van de erven is vaak wel enige bepanting gewenst. Deze maakt bijvoorbeeld onderscheid in het woongedeelte, door het gebruik van meer sierbepanting op het voorerf en meer robuuste landschappelijke bepanting op het achtererf. Op de erven in de binnenduinrand kwamen en komen rond het woonhuis nog steeds leibomen, boomgaardjes en mooie solitaire bomen voor. Deze soorten bepanting kunnen inspiratie bieden voor de inrichting van de huidige erven.
- Bij aanplant van nieuwe bepanting is het belangrijk bepanting te kiezen die thuishoort in deze streek en goed groeit op de ondergrond, zie nevenstaande tabel. Het assortiment voor de bepanting in de binnenduinrand bevat daardoor soorten van een meer zandige bodem, voor de polder zijn soorten geschikt voor een natte kleibodem. In de binnenduinrand horen ook de groenblijvende soorten zoals hulst en taxus tot het oorspronkelijke sortiment. Coniferen en laurierkers horen echter hier niet bij! In de duinen is een omvorming naar loofhout gewenst.
- Bepanting kan ook worden ingezet om de grote maat van bebouwing te breken met voorliggende bepanting, zoals een struweel, bomenrij of bosje. De bepanting dient wel enige maat en een robuust karakter te hebben ten opzichte van de vaak grote bebouwing. Van oorsprong kwam op de agrarische erven veel bepanting voor.
- Ook kan bepanting of een grondlichaam begroeid met gras een inkadering vormen voor buitenopslag van diverse aard. Hiermee wordt een rommelige situatie opgeheven of voorkomen.

Streekeigen bepanting drie landschapstypen

Duinen

Natuurlijke vegetaties: duingraslanden, ruigten, heidevegetaties, struwelen, loofbossen, naaldbossen en oude eikenbossen

KENMERKENDE BEPANTING IN DE DUINEN

Binnenduinrand

Bomen: Linde, Iep, Zomereik, Beuk, Esdoorn, Es, Els, Grauwe Abeel, Populier

Hagen: Els, Liguster, Meidoorn, Taxus, Hulst

Erven: Leibomen, boomgaardjes

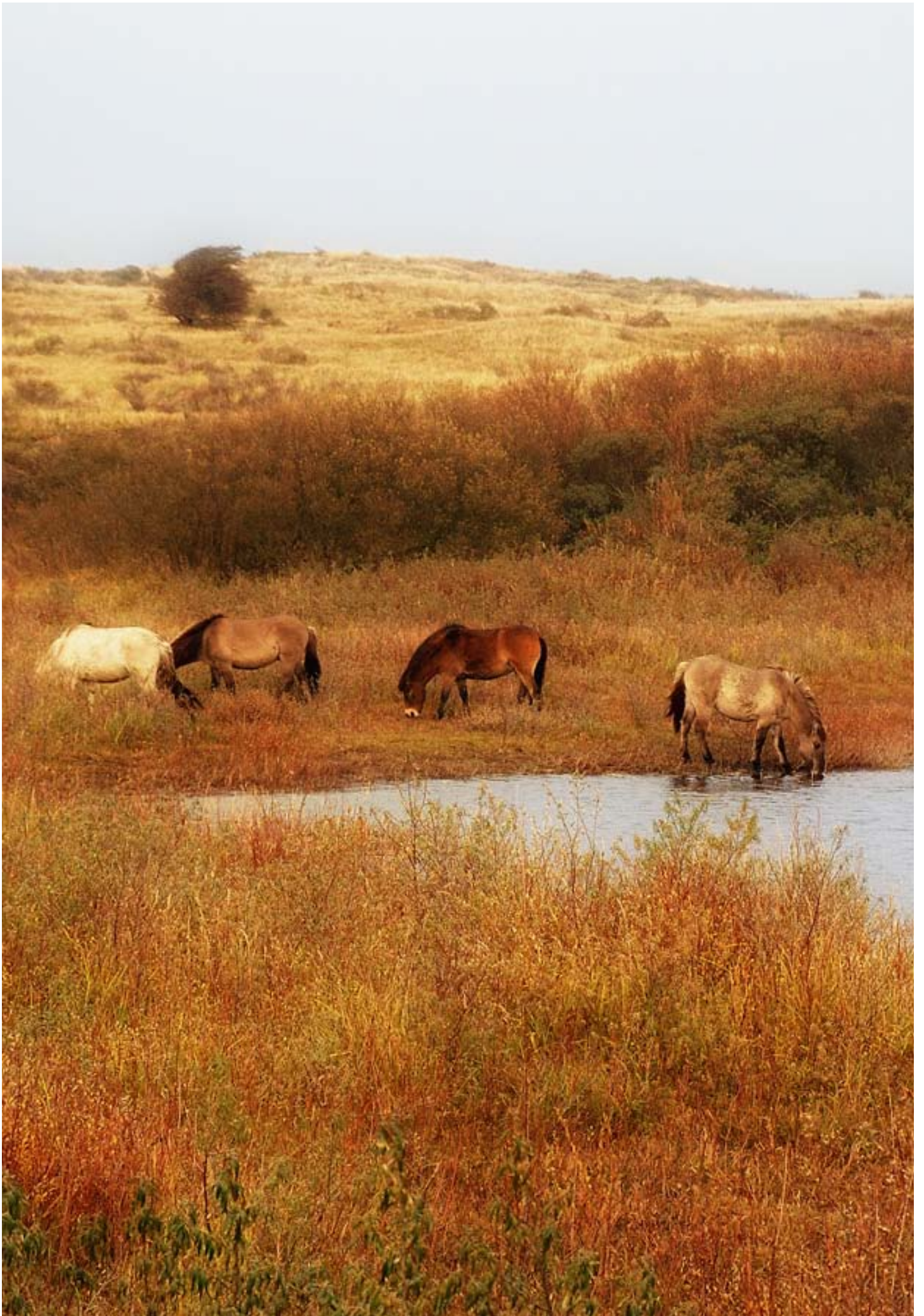
IN DE BINNENDUINRAND WORDEN ERVEN OPGENOMEN IN DE GROENSTRUCTUUR

Polderlandschap

Bomen en singels: Els, Elzensingel, Wilg, wilgenstruweel, Populier, Meidoorn

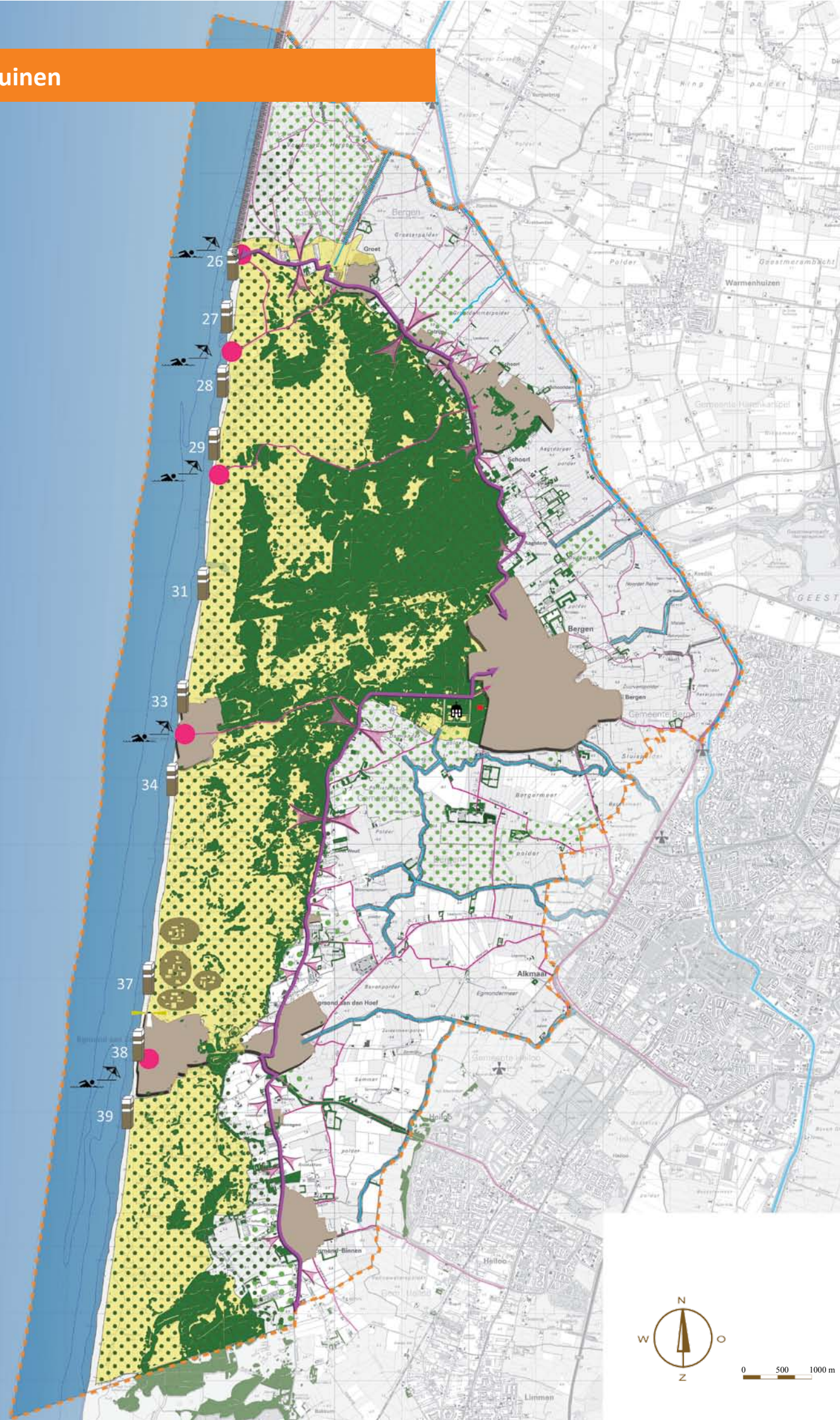
OUDE STOLP MET ERFBEPANTING

6

Visie duinen

Het uitgestrekte duinlandschap is bepalend voor de identiteit van het Bergense landschap. Alhoewel deze jonge duinen pas in de laatste circa 1000 jaar zijn ontstaan, ontleent Bergen waarschijnlijk haar naam aan de hogere ligging op de toen voorkomende strandwallen (oude duinen). Zowel de omvang, als de breedte en de hoogte van deze duinen zijn uniek in Nederland.

6.1 NATUUR- EN LANDSCHAPSVISIE DUINLANDSCHAP

De belangrijkste functie van de duinen aan de kust is de zeekerende functie. Daarna volgt de functie voor de natuur. De duinen zijn aangewezen als Natura 2000 gebied. Kerndoelen voor de Nederlandse duinen bestaan uit:

- de ontwikkeling van een samenhangend duinlandschap met een aantal gradiënten en mozaïeken, waaronder reliëfkenmerken van de duinformaties;
- versterken van de noord-zuid gradiënt en de samenhang daarbinnen;
- herstel van gradiënten tussen de zeereep en binnenduintrand droog-nat, mate van wind, zout-zoet, jong-oud;
- behoud en herstel van mozaïeken en
- behoud en herstel van rust nachtelijke duisternis voor fauna.

Bijzonder in de gemeente Bergen is de noord-zuid gradiënt van een kalkarme ondergrond in de Schoorlse duinen naar een kalkrijke ondergrond in het zuidelijker gelegen Noord Hollands Duinreservaat. Vanuit het natuurbeheer wordt ingezet op een zonering vanaf de kust met waar mogelijk de ontwikkeling van een dynamisch duingebied, vervolgens een open duinlandschap (met natte duinvalleien, duingraslanden, ruigten en heidevegetaties en aan de oostzijde de ontwikkeling van een gevarieerd gemengd bos, waaronder ook oude eikenbossen.

Versterken natuurwaarden en milieuomstandigheden

Van groot belang voor de ontwikkeling van de natuurwaarden zijn de bijbehorende milieuomstandigheden. Voor een goede milieukwaliteit is het tegengaan van verdamping en verdroging in de duinen gewenst. Dit komt ten gunste van de kwelstroom naar de duinrellen, aan de voet van de duinen.

Voor het vergroten van de natuurwaarden zijn in de beheerplannen voor de duinen diverse maatregelen opgenomen, zoals:

- het vergroten van de natuurlijke dynamiek door de natuurlijke verstuing plaatselijk te stimuleren en te monitoren bij de Witte duinen;
- het tegengaan van verruiging in het open duinlandschap door het inrichten van begrazingsgebieden;
- het plaggen en choppen van planten en hiernaar nadere onderzoek verrichten;
- het verwijderen van humus op de verbrande heide (Groot Ganzenveld);
- het omvormen van naaldbos naar open duin of naar gemengd bos.

Visie duinen

Landschap

- Behouden strand- en duinzone met recreatief medegebruik
- Behouden en versterken natuurwaarden landschap

Ruimtelijke kwaliteit

- Versterken ruimtelijke kwaliteit badplaatsen en strandopgangen

Cultuurhistorische waarden

- Versterken identiteit Herenweg/Heereweg
- Behoud historische wegenstructuur
- Vergroten beleving duinlandjes
- Vuurtoren
- Behoud landgoed 't Oude Hof te Bergen
- Vergroten beleving militaire relictten Atlantikwall

Recreatie

- Strand
- Zwemzone

6.2 VISIE RECREATIEVE BELEVING DUINLANDSCHAP

Behouden en optimaliseren recreatieve routes

Het duinlandschap is in het algemeen goed toegankelijk voor allerlei vormen van recreatief medegebruik zoals wandelen, fietsen, paardrijden en mountainbiken. Ook is het strand bereikbaar voor gemotoriseerd verkeer via de toegangswegen van Camperduin, Bergen aan zee en Egmond aan Zee. Deze toegangswegen verstouwen op top-stranddagen een enorme hoeveelheid aan verkeer. Een landschapsvriendelijk alternatief zou gevonden kunnen worden in het aanbieden van alternatief vervoer, waarbij de beleving van het landschap groot is en er een link is met de oude tramlijn naar Bergen aan zee is, zoals het instellen van een paardentram.

Versterken beleving cultuurhistorisch erfgoed

In de duinen liggen diverse cultuurhistorische sporen. Zo is het kleinschalige zeedorpenlandschap, gevormd door de oude aardappellandjes ten noorden van Egmond aan Zee (nu in gebruik als volkstuinten) een unieke verschijning in Nederland. Daarnaast ligt er een reeks van relictten uit de Tweede Wereldoorlog langs de kustlijn en in de duinen. De Atlantikwall bestond hier uit schuttersputjes, betonnen tankmuren, een tankgracht, drakentanden en zware bunkers. Een behoorlijk aantal relictten is nog aanwezig, maar deels onder het zand verstoven. Zowel het zeedorpenlandschap als het thema WO II erfgoed lenen zich voor het ontwikkelen van een cultuurhistorische route, ook in relatie met de

relictten rond het voormalig militair vliegveld in de Bergermeerpolder.

Versterken ruimtelijke kwaliteit badplaatsen

Gezien het toeristisch belang van de badplaatsen is continu aandacht gewenst voor de ruimtelijke kwaliteit van deze badplaatsen. Zij hebben daarbij ieder hun eigen signatuur;

- Camperduin als strandopgang op het raakvlak met de Hondsboscherzeewering in het noorden;
- Hargen en Schoorl aan zee als strandopgangen in het duinlandschap;
- Bergen aan zee als ontwikkelde badplaats aan zee;
- Egmond aan Zee als oude vissersplaats.

Voor de identiteit van deze plekken aan zee is het van belang aandacht te hebben voor behoud van hun karakteristiek architectuur, zoals de koloniehuisen, voor een goede (robuuste en windbestendige) inrichting van de openbare ruimte, een goede ontsluiting en goede ruimtelijke aansluiting op het duinlandschap.

DYNAMISCHE KUSTZONE IN DE SCHOORLSE DUINEN

BELEVING VAN HET DUINLANDSCHAP VANUIT EEN BUNKER

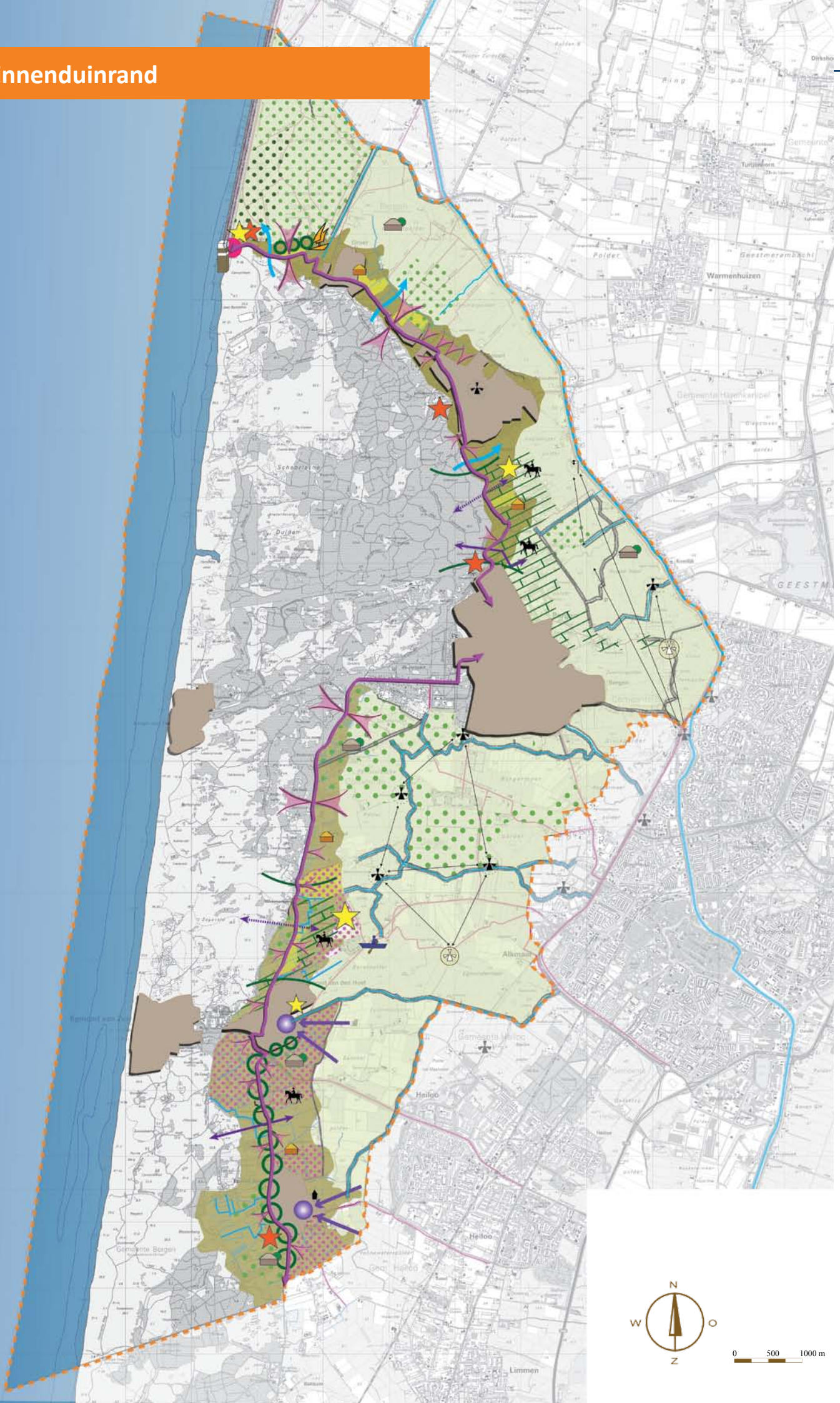

7

Visie binnenduinrand

De binnenduinrand vormt een fraaie overgangszone van de duinen naar het polderlandschap. Zij is gelegen op de oude strandwallen. In deze zone ligt de Heereweg / Herenweg. Zij vormt de vroeg Middeleeuwse ontginningsas van het Bergense landschap. De binnenduinrand herbergt een groot aantal functies, zoals wonen, verblijfsrecreatie, recreatieve voorzieningen en in het zuidelijk deel ook agrarische functies, met een belangrijke plek voor de bollenteelt.

7.1 LANDSCHAPSVISIE BINNENDUINTRAND

De visie is erop gericht het aaneengesloten half open karakter van de binnenduintrandzone te handhaven en plaatselijk te versterken. In de binnenduintrand zijn verschillende benaderingen gewenst in de overgang tussen de duinen en de polder. Zij zorgen samen voor diversiteit in de beleving van het landschap en ook in verschil van de ontwikkeling van ecologische gradiënten.

Behouden scherpe contrasten van duinen naar polders

Scherpe contrasten tussen de duinen en de open polders zijn markant in het landschap en dienen herkenbaar te blijven. Deze smalle zones komen op twee plaatsen voor in de omgeving van Camperduin en Catrijp in het noorden en in de Voert / Damlander en Philisteinsche polder ten zuiden van Bergen. In deze zones bestaan er vanaf de Herenweg ruime doorzichten op het open polderland.

Visie binnenduintrand

Landschap

- Behouden halfopen binnenduintrand
- Behouden open agrarisch gebied
- Ontwikkelen nieuwe natuur/EHS
- Bollengebied

Ruimtelijke kwaliteit

- Behoud sterk contrast duinen-polder
- Onderhouden en ontwikkelen groenstructuur verblijfsrecreatiegebied
- Versterken groenstructuur Herenweg
- Verbeteren overgang bebouwing-buitengebied
- Herstel en verbeteren duinrellen
- Behoud doorzichten
- Behoud zicht op abdij en kasteelruïne
- Verbeteren ruimtelijke kwaliteit erven

Cultuurhistorische waarden

- Behouden openheid geestgronden
- Behoud waterlopen
- Versterken identiteit Herenweg/Heereweg
- Behoud historische wegenstructuur
- Behoud stolpboerderijen
- Abdij

Recreatie

- Manege
- Voorstel ruiterroute
- Geplande ruiterroute
- Kanoroute
- Ontwikkeling haven
- Verbeteren entreezone strand/duinen
- Regionaal recreatieknooppunt
- Ontwikkelen lokaal overstappunt

Verbeteren ruimtelijke kwaliteit Camperduin

In de omgeving van Camperduin is het gewenst integraal in te zetten op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving. Het eindpunt is een belangrijk regionaal en lokaal recreatieknooppunt, waar vele mensen het strand bezoeken. Het eindpunt is als het ware het visitekaartje van Camperduin. Vanuit de kustversterking van de Hondsbosche Zeewering wordt een project ruimtelijke kwaliteit gestart met een financiering vanuit diverse partijen. Een koppeling met dit project is interessant voor de uitvoering. Beplanting kan hieraan een beperkte bijdrage leveren, gezien de gewenste markante overgang van de duinen naar de polder, maar ook gezien de invloed van de wind. Andere mogelijkheden voor het integraal verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit zijn de inrichting van de openbare ruimte, het goed geleiden van het verkeer; een goede inrichting van parkeerplaatsen, een goede inrichting van verblijfsrecreatieterreinen en het tegengaan en opheffen van verrommeling.

VERFRAAIEN VAN HET EINDPUNT VAN DE HERENWEG IN DE OPENBARE RUIMTE IS GEEN OVERBODIGE LUXE. DE GEMEENTE IS DIT VAN PLAN NA DE VERSTERKING VAN DE HONDSBOSSCHE ZEEWERING.

HET CREËREN VAN MEER RUST IN HET UZICHT OVER DIT ERF IS GEWENST

Natuurontwikkeling ondergeschikt aan scherp landschappelijk contrast

Ten zuiden van Bergen bij de Voert in de Damlander en Philisteinsche polder en de Bergermeer is eveneens sprake van een scherp contrast tussen de duinen en de open polders. De Herenweg ligt hier op de rand van de duinen. In deze zone is een grootschalige natuurontwikkeling voorzien, die alle onderdelen van de bijzondere ecologische gradiënt vertegenwoordigt. Vanuit landschappelijk oogpunt is het belangrijk het scherpe contrast in landschapsbeleving tussen de duinen en de open polders als uitgangspunt te nemen bij deze natuurontwikkeling. Ook dient het behoud van de historische verkaveling als uitgangspunt te gelden.

Behouden en versterken zones met een gevarieerde groenstructuur

De zones met scherpe contrasten wisselen af met zones met een gevarieerde groenstructuur. Deze komen voor tussen Schoorl en Bergen en tussen Wimmenum en Egmond aan den Hoef.

Behouden kleinschalige groenstructuur Aagtdorp
Tussen Schoorl en Bergen komt een kleinschalig patroon van landschapselementen voor. Zij zijn ontstaan uit oude bosjes en nieuwe lijnvormige beplantingen ter inpassing van de verblijfsrecreatierreinen. Deze kleinschalige beplantingsstructuur is waardevol en dient te worden behouden. Zij heeft zich uitgebreid richting de polders. Bij aanpassingen of uitbreidingen in de beplanting dient de locatie ofwel in de binnenduinrand ofwel in het polderlandschap met hun eigen bodemopbouw en waterhuishouding uitgangspunt te zijn voor de beplantingskeuze.

KLEINSCHALIGE GROENSTRUCTUUR AAGTDORP

Integraal ontwikkelen groen- en recreatieve structuur Wimmenum

Tussen Wimmenum en Egmond aan den Hoef is veel verblijfsrecreatie aanwezig, ook liggen hier drie maneges. De inpassing van de verblijfsrecreatierreinen en de voorzieningen voor paarden in het landschap laten te wensen over. De bebouwing van de terreinen valt onder andere op door de ligging in het zicht vanaf de Herenweg en de omgeving en door het lichte kleurgebruik. De overgang van de woonbebouwing van Egmond aan den Hoef naar het buitengebied vormt een ruimtelijk aandachtspunt uit de Structuurvisie. Hiervoor loopt reeds het project Lamoraal. Het ontwikkelen van een samenhangende groenstructuur in de omgeving dient aan dit project te worden toegevoegd. De groenstructuur kan:

- een goede inpassing geven van Egmond aan den Hoef, de verblijfsrecreatie en eventuele nieuwe functies (zoals verspreide nieuwe bebouwing in het groen);
- ze kan tevens recreatieve wandel, fiets- en ruiterspaden opnemen, die de recreatierreinen verbinden met de kern, de duinen en het open polderlandschap;
- op de rand met het open polderlandschap is een lokaal recreatief overstappunt gewenst voor de overstap naar het gebruik van kano's op de hoog gelegen vaarten;
- de groenstructuur dient de van oorsprong open geestgronden en de bestaande cultuurhistorische verkavelingspatronen, duinrellen en -sloten

en de relatie met de vaarten te integreren in het ontwerp, evenals de omringende bollenvelden, die open dienen te blijven;

- ook dient ze de voorgenomen natuurontwikkeling te integreren in het ontwerp.

Ten zuidoosten van Egmond aan den Hoef is een goede inpassing van de bedrijfsgebouwen gewenst met een wegbeplanting langs de Hoeverweg, welke tijdig stopt voor het zicht op de kasteelruïne van Egmond. Deze ruïne dient te worden opgewaard in het ruimtelijke patroon van Egmond aan den Hoef.

Behouden beschermde villawijken Bergen en landgoed 't Oude Hof

Ten westen van Bergen ligt het laat Middeleeuwse landgoed het Oude Hof. In het aansluitende Bergerbos is aan weerszijden van de Eeuwige laan de villawijk Westdorp ontwikkeld. In het noordelijk deel van het bos ligt de villawijk Van Reenenpark. De villawijken zijn beschermde dorpsgezichten, het landgoed een rijksmonument. Het Van Reenenpark ontstond rond 1910 om een hertenkamp. Er is een staalkaart van villa's te vinden van begin 20e eeuw. In de villawijk Westdorp ligt langs de Buerweg een concentratie van atelierwoningen van kunstenaars van de Bergense School. De bebouwing dateert van ca 1930 tot 1940. Het landgoed en de villawijken vormen dienen behouden te blijven. De Herenweg heeft hier haar loop via de Eeuwigelaan.

Behouden stolpboerderijen en agrarische functie

Langs de gehele Herenweg getuigen de vanaf de 16e eeuw gebouwde stolpboerderijen van de agrarische geschiedenis van deze streek. Zij zijn kenmerkend en karakteristiek en dienen zo mogelijk met enige ruimte erom heen behouden te blijven.

In het noordelijke deel van de binnenduinrand speelt het agrarische grondgebruik een bescheiden rol, in het zuidelijk deel een belangrijke rol voor de identiteit van het landschap. De agrarische bedrijven beheren de grond in de open gebieden, zij houden de belangrijke doorkijkjes in stand en in het zuiden zorgt zij voor een uitbundige kleur in het landschap door de bloei van de bollen in het voorjaar.

Versterken beleving Heereweg/Herenweg

De Herenweg vormt vanaf de 8e eeuw de levensader en ruggengraat van de ontwikkeling van Bergen. Ten noorden en zuiden van Bergen heeft ze een verschillende spelling. Zij heeft zich door de eeuwen heen ontwikkeld als een lint, waarlangs de diverse functies zich hebben uitgebreid. De ligging van de weg ten opzichte van de duinen varieert. Dit maakt haar in de beleving juist heel waardevol. Over de totale lengte zou gezocht kunnen worden naar meer eenheid in de vormgeving van de weg, waardoor zij automatisch herkend wordt als De Herenweg. In de toekomst zou gestreefd kunnen worden naar een herkenbaar profiel met een eenheid in inrichtingselementen en beplanting. Daarbij kan deze inrichting wel variëren en reageren op de doorsnijding van dorpskeren en de ligging in de duinen of de binnenduinrand.

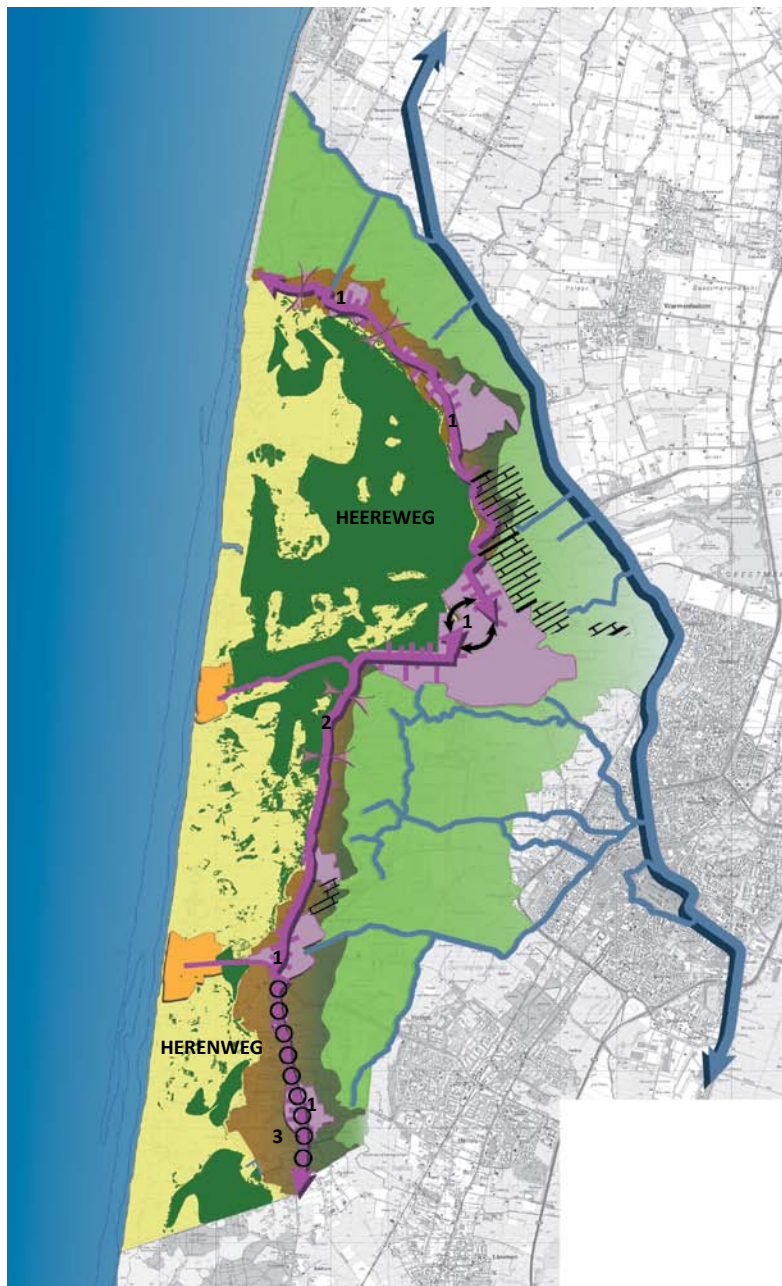
1. DE DORPSKERNEN HEBBEN EEN ACCENT DOOR DE INRICHTING MET LINDEBOMEN

2. OP DE RAND VAN DE DUINEN OVERHEERST DE BEPLANTING

3. IN DE OMGEVING VAN EGMOND-BINNEN KAN DE GROOTSCHALIGE INRICHTING VAN DE PROVINCIALE WEG VERBETERD WORDEN DOOR DE AANLEG VAN EEN DUBBELE BOMENRIJ

KAARTBEELD VISIE MET ACCENTEN HEEREWEG/HERENWEG

Verhelderen tracé Heereweg in Bergen

Op twee specifieke plaatsen is extra aandacht gewenst. Midden in Bergen is het verloop van de Heereweg onduidelijk. Juist in deze kern zou het historische tracé via een eigen inrichting aangeduid kunnen worden. Zij draagt daardoor ook de cultuurhistorie van Bergen uit.

Herenweg als nieuwe groene drager tussen Egmond

Ten zuiden van Egmond aan den Hoef is het landschap moeilijk leesbaar en diffuus door de veelheid aan functies (bollenschuren, woningen, maneges, recreatie, bollenvelden en natuurontwikkeling). In deze zone liggen diverse natuurontwikkelingsopgaven, waardoor de visuele overgang van de duinen naar de strandwal en de strandvlakte in de toekomst veel geleidelijker zal worden. De Herenweg biedt

in deze zuidelijke zone van de binnenduinrand kansen voor het ontwikkelen van een sterkere nieuwe groenstructuur. Hiervoor is plaatselijk een aanvulling gewenst van beplanting in de wegberm, anderzijds is soms bij particulieren enig extra groen gewenst.

OPEN GEESTGROND TEN ZUIDEN VAN WINNEGUM

Behouden open geestgronden en structuur omringende bebouwing

De geestgronden vormen een onderdeel van de geschiedenis van het landschap en dienen voor de toekomst herkenbaar te blijven. Zij bestaan uit gezamenlijk ontgonnen akkerbouwgronden, binnen een ring van bebouwing of tegen een nederzetting aan. Later werden zij vaak afgezand en bleken zij geschikt voor de bloembollenteelt. Zij komen voor tussen Hargen en Camperduin, bij Aagtdorp, bij Zanegeest, bij Wimmenum en Rinnegom. Ook in de kernen van Hargen, Groet en Catrijp is nog een ellipsvormig stratenpatroon herkenbaar rond de geestgronden.

Behouden, herstellen en goed beheren duinbeken en duinrellen

De binnenduinrand is in ecologisch opzicht zeer waardevol door de overgang van de droge, zandige duinen naar de lage, natte polders. Deze overgang wordt op diverse plaatsen over een brede zone ontwikkeld in het kader van de voorgenomen natuurontwikkeling (ecologische hoofdstructuur, EHS). Deze ontwikkeling van gebieden is in de bovenstaande zones omschreven.

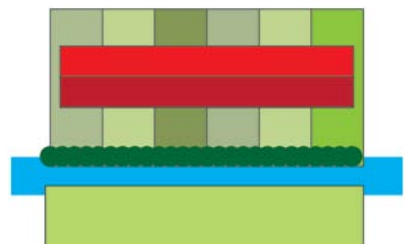
Specifiek voor de binnenduinrand is het voorkomen van duinbeken en duinrellen. Zij worden gevoed door schoon kwelwater. In de zuidelijke binnenduinrand zijn reeds zes duinrellen opgevoerd als project binnen de uitvoering van de Landinrichting Bergen Egmond Schoorl (BES). Hieraan zijn plaatselijk natuurvriendelijke oevers gemaakt. Recentelijk zijn hieraan ILG gelden toegekend. Voorstel is daarom om nu vanuit dit LOP enkele duinrellen in de noordelijke binnenduinrand te selecteren voor herstel van de loop en zichtbaarheid en verbetering van de waterkwaliteit. Veel duinrellen lopen door particulier terrein. Voor deze eigenaren is advies gewenst over het gewenste beheer van de duinrellen (niet te veel en niet te weinig). Een van de uitvoeringsprojecten zal hierop gericht zijn.

Behouden bollengebied met landschappelijke kwaliteit

In het zuidelijke deel van de binnenduinrand bepalen de bollenvelden een groot deel van de identiteit van het landschap. Ook buiten het bollenseizoen in het voorjaar dient het landschap aantrekkelijk te blijven, door de afwisseling met andere gewassen (in ruimte of in tijd).

VERSNIJPERDE DUINREL

HERSTEL LOOP DUINREL

VERSCHOLEN LIGGING DUINREL

ACCENTUEREN DUINREL DOOR VERBREDING EN BEPLANTING

7.2 VISIE RUIMTELIJKE KWALITEIT BINNENDUINRAND

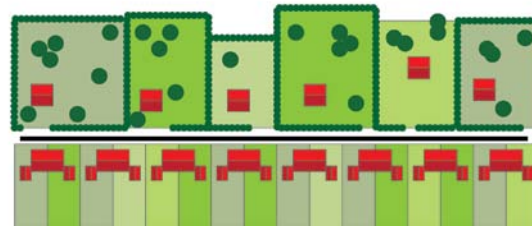
Voor diverse activiteiten in de binnenduinrand is een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit gewenst. In paragraaf 5.6 zijn algemene handreikingen opgesteld voor ruimtelijke kwaliteit. Deze handreikingen zijn in deze paragraaf voor diverse functies toegespitst op de zone van de binnenduinrand.

Randen van dorpskernen

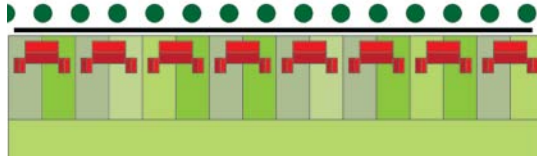
De dorpen binnen de gemeente worden gekenmerkt door hun kleinschalige karakter. Dit komt door het feit dat de kernen in de loop der jaren organisch gegroeid zijn met voornamelijk kleine woningbouwopgaven. Toch zijn er in de Structuurvisie Landelijk Gebied Bergen een drietal plaatsen aangegeven waar landschappelijke afronding van de dorpskern gewenst is; Camperduin, Egmond aan den Hoef en Egmond-Binnen.

- Bij Camperduin doet de dorpsrand rommelig aan, door de verscheidenheid aan functies en uitstraling. Hier is een groene afronding gewenst.
- Bij de zuidoostzijde van Egmond aan den Hoef is de afronding van de rand juist heel planmatig en hard. De noordrand van Egmond aan den Hoef is wel zichtbaar, maar niet zozeer storend. Dit project wordt toegevoegd aan het lopende project Lamoraal.
- Ook de zuidoostzijde van Egmond-Binnen is wel zichtbaar, maar niet zozeer storend.

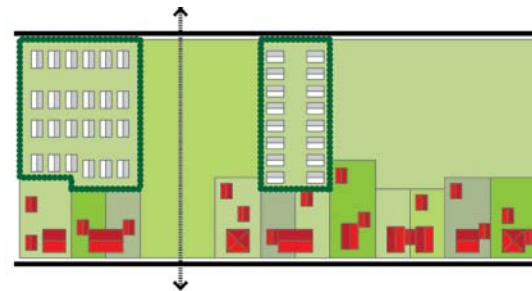
Voor de dorpen in de binnenduinrand kan de afronding volgens nevenstaande principes worden toegepast. Zie ook het project G6.

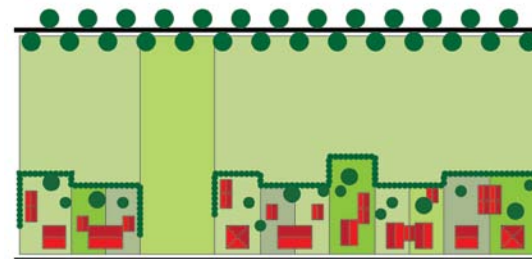
VERGROENING VAN DE DORPSRAND DMV KORRELBEBOUWING

BEPLANTING LANGS AANGRENZENDE WEGEN

VERGROENING VAN DE DORPSRAND DMV EXTRA FUNCTIES

BEPLANTING LANGS AANGRENZENDE WEGEN EN KAVELS

CAMPERDUIN: ROMMELIGE RAND VERBETEREN MET GROENE OF NIEUWE FUNCTIE

EGMOND ZUIDOOSTZIJDE, HARDE RAND VERZACHTEN DOOR AANLEG VAN EEN WEGBEPLANTING

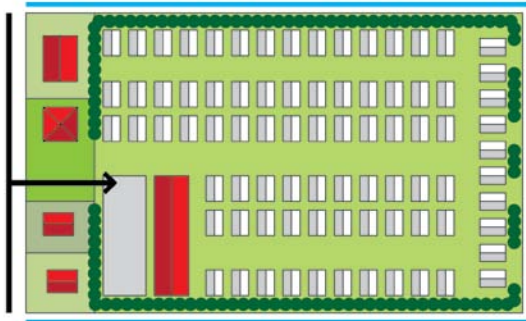
EGMOND NOORDZIJDE LOOPT PROJECT LAMORAAL

EGMOND-BINNEN NOORDOOSTZIJDE: GEEN FRAAIE INPASSING ACTIVITEITEN MET CONIFEREN

Verblijfsrecreatie

De gemeente Bergen vormt al meerdere eeuwen een trekpleister voor recreatie en toerisme. De binnenduinrand vormt daarbij een geliefde locatie. Voormalige huisjesterreinen en campingterreinen zijn de afgelopen decennia vervangen door huisjes. Een deel van de recreatiewoningen valt op vanuit het open landschap door toepassing van licht kleurgebruik, zoals wit. In de huidige situatie is de relatie recreatiewoning-omgeving belangrijker dan andersom. Waardoor er veelal aan de achterzijde van de terreinen weinig tot geen beplanting aanwezig is met als gevolg dat de terreinen opvallen vanuit het open polderlandschap.

INPASSING VERBLIJFSRECREATIE MET BEPLANTING

EEN INGETOGEN KLEURGEBUIK VAN DE BEBOUWING EN INPASSING MET LANDSCHAPPELIJKE BEPLANTING

Voor de randen van de dorpskernen en de verblijfsrecreatie in de binnenduinrand kunnen de bouwstenen op de volgende manier worden toegepast.

Ordering

Om aan te sluiten bij het kleinschalige karakter van de bestaande dorpen en de binnenduinrand dienen ontwikkelingen niet te planmatig ontwikkeld te worden. Eenheid in uitstraling is hier niet op zijn plaats. Juist organische groei als uitgangspunt hanteren.

Materiaal- en kleurgebruik en vormgeving

Het kleurgebruik van (recreatie-)woningen en bedrijven in de randen van de diverse kernen is er één van terughoudende teint, zoals grijs, donkergroen en bruin. Ook bij nieuwe ontwikkelingen dient een terughoudend kleurgebruik als uitgangspunt. Een aansluiting op bestaande materialen of het gebruik van natuurlijke materialen zoals baksteen, hout en riet verdient de voorkeur.

Schaal

Aan de rand van het dorp en de open polder vallen nieuwe ontwikkelingen extra op. De schaal van nieuwe ontwikkelingen zou aan moeten sluiten bij de kleinschaligheid van de Bergense kernen.

LANDSCHAPPELIJKE BEPLANTING ZORGT VOOR INPASSING VAN HET KAMPEERTERREIN

Beplanting

Naast de hierboven genoemde bouwstenen vormt beplanting een wezenlijk onderdeel van de binnenduinrand en dus ook van de dorpsranden en verblijfsrecreatieterreinen. De beplanting kan aansluitend op de kenmerken van het binnenduin divers van karakter zijn. Dit kan een lijnvormig element zijn strak of afwisselend, een groenstructuur van diverse lijnvormige elementen (zoals bij de concentraties van verblijfsrecreatie) maar ook een vlakvormig element zoals een bossage of een klein parkje. Zeker in combinatie met de voorgaande bouwstenen draagt beplanting bij aan het groene, kleinschalige karakter van de dorpen of verblijfsrecreatieterreinen in de binnenduinrand.

EEN DONKER KLEURGEBUIK EN/OF BEPLANTING VERSTERKT DE GROENE KARAKTERISTIEK VAN DE BINNENDUINRAND

Paard en landschap

In het buitengebied worden steeds meer paarden gehouden. Dit geldt zowel voor de binnenduinrand als voor het open polderlandschap. Dit gaat gepaard met voorzieningen, zoals hekwerken, tredmolens, paardenbakken en schuren, e.d. Deze voorzieningen leiden soms tot verrommeling van het landschap en vragen om een goede situering, kleurstelling, materiaalgebruik en beplanting op het erf. Reeds vastgesteld is in de Structuurvisie LG en het Raadsbesluit omtrent paarden en paardenbakken dat paardenbakken alleen op bouwblokken gesitueerd kunnen worden en dat hekken maximaal 1,5m hoog mogen zijn en dienen te worden uitgevoerd in donker hout. In de binnenduinrand kunnen de bouwstenen voor paard en landschap op de volgende manier worden toegepast.

Ordering

Paardenbakken en andere elementen die nodig zijn voor het houden van hobbymatig gebruik van paarden dienen geclusterd te worden op het bouwblok en achter op het erf. Een paardenbak voor op het erf gaat ten koste van de agrarische uitstraling. Paardenbakken dienen niet in zichtlijnen te worden geplaatst.

Kleurgebruik

Bebouwing dient in het kleurgebruik op elkaar afgestemd te zijn. De hekwerken mogen uitgevoerd worden in donker hout. Goed onderhoud van de hekwerken is gewenst. Linten dienen ook bij voorkeur in een neutrale kleur te worden uitgevoerd.

Schaal

In de nabijheid van de bebouwde kernen past een kleinschaliger benadering dan in een grootschalige agrarische polder. Daar is een robuuste vormgeving gewenst.

Beplanting

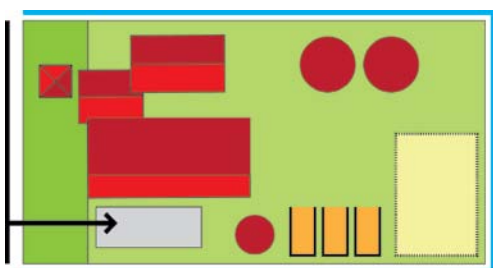
Beplanting kan in de binnenduinrand en in een beperkte omvang in het open polderlandschap helpen om verrommeling van diverse kleinere voorzieningen (zoals karren, opslag, een tredmolen, schuurtjes, e.d.) op te heffen en voor een rustig beeld te zorgen. Afhankelijk van de locatie in de binnenduinrand en de visie op de gewenste landschapsstructuur is meer of minder beplanting gewenst. Verder op het erf en rondom de percelen is een goed hek of een lint in een onopvallende kleur als afscheiding voldoende. Hiermee blijft de openheid van bestaande agrarische gebieden zo goed mogelijk in tact.

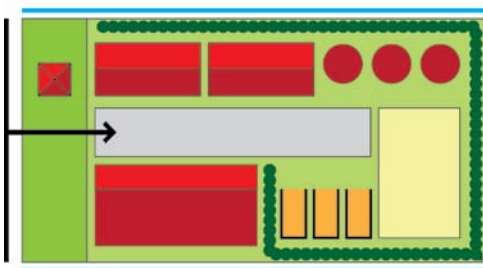
TERUGHOUDEND KLEURGEBRUIK HEKWERKEN

BEPLANTING ZORGT VOOR EEN RUSTIG BEELD BIJ VEEL VERSCHILLENDE SCHUREN

ERF MET VOORZIENINGEN VOOR PAARDEN

INPASSING VOORZIENINGEN PAARDEN IN HET LANDSCHAP DOOR ORDERING OP ERF EN BEPLANTING

Kamperen bij de boer

Kamperen bij de boer is een mogelijkheid die wordt geboden in het buitengebied van Bergen in de Structuurvisie LG. Op het agrarisch bouwvlak worden in het seizoen maximaal 15 kampeermiddelen toegestaan. Voor de kampeerterreinen bij de boer in de binnenduinrand kunnen de bouwstenen op de volgende manier worden toegepast.

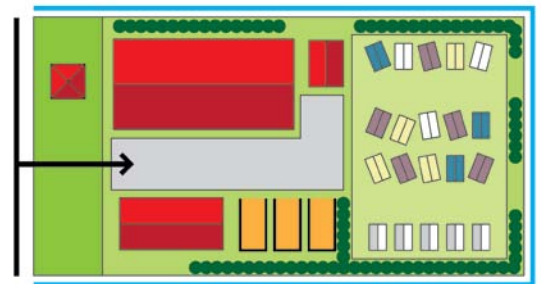
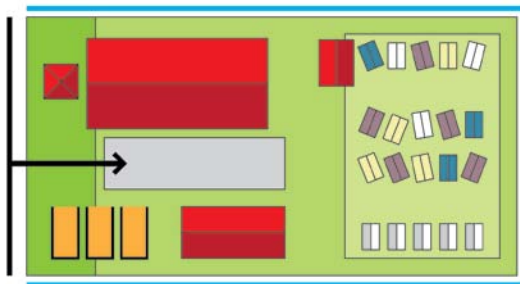
Ordening

Het enige element dat een permanente plek heeft is de sanitaire voorziening. Vanwege zijn permanente plaats dient deze geclusterd te worden met de bestaande bebouwing. Nieuwe ontwikkelingen dienen het landschap zo min mogelijk aan te tasten en zo mogelijk aan te sluiten bij bestaande beplantingselementen of te ontwikkelen groenstructuren.

Beplanting

Als er geen beplanting aanwezig is rond het kampeerterrein kan beplanting een bijdrage leveren aan de versterking van het groene karakter van het binnenduin, afhankelijk van de locatie en de gewenste landschapsstructuur van de directe omgeving en het deelgebied (zie de vorige paragraaf). De gekozen beplantingselementen dienen rust te brengen in een rommelige beeld van kampeervoorzieningen. Zij dienen niet in belangrijke doorkijkjes te liggen van de duinen naar de polder. De Structuurvisie vraagt bij kampeerterreinen ook een investering in natuur en landschap buiten het terrein in de directe omgeving. Dit kan bijvoorbeeld worden ingezet voor recreatieve paden of herstel van duinrellen.

Kleurgebruik en Schaal zijn niet van toepassing.

IN DE BINNENDUINRAND IS BEPLANTING EEN GOED MIDDEL VOOR INPASSING VAN HET KAMPEREN BIJ DE BOER

BEPLANTING VERSTERKT HET GROENE KARAKTER VAN DE BINNENDUINRAND

Agrarische erven (veehouderij)

De agrarische erven vormen belangrijke eenheden binnen de landschapsstructuur van de gemeente Bergen. Vanaf de 16e eeuw zijn de karakteristieke stolpboerderijen opgericht in het gebied.

Deze ontwikkelden zich vanaf de Herenweg steeds verder richting de polder. Van oorsprong stond er op deze erven als ze in de binnenduinrand lagen rond de stolp erfbeplanting. Door de toenemende schaalvergroting zijn er vaak veel schuren bijgebouwd. Beplanting komt op de agrarische erven in beperkte mate voor. In de noordelijke binnenduinrand komen door de verstedelijking nauwelijks meer veehouderijbedrijven voor, wel enkele paardenhouderijen. In de zuidelijke binnenduinrand komen enkele veehouderijbedrijven voor. Hiervan ligt er een aantal in natuurontwikkelingsgebieden, ten gevolge waarvan mogelijk functieveranderingen plaats gaan vinden. Voor de agrarische veehouderijbedrijven in de binnenduinrand kunnen de bouwstenen op de volgende manier worden toegepast.

Ordering

Agrarische erven dienen efficiënt te worden ingericht. De meeste erven hebben ook een rationele opbouw. Het is fraai als het woonhuis herkenbaar is en voor of naast de bedrijfsgebouwen ligt. Buitenopslag of kleine schuurtjes liggen bij voorkeur op een onopvallende plek op de kavel. Een goede inpasning hiervan is ook aan de achterzijde van het erf gewenst. Nevenactiviteiten dienen in samenhang met de bestaande inrichting en bebouwing op het erf te worden ingepast. Parkeren dient niet voor op het erf plaats te vinden. Het landelijke karakter dient gehandhaafd te blijven.

Materiaal- en kleurgebruik

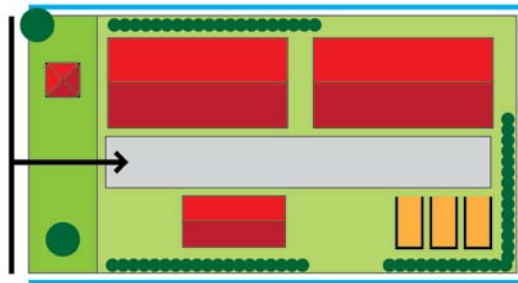
Een homogeen kleurgebruik van daken en schuren levert een bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit en agrarische gebiedsidentiteit van Bergen. Vaak zijn de stallen op het erf niet tegelijkertijd gebouwd, waardoor ze verschillen in grootte, materiaalgebruik en kleur. Dit is vaak inherent aan vernieuwde inzichten in de bedrijfsvoering. Innovatie moet ook doorgang kunnen vinden, maar met homogeen materiaal- en kleurgebruik kan de ruimtelijke kwaliteit van het erf wel vergroot worden. Dit geldt ook als er functieveranderingen plaats vinden. Let ook op gebruik van donker plastic van de hooibalen.

Beplanting

Omdat een herinrichting in bestaande situaties vaak geen optie is, kan beplanting een belangrijke bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van het erf in de binnenduinrand. Beplanting dient bij te dragen aan de gewenste landschapsstructuur van de verschillende delen van de binnenduinrand (zie de vorige paragraaf), en anderzijds brengt het eenheid op het erf, doordat ze een groene voorgrond of plint vormt voor rommelige activiteiten. Beplanting kan ook de schaal van grote gebouwen breken. Let ook op het zicht op de achterzijde. Vaak ontstaat hier een rommelig beeld, wat met beplanting wordt verbeterd.

Schaal

Ook de schaal van de stallen en schuren is onderhevig aan innovaties. Desondanks zouden nieuwe ontwikkelingen op het erf aansluiting moeten zoeken bij de bestaande verhoudingen op het erf en van de omgeving van het binnenduin.

IN DE BINNENDUINRAND DRAAGT BEPLANTING ROND HET AGRARISCH ERF BIJ AAN DE RUIMTELIJKE KWALITEIT

INPASSING VAN AGRARISCH ERF IN DE BINNENDUINRAND MET BEPLANTING

Agrarische erven (bollentelers)

Zowel in de zuidelijke binnenduinrand als in de zuidelijke open polders worden veel bollen geteeld. De huidige uitstraling van een erf van bollentelers bestaat uit bollenschuren met nieuwe woonhuizen. Vaak is er op het erf ruimte voor tijdelijke opslag van de bollen. Soms is er ook open water aanwezig om de bollen schoon te spoelen en ruimte voor tijdelijke opslag van de kisten buiten. Beplanting komt rond de bollenschuren in de binnenduinrand spaarzaam voor, vanwege de schaduwwerking op de aangrenzende bollenvelden. Ook rond het woonhuis is er vaak maar weinig beplanting. In het open polderlandschap ligt er vaak juist wel beplanting aan meerdere zijden rond de bollenschuren, ter inpassing in het open landschap. Voor de erven van bollentelers in de zuidelijke binnenduinrand en het open polderlandschap kunnen de bouwstenen op de volgende manier worden toegepast.

Ordering

De situatie is meestal zo ingericht dat de bollenschuren rationeel geordend zijn. Nieuwe schuren dienen aan te sluiten bij deze rationele patronen. De opslagterreinen bestaan vaak uit een groot verhard oppervlak. Er dient aandacht uit te gaan naar een verzorgde aanblik vanaf de weg, welke past bij de maat en schaal van de omgeving. Een eventuele ontwikkeling van nevenactiviteiten mag niet leiden tot verrommeling van de erven. Deze activiteiten dienen qua inrichting te worden ingepast op het erf.

Materiaal- en kleurgebruik, vormgeving en schaal
De oudere bollenschuren zijn uitgevoerd in diverse kleuren rode en grijze baksteen en daken. Nabij de kernen sluit deze variatie in materiaal- en kleurgebruik van de schuren aan bij het materiaal- en kleurgebruik en ook de kleinere maat en schaal van de woonbebouwing. In de polders treffen we juist grootschaliger schuren aan, bestaand uit groene damwanden en grijze daken. In de daken kunnen energiesystemen verwerkt zijn voor het opwekken en vasthouden van zonnewarmte met warmtewisseling via de bodem. Dit onderscheid tussen diverse gebieden dient ook in de toekomst bij ontwikkelingen uitgangspunt te zijn. Bij de grotere vrij liggende complexen komt het gebruik van één kleurencombinatie op het erf de ruimtelijke kwaliteit ten goede. Meestal worden er meerdere schuren tegelijkertijd gebouwd. Nieuwe schuren zouden aansluiting moeten zoeken bij de bestaande schuren. Nabij de dorpen kan juist enige variatie in materiaalgebruik gewenst zijn en het breken van grote vlakken.

Beplanting

We treffen bij de oudere erven geringe of geen beplanting aan. Bij jongere grote erven in de Sammerpolder en Egmondermeer zien we wel diverse beplanting die zorgt voor inpassing in het landschap. Dit verschil kan in de toekomst gehandhaafd blijven. Hierdoor ziet men vanuit de omgeving de kracht van de bollensector. Een verzorgd erf is van belang. Enige beplanting rond de woning, de buitenopslag en de schuren zorgt wel voor aankleding en geleiding van de grote schuren.

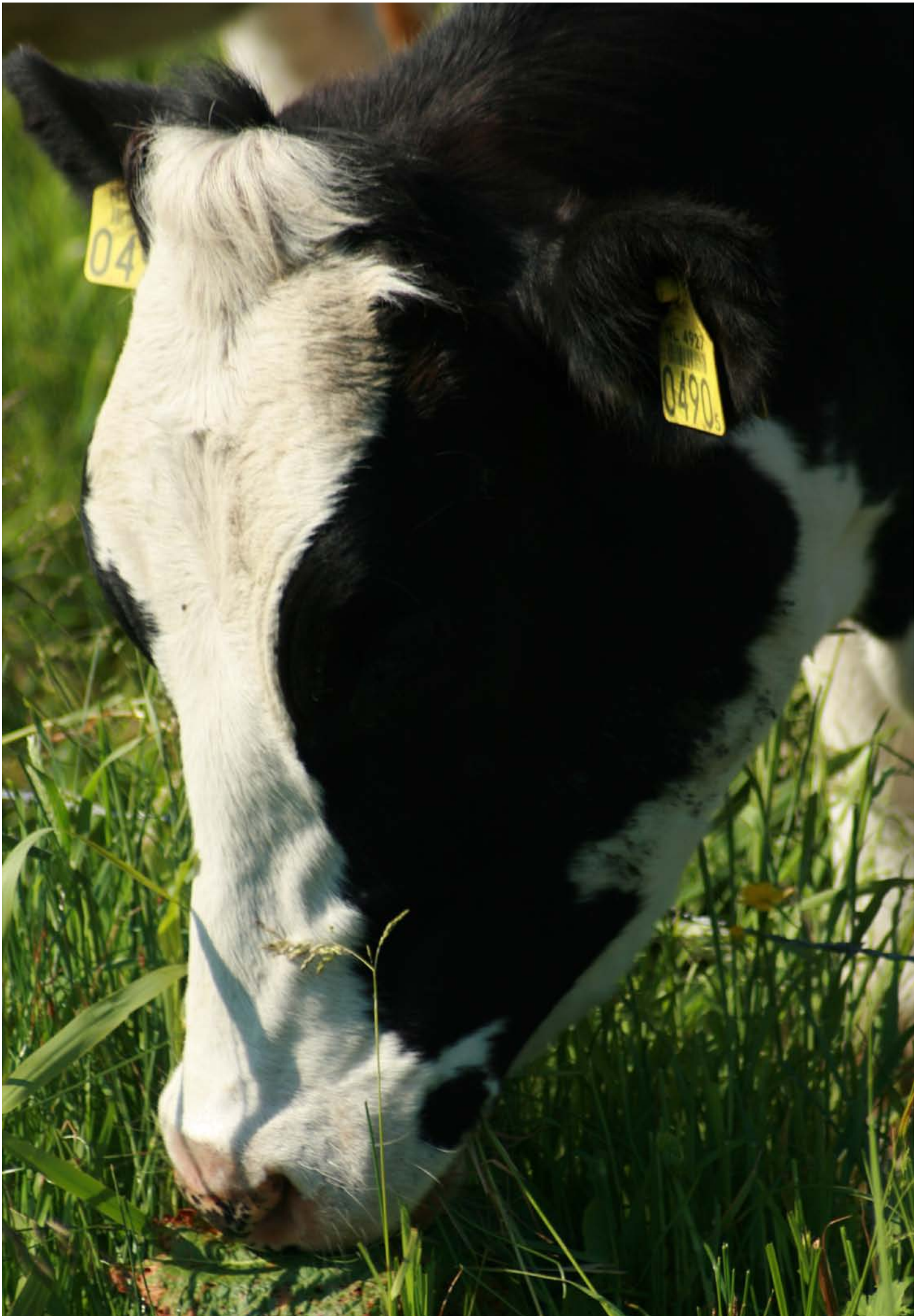
BOLLENSCHUREN IN DE SAMMERPOLDER AAN DE ZIJKANTEN INGEPAST MET BEPLANTING

ENIGE BEPLANTING VERSTERKT HET GROENE KARAKTER VAN HET WOONERF

8

Visie polderlandschap

Het open polderlandschap levert een belangrijke bijdrage aan de identiteit van Bergen. Het is hoofdzakelijk in agrarisch gebruik. Wel liggen in diverse polders natuurontwikkelings- en droge waterbergingsopgaven. De uitgestrekte openheid van het landschap biedt een tegenhanger van de hoog gelegen en beboste duinen en van de beplante binnenduinrand in het westen, maar ook van het stedelijk gebied van Alkmaar en Heiloo in het oosten. Van grote afstand zijn de contouren van het duinlandschap zichtbaar. Deze zichten zijn uniek in Nederland. Ook is dit polderland gevrijwaard van grootschalige verstorende ontwikkelingen. Ze wordt daarvoor als samenhangende eenheid, ook doorlopend in noordelijke en zuidelijke richting ervaren.

8.1 LANDSCHAPSVISIE OPEN POLDERLANDSCHAP

Behoud van openheid en de agrarische identiteit

Behoud van de openheid en de continuïteit van het agrarisch gebruik is van groot belang om de karakteristiek van dit uitgestrekte polderlandschap in stand te houden. In het noordelijk deel bestaat het agrarisch gebruik uit veehouderijbedrijven en paardenhouderijen. Ten zuiden van Bergen vormt ook de bollenteelt een zeer belangrijk aandeel in het grondgebruik. Zij zorgt tevens voor een uitbundige beleving van het voorjaar door de kleuren van de opkomende bollen. Met name ten oosten van Schoorl, Zanegeest en Bergen is behoud van open zicht van noord naar zuid belangrijk.

Behouden groenstructuur Zanegeest

De kleinschalige groenstructuur rond Zanegeest is gelegen op de oude dwars gelegen haakwal. Zij ligt rond de oude, open geestgronden en dient behouden te blijven. Wel is behoud van het doorzicht van noord naar zuid van belang.

Landschapsvisie open polderlandschap

Landschap

- Behouden open agrarisch gebied
- Bollengebied
- Bestaande natuur
- Ontwikkelen nieuwe natuur/EHS
- Geïntegreerde aanpak waterberging
- Weidevogelgebied
- Behoud zoute kwel
- Behoud zoete kwel

Ruimtelijke kwaliteit

- Behoud sterk contrast duinen-polder
- Onderhouden en ontwikkelen groenstructuur verblijfsrecreatiegebied
- Herstel en verbeteren duinrellen
- Behoud doorzichten
- Verbeteren ruimtelijke kwaliteit erven
- Versterken ruimtelijke kwaliteit paard en landschap
- Behouden en ontwikkelen groene rand Alkmaar en Heiloo

Cultuurhistorische waarden

- Behouden openheid geestgronden
- Behouden kenmerkenden droogmakerijen
- Behoud molen (incl. molenbiotoop en zichtlijn)
- Beleefbaar maken voormalige molen en zichtlijn
- Seinpaal
- Behoud dijken
- Behoud waterlopen
- Versterken identiteit Herenweg/Heereweg
- Behoud historische wegenstructuur
- Hergebruik MOB-complexen
- Behoud bunkercomplexen
- Drakentanden
- Behoud stolpboerderijen

Recreatie

- Voorstel kanoverbinding
- Kanoroute
- Ontwikkelen lokaal overstappunt

BEHOUDEN GROENSTRUCTUUR ROND ZANEGEEST

Optimaliseren weidevogelbeheer

De weidevogels gaan in Nederland nog steeds achteruit. Zij bestaan echter uit bijzondere en zeldzame vogels. Een optimalisatie van het weidevogelbeheer is gewenst met behulp van subsidieregelingen van de provincie voor weidevogelbeheer.

Natuurontwikkeling en waterberging met behoud open landschap

Op grote oppervlakten in het polderlandschap is gebied begrensd voor de ontwikkeling van nieuwe natuur als onderdeel van de EHS. Bij deze natuurontwikkeling is het van belang dat de inrichtings- en beheerplannen uitgaan van behoud van het open landschap. Hierin passen natte graslanden, hooilanden en natuurvriendelijke oevers, maar geen opgaande beplantingen. Ook is de verkaveling cultuurhistorisch waardevol en dient zij in de inrichtingsplannen herkenbaar te blijven. In deze zones liggen er kansen de duinrellen en -sloten als een aaneengesloten systeem vanaf de duinen naar de polders te ontwikkelen.

Bij de te ontwikkelen waterbergingen gaat het om zogenaamde droge bergingen. Deze gebieden kunnen ten tijde van overtollig water onder water worden gezet. Zij worden niet afgegraven tot onder het waterniveau. De cultuurhistorische verkaveling dient gehandhaafd te blijven.

Behoud van de cultuurhistorische waarden

Binnen het polderlandschap zijn veel kenmerken terug te vinden van de agrarische ontginningsgeschiedenis en ook van de militaire geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. In de polders vinden we een karakteristieke verkavelingstructuur, reagerend op de ondergrond. In de Harger- en Pettemerpolder is de onregelmatige verkaveling nog Middel-eeuws. In de droogmakerijen van de Egmonder- en Bergermeer zijn de oudere hogere delen (voormalige eilanden) te herkennen aan de onregelmatige verkavelingen. Ook kenmerkend zijn de diverse vaak kronkelig verlopende dijken, die zijn aangelegd om het land te ontginnen. Rond de droogmakerijen zijn de hoge vaarten, de molens en hun onderlinge zichtlijnen karakteristiek, welke samen zorgden voor de drooglegging van deze voormalige meren. De totale samenhangende ruimtelijke entiteit van de Egmonder- en Bergermeer dient te worden behouden.

UITGESTELD MAAIBEHEER RESULTEERT IN BLOEMRIJKE GRASLANDEN

Ontwikkelen en beleefbaar maken cultuurhistorische waarden

Naast behoud van cultuurhistorische waarden is soms ook een ontwikkeling of herstel gewenst. Recent voorbeeld is het herstel van een voormalig gemaal. Zo liggen er ook kansen voor herstel of het beleefbaar maken van een voormalige molen in de Oudburgerpolder en in de Egmondermeer. De restanten in het landschap van de Tweede Wereldoorlog, zoals het voormalige vliegveld, de bunkers, een hangar en het poldergemaal lenen zich samen met de restanten in de duinen voor bijvoorbeeld een cultuurhistorische fietsroute, welke uitleg geeft over de functie van deze achtergebleven elementen. Deze recreatieve route dient te worden afgestemd op het voorkomen van de weidevogels, en bijvoorbeeld in het broedseizoen te worden afgesloten. Ook leent deze geschiedenis zich voor tijdelijke kunstmanifestaties.

DRAKENTANDEN

Ontwikkelen recreatieve routes

Het open polderlandschap leent zich vanwege haar uitgestrektheid en landelijke karakter goed voor fietsen. In aansluiting op de kernen leent zij zich ook voor wandelen. Voor deze beide vormen van recreatie worden buiten het LOP aparte plannen opgesteld. Daarnaast leent het grotendeels hooggelegen watersysteem ook goed voor kanoën. Er zijn reeds mogelijkheden voor de huur van boten en er zijn mogelijkheden voor kanoroutes. Een optimalisatie is gewenst in de verbinding tussen de Wimmenumervaart en de Hoevervaart, lokale overstappunten van de vaarten naar de kernen Bergen, Wimmenum, Egmond a/d Hoef, Heiloo en Alkmaar en kleinschalige rustpunten en overstappunten. Eén van de uitvoeringsprojecten is hier op gericht. Deze recreatieve routes dienen te worden afgestemd op het voorkomen van de weidevogels, en bijvoorbeeld in

het broedseizoen te worden afgesloten. De ontwikkeling van ruiterroutes is vooralsnog meer gericht op routes in de binnenduintrand en de duinen, aansluitend op de maneges, gezien de grotere draagkracht van de daar voorkomende zandige bodems.

Behouden en ontwikkelen groene rand Alkmaar en Heiloo

Voor de beleving van het buitengebied met het landelijke karakter is het van belang dat grote stedelijke gebieden of bedrijven zich niet opdringen aan het landelijk gebied. Alkmaar heeft een visie ontwikkeld op de westrand. Hierin is aangegeven dat er een groene rand ontwikkeld wordt van bomen en water tussen het open weidegebied en de westzijde van de bedrijven. De buitenste schil bestaat uit groene functies, zoals sportvelden, volkstuinen en de golfbaan. In aanvulling op de visie voor de westrand dienen in noordelijke richting wegbepantingen (onder andere Bergerweg) en andere beplantingen (zoals van de golfbaan) of de organisch gegroeide bebouwing langs het Noord-Hollands kanaal het zicht op grootschalig stedelijk gebied te ontnemen. Aan de westzijde van Heiloo is in de bestaande situatie een brede groene parkstrook aanwezig, die behouden dient te blijven.

Aandacht voor ruimtelijke kwaliteit

Vanwege het open landschap vallen de activiteiten die zich in dit landschap voordoen zeer op. Aandacht voor een goede ruimtelijke kwaliteit van bijvoorbeeld de erven, verblijfsrecreatieterreinen (op de overgang naar de binnenduintrand), kamperen bij de

BEHOUD ZICHT OP KLEINSCHALIGE BEBOUWING EN MOLEN LANGS HET NOORDHOLLANDS KANAAL

boer en voorzieningen voor paard en landschap is daardoor van groot belang voor de in stand houding van het agrarische karakter. In de volgende paragraaf worden handreikingen gegeven voor de ruimtelijke kwaliteit van deze activiteiten.

Behouden bollengebieden met landschappelijke kwaliteit

Ten zuiden van Bergen bepalen bollenvelden in steeds ruimere mate de identiteit van het landschap. Ook buiten het bollenseizoen in het voorjaar dient het landschap aantrekkelijk te blijven, door de afwisseling met andere gewassen (in ruimte of in tijd).

8.2 VISIE RUIMTELIJKE KWALITEIT OPEN POLDERLANDSCHAP

Voor diverse activiteiten in het open polderlandschap is een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit gewenst. In paragraaf 5.6 zijn algemene handreikingen opgesteld voor ruimtelijke kwaliteit. Deze handreikingen zijn in deze paragraaf voor diverse functies toegespitst op het open polderlandschap.

Verblijfsrecreatie

De verblijfsrecreatieterreinen zijn ter hoogte van Aagtdorp vanuit de binnenduinrand richting het polderlandschap ontwikkeld. De begeleidende beplantingen hebben het landschap hier verdicht. Er is echter een waardevol kleinschalig landschap ontstaan met verschillende doorkijkjes. Vanwege het raakvlak aan het open landschap dient hier bij de bebouwing veel aandacht uit te gaan naar het toepassen van natuurlijke materialen, onopvallend kleurgebruik en eventueel ook een inpassing met beplanting. In dit geval dient beplanting gekozen te worden die streekeigen is voor het polderlandschap en dient hier terug houdend mee te worden omgegaan. Doorkijkjes dienen te worden behouden. Voor overige uitgangspunten wordt verwezen naar paragraaf 7.2, verblijfsrecreatie in de binnenduinrand.

EEN INGETOGEN KLEURGEBRUIK VAN DE BEBOUWING EN LANDSCHAPPELIJKE BEPLANTING

Paard en landschap

In het buitengebied worden steeds meer paarden gehouden. Dit geldt zowel voor de binnenduinrand als voor het open polderlandschap. Dit gaat gepaard met voorzieningen, zoals hekwerken, tredmolens, paardenbakken en schuren, e.d. Deze voorzieningen leiden in het open polderlandschap al gauw tot

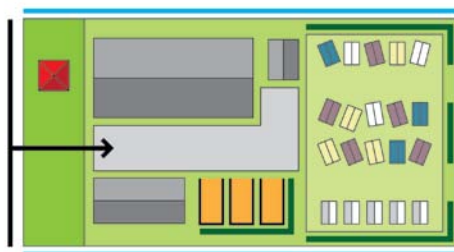

IN EEN OPEN LANDSCHAP VALT EEN RIJBAK MET ALLEEN EEN HOUTEN HEK, ZONDER BEPLANTING, HET MINST OP

verrommeling van het landschap en vragen om een goede situering, kleurstelling, materiaalgebruik en beplanting op het erf. Voor de uitgangspunten voor ruimtelijke kwaliteit van voorzieningen voor paarden wordt verwezen naar paragraaf 7.2, paard en landschap in de binnenduinrand. De uitgangspunten voor paard en landschap in het open polderlandschap komen hiermee overeen, hetzij dat er minder beplanting gewenst is dan in de binnenduinrand.

Kamperen bij de boer

Kamperen bij de boer is een mogelijkheid die wordt geboden in het buitengebied van Bergen in de Structuurvisie LG. Op het agrarisch bouwvlak worden in het seizoen maximaal 15 kampeermiddelen toegestaan. Voor de kampeerterrinen bij de boer in de binnenduinrand kunnen de bouwstenen op de volgende manier worden toegepast.

GEZIEN HET SEIZOENSGEBONDEN KARAKTER VAN HET KAMPEREN KUNNEN EEN LAGE HAAG OF ENKELE GEVARIËERDE OF SOLITAIRE BEPLANTINGSELEMENTEN VOLDOENDE ZIJN OM RUST TE BRENGEN IN EEN ROMMELIGE BEELD VAN KAMPEERVOORZIENINGEN.

Ordering

Het enige element dat een permanente plek heeft is de sanitaire voorziening. Vanwege zijn permanente plaats dient deze geclusterd te worden met de bestaande bebouwing. Nieuwe ontwikkelingen dienen het landschap en de openheid zo min mogelijk aan te tasten en zo mogelijk aan te sluiten bij bestaande beplantingselementen of bebouwing.

Beplanting

Beplanting rond het kampeerterrin kan wenselijk zijn om enige beschutting te geven of een rommelig beeld van diverse kampeervoorzieningen te voorkomen.

Als de vakantie voorbij is maakt het terrein door de lage beplanting of het in de winter transparante karakter weer deel uit van het open polderlandschap. Dit half open karakter biedt de vakantiegangers tijdens het seizoen zicht op het aangrenzende landschap. De Structuurvisie vraagt bij kampeerterrinen ook een investering in natuur en landschap buiten het terrein in de directe omgeving. Dit kan bijvoorbeeld worden ingezet voor recreatieve paden, herstel van duinrellen of weidevogelbeheer.

Kleurgebruik en Schaal zijn niet van toepassing.

DE NIEUWE BOLLENSCHUUR LIGT ACHTER DE OUDE BEPLANTE BOERDERIJ. DE BEPLANTING ZORGT VOOR EEN GROENE AANKLEDING VANAF DE NESDIJK

HERKENBAAR BOLLENERF IN DE SAMMERPOLDER MET ROYALE BEPLANTING ROND HET WOONHUIS EN HAAG AAN DE VOORZIJD

OORSPRONKELIJKE STOLP BOERDERIEN ALS GROENE EILANDEN IN HET LANDSCHAP VORMEN DE INSPIRATIEBRON VOOR DE INRICHTING VAN NIEUWE ERVEN

Agrarische erven (bollentelers)

Ten zuiden van Bergen komen in het open polderlandschap meerdere bollenbedrijven voor. Voor de handreikingen voor ruimtelijke kwaliteit wordt verwezen naar paragraaf 7.2, de handreiking voor bollenschuren in de binnenduinrand. In beide gebieden is beplanting soms wel en soms niet aanwezig rond de bollenschuren. Bij nieuwe erven komt wel beplanting voor bij het woongedeelte en langs de schuren. Dit diverse karakter van de bollenschuren is uitgangspunt voor beide landschappen. Beplanting mag wel, maar hoeft niet. Beplanting is echter wel gewenst om rommelige situaties te voorkomen of op te heffen. Of om vlak bij andere functies, zoals bij woonhuizen of recreatieterreinen de schaal en maat van de schuren te breken.

Agrarische erven (vee- en paardenhouderijen)

De agrarische veehouderijbedrijven en tegenwoordig ook paardenhouderijen vormen een belangrijk kenmerk van het polderlandschap. Door de toenemende schaalvergroting zijn er vaak veel schuren op het erf bijgebouwd. In de polders zien we nieuwe veehouderij bedrijven en bollenschuren zonder de oorspronkelijke stolpen, met nieuwe woonhuizen.

Beplanting komt op de agrarische erven, vooral bij erven van de laatste 20 jaar (zoals in de noordoostelijke polders) spaarzaam voor, ook rond het woonhuis. In de Berger- en Egmondermeer kenmerkt het polderlandschap zich wel door meer groene enclaves in het landschap en ook meer beplanting op de erven. Voor de agrarische erven van paarden- en veehouderijbedrijven in het polderlandschap kunnen de bouwstenen op de volgende manier worden toegepast.

BEPLANTING GEEFT EEN REPRESENTATIEVE VOORZIJD AAN HET WOONHUIS EN STALLEN

IN DE BERGER- EN EGMONDERMEER KOMT VAAK ROYALE ERFBEPANTING VOOR ZOWEL OP AGRARISCHE ERVEN ALS OP WOONERVEN. ZIJ VORMEN SAMEN GROENE EILANDEN IN DE OPEN RUIMTE

Ordening

Agrarische erven dienen efficiënt te worden ingericht. De meeste erven hebben ook een rationele opbouw. Het is fraai als het woonhuis herkenbaar is en voor of naast de bedrijfsgebouwen ligt. Buitenopslag of kleine schuurtjes liggen bij voorkeur op een onopvallende plek op de kavel. Een goede inpassing hiervan is ook aan de achterzijde van het erf gewenst. Nevenactiviteiten dienen in samenhang met de bestaande inrichting en bebouwing en beplanting op het erf te worden ingepast. Parkeren dient niet voor op het erf plaats te vinden. Het landelijke en open karakter dient gehandhaafd te blijven.

Materiaal- en kleurgebruik

Een homogeen kleurgebruik van daken en schuren levert een bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit en agrarische gebiedsidentiteit van Bergen. Vaak zijn de stallen op het erf niet tegelijkertijd gebouwd, waardoor ze verschillen in grootte, materiaalgebruik en kleur. Dit is vaak inherent aan vernieuwde inzichten in de bedrijfsvoering. Innovatie moet ook doorgang kunnen vinden, maar met homogeen materiaal- en kleurgebruik kan de ruimtelijke kwaliteit van het erf wel vergroot worden. Dit geldt ook als er functieveranderingen plaats vinden.

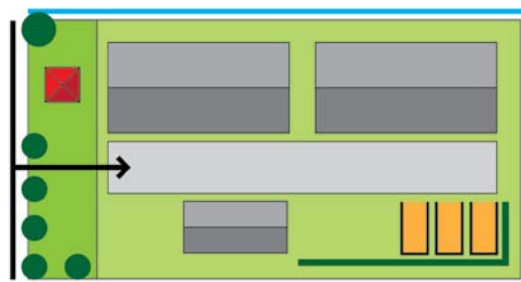
Schaal

Ook de schaal van de stallen en schuren is onderhevig aan innovaties. Desondanks zouden nieuwe ontwikkelingen op het erf aansluiting moeten zoeken bij de bestaande verhoudingen op het erf en bij het karakter van het open polderlandschap.

Beplanting

Omdat een herinrichting van een erf in bestaande situaties vaak geen optie is, kan een zorgvuldig gekozen beplanting een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van de erven in het open polderlandschap. Beplanting dient in de open polders zorgvuldig toegepast te worden. Rond kleinere losse elementen op het erf (kuilvoer, hooibalen, kleinschalige opslag, etc.) is een lage beplanting (bv haag of een grondlichaam) effectief, om eenheid te brengen op het erf, als een groene voorgrond. Beplanting kan ook de schaal van grote gebouwen breken. Daarnaast kan ze het woonhuis accentueren. Nieuwe beplanting dient in samenhang met de bebouwing te worden ontwikkeld, zodat ze niet onnodig de openheid verstoort.

In de Berger- en Egmondermeer past een benadering van toepassing van beplanting rond het woongedeelte en ook ter begeleiding van de schuren bij de huidige kenmerken van de erven in het landschap.

ENIGE BEPLANTING EN EENHEID IN KLEURGEbruik ZORGT ERVOOR DAT DE RUIMTELIJKE KWALITEIT VAN HET ERF TOENEEMT IN HET POLDERLANDSCHAP

9

Uitvoeringsprogramma

Het uitvoeringsprogramma zorgt voor een actieve ontwikkeling van de visie. Zij benoemt daarvoor een aantal uitvoeringsprojecten. In deze uitvoeringsprojecten is samenwerking tussen de gemeente en diverse organisaties en particulieren in het buitengebied van belang. Deze samenwerking kan ook worden gezien als een voortzetting van het afgesloten landschapsakkoord.

9.1 INLEIDING

In het uitvoeringsprogramma is een aantal algemene aanbevelingen opgenomen voor de gemeente. Vervolgens zijn elf projecten benoemd, die bijdragen aan realisatie van de visie. Zij zijn verschillend van aard. Het uitvoeringsprogramma heeft een looptijd van 10 jaar.

Taken gemeente

De gemeenten heeft ten eerste zelf een belangrijke rol bij de doorwerking van de landschapsonwikkelingsvisie. In feite is de gemeenten de initiator en motivator voor de uitvoering van het LOP. De gemeente:

1. Toetst ingediende plannen voor nieuwe ontwikkelingen aan het landschapsonwikkelingsplan en de gestelde randvoorwaarden vanuit landschap.
2. Draagt zorg voor de koppeling van het ruimtelijk ordeningsbeleid met de gewenste landschapsonwikkeling.
3. Controleert regelmatig de uitvoering en het beheer van projecten en of zij in overeenstemming zijn met de doelstellingen. Zij stuurt waar nodig bij. Handhaving van afspraken is van groot belang. Hier dient met dit LOP als kader op te worden ingezet.
4. Heeft zelf een beheertaak. Een juist en duurzaam beheer van gemeentelijke landschapselementen zoals wegbeplanting en wegbermen is de garantie voor een duurzaam landschap.
5. Heeft zelf ook een uitvoerende taak. Bij enkele van de projecten is de gemeente trekker en kan zij actief in overleg met derden de uitvoering ter hand nemen.
6. Voert jaarlijks een evaluatie van de projecten uit.
7. Heeft ook een taak als initiator van nieuwe projecten.

Handreiking toetsing ruimtelijke plannen

Indien de gemeente een nieuwe ontwikkeling moet toetsen kan zij de volgende stappen doorlopen:

1. Bekijken aanvraag.
2. Nagaan of de ontwikkeling volgens de Structuurvisie Landelijk Gebied en het bestemmingsplan mogelijk is. Zo ja, dan dient het LOP als ruimtelijk toetsingskader. Zo nee, dan kan de ontwikkeling niet doorgaan.
3. Bepalen deelgebied en nagaan landschappelijke waarden en identiteit (paragraaf 2.7). Het behoud en de ontwikkeling van deze waarden dienen in het ontwerp als uitgangspunt.
4. Nagaan criteria (voor bebouwing) vanuit de gemeentelijke Welstandsnota.
5. Bepalen relatie met de omgeving. Bekijk de ontwikkeling altijd vanuit alle vier de kanten, van dichtbij en van veraf.
6. Initiatiefnemer verwijzen naar visie op ruimtelijke kwaliteit in LOP (paragraaf 5.5.).
7. Afhankelijk van het landschapstype en de voorgenomen ontwikkeling specifiek verwijzen naar de visie op ruimtelijke kwaliteit van de binnenduinstrand (7.2) of het open poldergebied (8.2).

8. Bepalen in welke mate de aspecten ordening, materiaal- en kleurgebruik en vormgeving, schaal en maat en beplanting van toepassing zijn. Bekijk de ontwikkeling hierbij vanuit alle vier de kanten. De situering en relatie met de omgeving hierin meenemen.
9. Beoordelen of de ontwikkeling valt onder 1 van de voorgenomen projecten, in dat geval initiatiefnemer op project en de mogelijkheden wijzen. Eventueel doorverwijzen naar de landschapscoördinator.
10. Beoordelen ingediend initiatief aan de hand van bovengenoemde visies.

Aanbeveling

Wij bevelen de gemeente aan in de welstandstoetsing ook het kleurgebruik van bebouwing op te nemen. Dit wordt niet gedekt door het huidige beleid.

Advies uitvoering LOP voortzetten

De opstelling van het LOP is begeleid door de OLGB, waarin diverse organisaties vertegenwoordigd waren, die de belangen van het buitengebied behartigen. Deze organisaties hebben specifieke kennis en vormen samen een breed klankbord ten aanzien van vraagstukken in het landelijke gebied. Het is daarom wenselijk tijdens het uitvoeringstraject de adviesfunctie van deze klankbordgroep voort te zetten. In de maandelijks overleggen kunnen projecten die in uitvoering komen worden voorgelegd. Er kan dan geïnventariseerd worden welke organisaties aan bepaalde projecten een bijdrage kunnen leveren. Voor een aantal projecten kunnen zij ook bij de uitvoering betrokken worden.

In de klankbordgroep waren vertegenwoordigd:

- Staatsbosbeheer / PWN / Natuurmonumenten / Landschap Noord-Holland
- LTO
- Groen Platform
- ILG gebiedsbureau Noord-Kennemerland
- Recreatiesector
- Dienst Landelijk Gebied Noord-Holland
- Hoogheemraadschap

Per project kunnen nadere keuzes gemaakt worden om hierin samen te werken met andere organisaties. Suggesties hiervoor zijn per project aangegeven.

Agrarische natuur- en landschapsvereniging

De Vereniging Water, Land & Dijken is een vereniging voor agrarisch- natuur- en landschapsbeheer. Zij is werkzaam in het gebied Laag Holland, dat ten zuiden van de gemeente Bergen ligt. Een fusie tussen deze vereniging en de agrarische natuurvereniging die in Bergen actief is wordt momenteel onderzocht. Uitgangspunt voor de vereniging WLD is een rendabele landbouw als drager van het alomtgewaardeerde cultuurlandschap. Deze brede vereniging zou ondersteuning kunnen bieden in bijvoorbeeld het agrarisch natuurbeheer, zoals het weidevogelbeheer en het aanvragen van subsidies daarvoor. Ook is ze actief in het ontwikkelen van fietsroutes, projecten zoals verbreding van agrarische bedrijven met recreatieve activiteiten of promotiedagen van de agrarische sector. Elders is ze

SAMENWERKING TUSSEN GEMEENTE, PARTICULIEREN EN DIVERSE ORGANISATIES IS ESSENTIEEL VOOR DE UITVOERING VAN PROJECTEN

bezig met het instellen van rustpunten bij agrariërs en woningen in het buitengebied. Naar aanleiding van dit uitvoeringsprogramma neemt de gemeente Bergen een actieve rol in om de fusie en de contacten tussen beide verenigingen, de agrariërs in het gebied en de LTO te ondersteunen. De vereniging LWD zou bij diverse projecten uit dit LOP een rol kunnen spelen.

Communicatie met de streek

Het is voor het draagvlak van het uitvoeringsplan en de participatie van particulieren aan projecten belangrijk dat regelmatig informatie aan de bevolking wordt gegeven over de voortgang van het uitvoeringsprogramma. Dit kan via diverse middelen, bijvoorbeeld een nieuwsbrief, een eventuele toekomstige website over het gebied of berichten in de krant. Met deze informatie kunnen particulieren geïnformeerd worden over projecten, waar zij aan mee kunnen doen, bijvoorbeeld het herstel erfbeplanting. Anderzijds is het belangrijk voor de continuïteit van de uitvoering en de betrokkenheid van bewoners dat de gemeente met enige regelmaat naar buiten treedt met aansprekende voorbeelden van uitgevoerde projecten. Hier kan een stimulerende rol van uit gaan, welke het draagvlak voor behoud en herstel van landschapskwaliteiten vergroot en waardoor ook anderen enthousiast kunnen worden.

Overzicht projecten gemeente Bergen

Onderstaand zijn de voor de gemeente Bergen geselecteerde uitvoeringsprojecten van dit LOP weergegeven. Zij zijn ingedeeld in vijf categorieën. In de navolgende paragrafen is elke project nader beschreven en is voor zover mogelijk inzicht

gegeven in het doel, de maatregelen/activiteiten, de trekker, de betrokken partijen, de prioriteit, de kosten en de financieringsmogelijkheden.

Voortgang van de lopende landinrichtingsprojecten

L1 Voortgang lopende landinrichtingsprojecten

Projecten gericht op particulieren

P2 Stimuleren ruimtelijke kwaliteit erven met inzet landschapscoördinator
 P3 Ontwerp agrarische bedrijfsgebouwen
 P4 Stimuleren herstel en beheer duinrellen (door particulieren)

Projecten met belangrijke taak voor de gemeente

G5 Opstellen beplantingsplan Herenweg Egmond
 G6 Verbeteren overgang van dorpen naar het buitengebied

Projecten gericht op recreatie

R7 Uitwerking kanoroutes
 R8 Uitwerking ruiterroutes
 R9 Ontwikkelen cultuurhistorische fietsroute WO II

Algemene projecten

A10 Educatieprojecten over landschap voor scholen
 A11 Oprichten landschapsfonds

Financiering projecten

Per project zijn de kosten ingeschat. Deze betreffen in eerste instantie met name kosten voor planvorming. Tijdens het project zullen de uitvoeringskosten nader begroot kunnen worden. Hiervoor dienen dan nadere budgetten en subsidies gevonden te worden.

9.2 VOORTGANG LOPENDE LANDINRICHTINGSPROJECTEN

L1 Voortgang lopende landinrichtingsprojecten

In 1987 startte in de gemeente Bergen een proces van landinrichting. De landinrichtingscommissie stelde een raamplan op dat in 2000 is vastgesteld. Vervolgens werd in drie modules de uitvoering van de landinrichting ter hand genomen. BES3 is de laatste uitvoeringsmodule die vlak voor de invoering van het ILG (december 2006) is vastgesteld. De provincie heeft, na de gedwongen beëindiging van de landinrichting de verplichting voor uitvoering van de module van het Rijk overgenomen. BES3 bestaat uit een verzameling van projecten en is een compromis tussen landbouwontwikkeling en natuurontwikkelingen in de binnenduintrand. Als gevolg van “de brief van Bleker” heeft het college van Provinciale Staten de BES3 projecten stil gelegd. Hierdoor ontstaat economische schade bij agrariërs en worden afgesproken natuurdoelen niet behaald.

De provincie heeft de mogelijkheid een aantal projecten weer voort te zetten. Hiervoor wordt gelijktijdig aan dit LOP een verzoek ingediend richting de provincie door de gemeente. De gemeente verzoekt in deze brief aan de provincie met klem de uitvoering van alle projecten uit de BES3-module alsnog mogelijk te maken.

Momenteel is binnen de BES3-module een wateraanvoerplan ten behoeve van de bollenteelt in voorbereiding (Egmond-zuid). De betrokken agrariërs van de wateraanvoer Egmond-zuid willen graag door met het project, dat nu door de provincie is stilgelegd.

Binnen de landinrichting BES is na zeer lang overleg een compromis bereikt over de natuur- en landbouwdoelen. Voor de natuur betekent dit dat 45,5 ha aankoopgebied in het bollenconcentratiegebied moet worden gevonden. Op dit moment is volgens de berekening van DLG ruim de helft van de gronden voor natuurontwikkeling verworven. We vinden het van belang om deze hoeveelheid substantieel te vergroten en de gemaakte afspraken uit te voeren.

NATUURONTWIKKELING IN DE BINNENDUINTRAND

L1 VOORTGANG LOPENDE LANDINRICHTINGSPROJECTEN

Doel	Voortzetten projecten landinrichting
Maatregelen/activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • inrichting verworven gronden (kavels in Mooijveld en Karmel, totaal ca. 7,5 ha). Deels is dit wettelijk verplichte duinhagediscompensatie; • afronding verwervingsgesprekken 2 percelen in Mooijveld en bij Adelbertusweg (ruiling met oostkant Herenweg en ontbrekende verbinding tussen Kerkeland en akker tegenover Adelbertusput; • verwerving en inrichting van de resterende begrensde percelen (DLG heeft hier overzicht van). • aankoop van de laatste 20 ha op vliegveld Bergen voor een natuurproject waarbij 120 ha multifunctioneel kan worden ingericht; • afronding van de inrichting Catrijper Moor (besteksfase); • versterking van de ecologische verbinding langs de Heilooër Zeeweg, in samenhang met verbetering van de ruiterroute; • aanleg ontbrekend deel van het Monnikenpad; • uitvoering wateraanvoerplan.
Trekker	Deels DLG
Betrokken partijen	Particuliere eigenaren, LTO, gemeente, provincie NH, Natuurmonumenten, PWN
Prioriteit	Hoog
Kosten	Opgevoerd in de BES 3 projecten
Financieringsmogelijkheden	Provincie Noord-Holland en rijk

9.3 PROJECTEN GERICHT OP PARTICULIEREN

P2 Stimuleren ruimtelijke kwaliteit erven en landschappelijke beplanting met inzet landschapscoördinator

In de visie zijn vele voorstellen opgenomen voor het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van erven, maar ook van verblijfsrecreatieterreinen of voorzieningen voor paard en landschap. Zowel de erven, als de verblijfsrecreatieterreinen zijn in eigendom en beheer bij particulieren. Om verbetering aan te brengen in bestaande situaties en ook bij nieuwe ontwikkelingen zijn verschillende stappen denkbaar. Ook herstel van de oorspronkelijke opbouw van boerenerven valt onder dit project.

Landschap Noord-Holland en Welstandszorg NH zijn op dit moment bezig met de voorbereiding van de invoering van een ervenconsulentschap.

STOLPBOERDERIJ MET EEN FRAAI GROEN ERF BESTAANDE UIT STREEKEIGEN BEPLANTING EN ENIGE SIERBEPLANTING

P2 STIMULEREN RUIMTELIJKE KWALITEIT ERVEN EN LANDSCHAPPELIJKE BEPLANTING MET INZET LANDSCHAPSCOÖRDINATOR

Doel Verbeteren ruimtelijke kwaliteit erven en landschappelijke beplantingen.

- Maatregelen/activiteiten**
- Op projectbasis kan een landschapscoördinator worden aangesteld, die de particuliere eigenaren bezoekt. Hij kan vervolgens de specifieke situatie op het erf samen met de eigenaar bekijken en samen de mogelijkheden inventariseren om een kwaliteitsverbetering te kunnen bereiken. Vervolgens kan een advies voor de erfinrichting worden gegeven in een schetsplan en kunnen de mogelijkheden voor een provinciale subsidie worden aangereikt.
  - De landschapscoördinator kan de particulier ondersteunen in de subsidieaanvraag bij de provincie. De gemeente kan jaarlijks een bedrag reserveren als gemeentelijke bijdrage aan de aanleg van gebiedseigen beplanting. Dit zou op termijn ook door het landschapsfonds kunnen worden overgenomen.
  - Tevens kunnen onderhoudsgroepen worden gestimuleerd, welke het onderhoud van landschappelijke beplantingen op vrijwillige basis uitvoeren.
  - Ook is het een optie om bijeenkomsten te organiseren per gebied of buurt, waar in een workshopachtige setting, met diverse ondernemers tegelijkertijd in een aantal stappen wordt gewerkt aan vergroting van de kennis omtrent een streekeigen inrichting van de erven en recreatieterreinen.
  - Het opstellen van brochures vormt een hulpmiddel om eigenaren inzicht te geven in de mogelijkheden om de ruimtelijke kwaliteit van hun erven en terreinen te vergroten.

Trekker Gemeente, delegeert deel van taken aan landschapscoördinator

Betrokken partijen Landschap Noord-Holland, agrarische natuurverenigingen en LTO

Prioriteit Hoog

Kosten € 15.000 per jaar voor inzet landschapscoördinator voor 5 jaar, met een evaluatie na jaar 2.
€ 5.000 voor het uitbrengen van een brochure over erfbeplanting

Financieringsmogelijkheden In de provincie Noord-Holland is sinds 2010 het subsidiestelsel Natuur en Landschap van kracht. Deze regeling geldt voor erfbeplantingen en landschapselementen.

Een landschapselement is een streekeigen natuur- of landschapsobject dat een waardevolle landschappelijke, natuurwetenschappelijke of cultuurhistorische betekenis heeft. De provincie Noord-Holland wil streekeigen landschapselementen, zoals houtwallen, hagen en singels behouden. Daarom subsidieert zij aanleg, herstel en achterstallig onderhoud van deze karakteristieke landschapselementen. De subsidie dient te worden aangevraagd door particulieren en de locaties moeten buiten de bebouwde kom liggen. Daarnaast zijn er allerlei technische eisen aan de beplanting. Hagen mogen en er zijn lijsten met streekeigen beplanting.

Subsidiabele activiteiten zijn:

- de aanleg van nieuwe landschapselementen;
- het plegen van herstelwerkzaamheden of achterstallig onderhoud aan bestaande landschapselementen;
- de kosten voor aanloopbeheer tot 3 jaar na de aanleg;
- scholingsactiviteiten, advies en communicatie.

Een subsidie wordt berekend aan de hand van de normkostenlijsten landschapselementen, zoals die zijn opgenomen in de Subsidiecriteria. De subsidie bedraagt 50% van de (norm)kosten met een minimum van € 500,- en een maximum van € 20.000,-. Voor meer informatie: landschap Noord Holland (<http://www.landschapnoordholland.nl>).

P3 Ontwerp agrarische bedrijfsgebouwen

In de visie van het LOP wordt aandacht gevraagd voor de ordening, het materiaal- en kleurgebruik, de vormgeving en de schaal en maat van agrarische erven. De agrarische bedrijfsgebouwen vormen een belangrijk onderdeel van deze erven. In de toekomst zal naar verwachting op meerdere erven uitbreiding van agrarische bedrijfsgebouwen aan de orde zijn. Nieuwe erven zullen een enkele keer voorkomen. Dit project zet in op het ontwikkelen van efficiënte agrarische bedrijfsgebouwen met ruimtelijke kwaliteit. De ervaring leert dat de bedrijfsgebouwen zich steeds vernieuwen. Zo zien we bij de veehouderij-bedrijven een ontwikkeling naar meer open stallen en het gebruik van gaasdoek. In de toekomst is wellicht ook het gebruik van glas aan de orde. In de bollensector zien we de ontwikkeling van energiezuinige systemen, zoals warmtewisseling. Ook zal er mogelijk een vraag komen naar het gebruik van zonnepanelen.

In regionaal verband kunnen voorbeelden ontwikkeld worden van efficiënte agrarische bedrijfsgebouwen, die passen in het landschap. Op deze manier kunnen agrariërs hun nieuwbouw aanpassen aan het landschap en blijven de planvormingkosten voor de ondernemer beperkt.

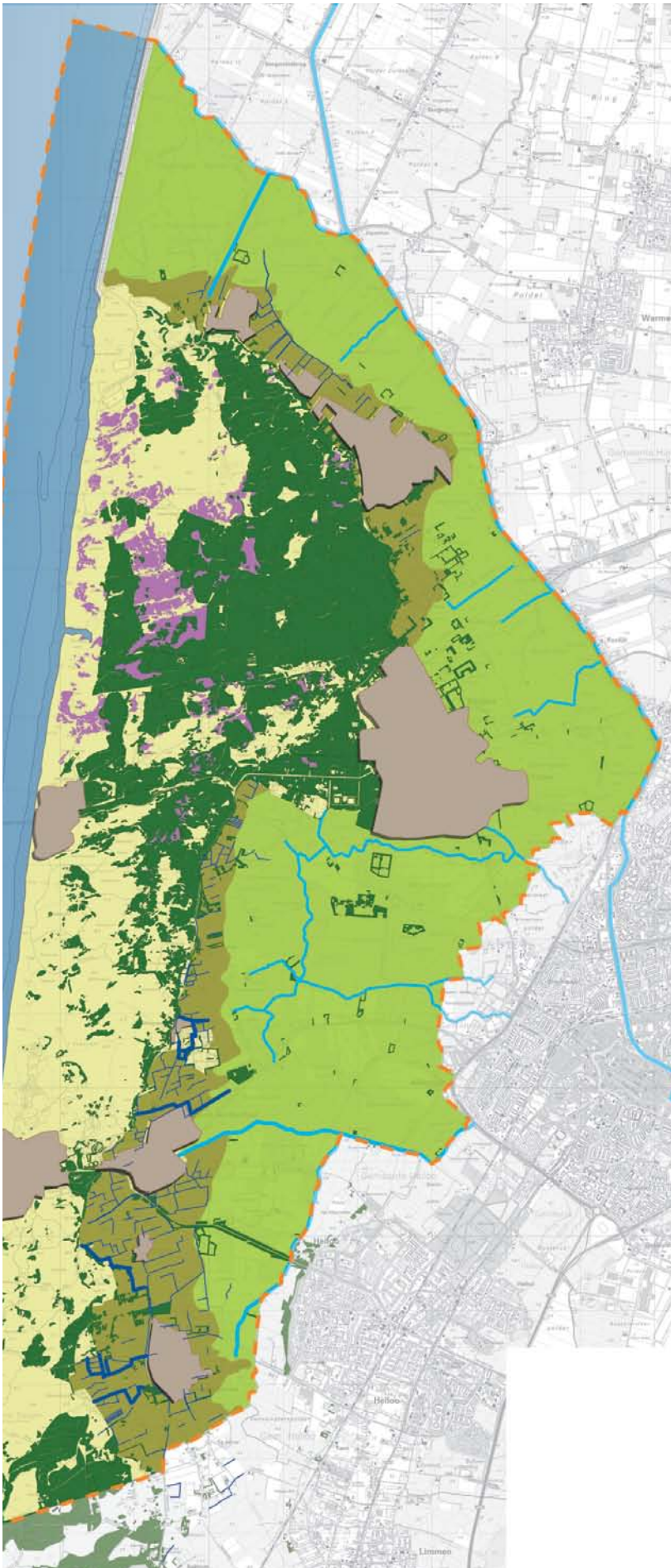
Landschap Noord-Holland is bezig met het uitschrijven van een prijsvraag voor het ontwerp van agrarische stallen in samenwerking met de provincie Noord-Holland.

P3 ONTWERP AGRARISCHE BEDRIJFSGEBOUWEN

Doel	Ontwikkelen ruimtelijke kwaliteit agrarische bedrijfsgebouwen, passend in het landschap.
Maatregelen/activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Aansluiten bij initiatieven en kennisontwikkeling van de provincie Noord-Holland en Landschap Noord-Holland • Opstellen voorbeeldenboek in regionaal verband • Inschakelen adviseur voor specifieke situaties gemeente Bergen
Trekker	Landschap Noord-Holland en provincie Noord-Holland
Betrokken partijen	Gemeente Bergen, LTO Noord, KAVB
Prioriteit	Hoog
Kosten	€15.000 voor de gemeente Bergen voor het ontwikkelen van voorbeelden op regionaal niveau en advies specifieke situaties
Financieringsmogelijkheden	Het project dient in regionaal of provinciaal verband te worden opgepakt, zodat de kosten gedeeld kunnen worden. Desgewenst dienen specifieke uitwerkingen per streek te worden gemaakt.

KAARTBEELD INVENTARISATIE DUINRELLEN (NOORDZIJDE P.M.)

P3 Stimuleren herstel en beheer duinrellen door particulieren

De duinrellen vormen bijzondere landschapselementen in het Bergense landschap en kunnen grote natuurwaarden herbergen bij een goede inrichting en beheer. Deze duinrellen lopen over gronden van particulieren en zijn ook bij hun in beheer. In de zuidelijke binnenduinrand zijn in de lopende landinrichting vijf duinrellen opgenomen, waarvan de inrichting is / wordt aangepast ten behoeve van een gunstige natuurontwikkeling. Vanuit het LOP wordt daarom ingezet op herstel van een goede inrichting en een goed beheer van de duinrellen in de noordelijke binnenduinrand.

P4 STIMULEREN HERSTEL EN BEHEER DUINRELLEN DOOR PARTICULIEREN

Doel	Verhogen natuurwaarden duinrellen in noordelijke binnenduinrand
Maatregelen/activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • opstellen overzichtskaart duinrellen met natuurkwaliteiten en potenties (Landschap Noord-Holland is hiermee bezig); • opstellen nadere beschrijving natuurwaarden en cultuurhistorische waarden (komt deels in rapportage Landschap Noord-Holland); • opstellen inrichtingsstreefbeeld voor een duinrel vanuit divers oogpunt; • selectie van circa vijf duinrellen (in overleg met natuurbeheerorganisaties), die kansrijk zijn voor verbetering van de potentiële natuurwaarden; • bepalen inrichtings- en beheermaatregelen per duinrel, bepalen kosten voor herinrichting; onderzoeken subsidies; • communicatie van de mogelijkheden voor herinrichting met betrokkenen en uitvoering hiervan; • opstellen van een aansprekende brochure voor particulieren met uitleg over gewenst beheer duinrellen en subsidiemogelijkheden.
Trekker	Gemeente Bergen
Betrokken partijen	PWN, SBB, eigenaren, mogelijke uitbesteding aan ecologisch adviesbureau
Prioriteit	Hoog
Kosten	€ 15.000 voor planvorming, uitvoeringskosten p.m.
Financieringsmogelijkheden	Uitvoering deels via Subsiestelsel Natuur en Landschap, provincie Noord-Holland, zie project P2

1. VANUIT EGMOND AAN DEN HOEF

2. TER HOOGTE VAN DE MANEGE

3. PARTICULIERE BEPLANTING

4. EGMOND-BINNEN - ZONDER BEPLANTING

9.4 PROJECTEN UIT TE VOEREN DOOR DE GEMEENTE

G4 Opstellen beplantingsplan Herenweg Egmond

Uit de visie blijkt dat de Herenweg als sterke as en verbindende weg in de totale ontwikkeling van de gemeente Bergen wordt gezien.

Ten zuiden van Egmond aan den Hoef is de visie erop gericht om met beplanting langs de Herenweg meer samenhang in het beeld van deze weg te ontwikkelen. De bebouwing en de mate van beplanting, die vaak ook op particulier terrein voorkomt langs de weg wisselt sterk. Soms ontstaat daardoor een rommelig beeld. Met aanvullingen op de bestaande beplanting wordt meer continuïteit in het wegbeeld ontwikkeld. Hiermee kan zij een groene tegenhanger vormen van dit nu vrij rommelig aandoend gebied (door de diversiteit aan bebouwing en functies).

1. Vanuit Egmond aan den Hoef begint de weg met een lage haag van veldesdoorn. Deze moet nog verder groeien om een structurerende werking te hebben.
2. Ter hoogte van de manege is meer beplanting gewenst (eventueel op particulier terrein).
3. Ook particuliere beplanting draag bij aan een groen beeld.
4. Bij Egmond-Binnen verliest de weg haar groene karakter en is een aanvullende beplanting gewenst.

G5 OPSTELLEN BEPLANTINGSPLAN HERENWEG EGMONDEN

Doel	Versterken identiteit Herenweg omgeving Egmond
Maatregelen/activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren beschikbare ruimte voor beplanting langs de weg tussen de Egmond. Onderzoeken beperkende randvoorwaarden, zoals o.a. vanuit verkeersveiligheid en kabels en leidingen. • Opstellen streefbeeld voor een herkenbare inrichting en beleving van de Herenweg in haar geheel. Dit streefbeeld omvat onder andere een visie op de te gebruiken bestrating, materialisatie van onder andere trottoirs en fietspaden en begeleidende inrichtingselementen zoals verlichting, bebording, en beplanting. Ook een indeling in deelgebieden hoort bij deze eerste aanzet tot de visie. In de duinrand mag de weg een ander karakter hebben, dan wanneer zij meer richting de polder ligt. • Uitwerken van een schetsontwerp voor de zone Egmond aan den Hoef tot en met Egmond Binnen. De keuze van een boomsoort, die past bij de ondergrond en bij de uitstraling van deze oude weg hoort daarbij. • Organiseren nadere planuitwerking.
Trekker	Gemeente Bergen, diverse afdelingen
Betrokken partijen	Provincie Noord-Holland (eigenaar en beheerder weg), diverse afdelingen, aangrenzende eigenaren en bewoners
Prioriteit	Middel
Kosten	€ 15.000 voor planvorming, uitvoeringskosten p.m.
Financieringsmogelijkheden	Provinciaal budget voor planvorming van wegen

EGMOND-BINNEN: IN DE OMGEVING VAN EGMOND KAN DE GROOTSCHALIGE INRICHTING VAN DE PROVINCIALE WEG VERBETERD WORDEN DOOR DE AANLEG VAN EEN DUBBELE BOMENRIJ (FOTOMONTAGE).

G5 Verbeteren overgang van dorpen naar het buitengebied

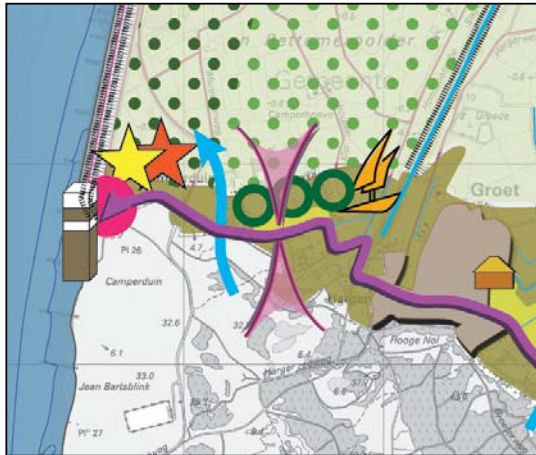
In de analyse is op een drietal plaatsen de verbetering van de overgang van het dorp naar het buitengebied aangegeven. Voor Egmond aan den Hoef loopt los van dit LOP het project Lamoraal. De verbetering van de groenstructuur ten noorden van Egmond aan den Hoef dient aan het project Lamoraal te worden toegevoegd.

Voor de overgang van de dorpsranden naar het buitengebied zijn in paragraaf 7.2 van de visie algemene aanbevelingen opgenomen. Deze dienen voor bepaalde locaties specifiek te worden uitgewerkt in overleg met de betrokkenen.

In overleg en in afstemming met de grondeigenaren kan dan een voorstel ontwikkeld worden voor een goede ruimtelijke overgang van de dorpskern naar het buitengebied. Vervolgens dienen deze plannen uitgevoerd te worden.

In Camperduin is een verbetering van de rommelige rand gewenst door ofwel een aanvulling met beplanting of een aanvulling met een andere functie, die past binnen het Bestemmingsplan en de Structuurvisie.

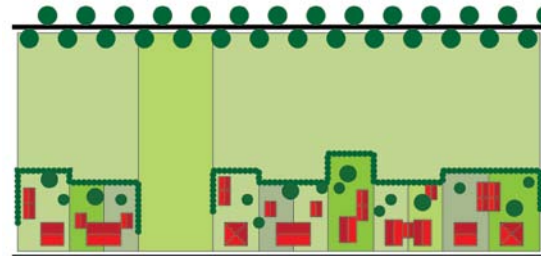
Bij Egmond zuidoost is een verzachting van de harde bebouwingsrand gewenst door het versterken van de beplanting langs de Hoeverweg.

UITSNEDE VISIE BINNENDUINRAND CAMPERDUIN

UITSNEDE VISIE BINNENDUINRAND EGMOND AAN DEN HOEF

BEPLANTING LANGS AANGRENZENDE WEGEN EN KAVELS

BEPLANTING LANGS AANGRENZENDE WEGEN

G6 VERBETEREN OVERGANG VAN DORPEN NAAR HET BUITENGEBIED

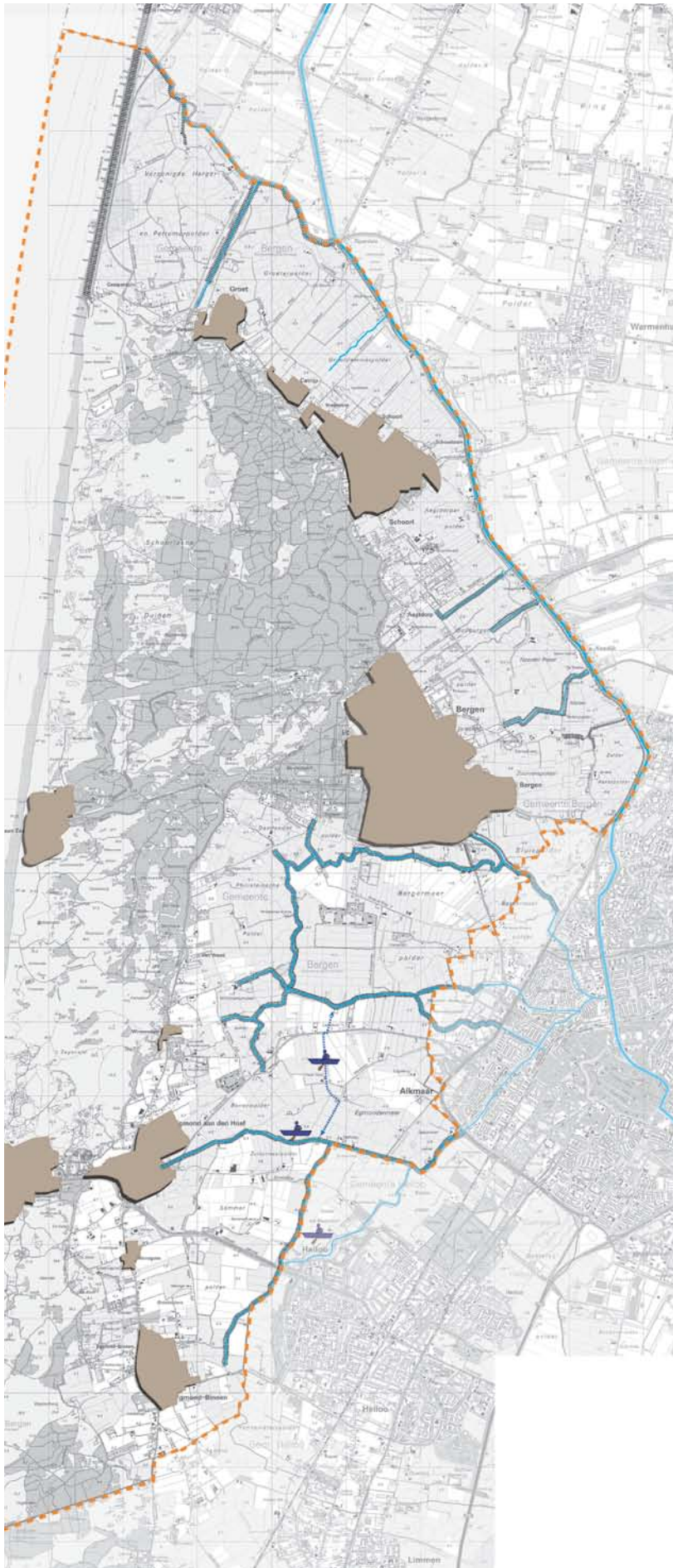
Doel	Verbeteren overgang van dorpen naar het buitengebied
Maatregelen/activiteiten	<p>Uitwerken specifieke maatregelen locaties dorsranden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Camperduin; • Egmond aan den Hoef, aan zuidoostzijde wegbeplanting ontwerpen langs de Hoeverweg; <p>In overleg treden met grondeigenaren, opstellen schetsplan, bepalen specifieke randvoorwaarden en maatregelen, communicatie met omwonenden, opstellen begroting, financiering onderzoeken.</p>
Trekker	Gemeente Bergen
Betrokken partijen	Bewoners en grondeigenaren
Prioriteit	Spreiden over tien jaar
Kosten	Planvorming per locatie; inzet gemeente, eventueel advieswerk circa € 5.000 - 10.000 per locatie. Uitvoeringskosten p.m.
Financieringsmogelijkheden	Gemeentelijk budget voor planvorming. Aanleg landschapselementen mogelijk via subsidiestelsel natuur en Landschap provincie Noord-Holland.

VERBETEREN ROMMELIGE RAND CAMPERDUIN

GROEN AANKLEDEN HARDE RAND EGMOND AAN DEN HOEF MET WEGBEPLANTING

KAARTBEELD UITGANGSPUNT MOGELIJKE KANOROUTES

9.5 RECREATIEVE PROJECTEN

R6 Uitwerking kanoroutes

Het open polderlandschap leent zich vanwege het grotendeels hooggelegen watersysteem goed voor kanoën. Er zijn reeds mogelijkheden voor de huur van boten en er zijn mogelijkheden voor kanoroutes. Een optimalisatie is gewenst in de verbinding tussen de Wimmennervaart en de Hoevervaart, lokale overstappunten van de vaarten naar de kernen Bergen, Wimmenum, Egmond a/d Hoef, Heiloo en Alkmaar en kleinschalige rustpunten en overstappunten. Deze recreatieve routes dienen te worden afgestemd op het Waterplan en het voorkomen van de weidevogels, en bijvoorbeeld in het broedseizoen te worden afgesloten. Het gebiedsbureau Noord-Kennemerland heeft in 2009 een inventarisatie verricht van de kanoroutes.

De kanoroute kan onderdeel vormen van een provinciaal te ontwikkelen kanoroute tussen Beverwijk / Zaanstad en de Hargervaart. Deze route loopt dan van het Oer IJ naar het Zijper Zeegat en vertelt de wordingsgeschiedenis van de polders en het watersysteem. Als vervoermiddel kan een boomstamkano ontwikkeld worden, welke refereert aan een oude boomstamkano, die in Uitgeest gevonden is. Onderweg passeert men diverse historische (water-) werken; de abdij van Egmond, Egmondermeer, Bergeermeer, Rekere, Rekerdam (huidige Schoorldam), Westfriese omringdijk, dijk / sloot rondom de Zijpe, Slaperdijk en tenslotte de Hondsbossche Zeewering.

R7 UITWERKING KANOROUTES

Doel	Het verbeteren en versterken van de mogelijkheden voor kanorecreatie binnen een regionaal netwerk.
Maatregelen/activiteiten	<p>Er is een tweetal soorten maatregelen/activiteiten nodig. Allereerst de huidige kanoroutes beter in beeld brengen voor recreanten en vervolgens een uitbreiding van dit systeem onderzoeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inventariseren van bestaande mogelijkheden, knelpunten en wensen in overleg met betrokken partijen en in afstemming met het waterplan van Bergen; • opstellen van gewenste structuur en voorzieningen voor regionale kanoroutes (verhuur kano's, overstappunten, rustpunten, informatie); • overleg met betrokken partijen; • financiële haalbaarheid onderzoeken; • uitvoering organiseren.
Trekker	Gemeente Bergen
Betrokken partijen	Kanoverenigingen, landeigenaren, toeristische sector zoals VVV, omliggende gemeentes en gebiedsbureau Noord-Kennemerland.
Prioriteit	Middel
Kosten	<p>€ 10.000 voor planvorming</p> <p>Uitvoeringskosten: ca € 8.000 - 9.000 per km. Er wordt dan rekening gehouden met de aanleg van steigers, bewegwijzering, informatiepanelen en folders.</p>
Financieringsmogelijkheden	Planvorming uit gemeentelijk budget. Uitvoering deels via provinciale subsidies.

R7 Uitwerking rutterroutes

De gemeente Bergen beschikt over rutterpaden; zowel officiële als onofficiële paden. Er is de wens om de onofficiële paden, waar mogelijk officieel te maken en te onderzoeken waar uitbreiding van de routes mogelijk of gewenst is. De ontwikkeling van rutterroutes is gericht op de binnenduinrand en de duinen, aansluitend op de maneges, gezien de grotere draagkracht van de daar voorkomende zandige bodems. Hierbij wordt uiteraard zoveel mogelijk rekening gehouden met de verkeersveiligheid en de wensen van de gebruikers en mogelijkheden voor onderhoud. Ook is afstemming met aangrenzende functies noodzakelijk, zoals agrarische percelen en natuurontwikkeling. Ook moeten er afspraken worden gemaakt om de overlast van paarden op de openbare weg zoveel mogelijk te beperken.

Het gebiedsbureau Noord-Kennemerland heeft in 2009 een inventarisatie verricht van de rutterroutes.

Vanuit de Landinrichting liggen er nog twee voorstellen voor rutterpaden, die nog niet zijn uitgevoerd. Deze worden in de planvorming betrokken.

R8 UITWERKING RUITERROUTES

Doel	Het doorontwikkelen van de huidige ruiterroutes tot een netwerk in de binnenduinrand en de duinen, aansluitend op de maneges.
Maatregelen/activiteiten	Er zijn diverse stappen nodig: <ul style="list-style-type: none"> • inventariseren van bestaande maneges en ruiterspaden in overleg met maneges, paardeneigenaren en partijen voor beheer en onderhoud; • inventariseren van wensen, knelpunten en mogelijkheden; • vastleggen randvoorwaarden; • concept ontwerp maken; • onderzoeken haalbaarheid in overleg met betrokken partijen; • onderzoeken en afwegen kosten en financieringsmogelijkheden; • aanleg ontbrekende schakels ruiterspaden.
Trekker	Gemeente Bergen
Betrokken partijen	Gemeente Bergen in samenwerking met maneges, paardeneigenaren, toeristische sector, aangrenzende grondeigenaren en gebiedsbureau Noord-Kennemerland.
Prioriteit	Middel
Kosten	€ 10.000 voor planvorming Uitvoeringskosten: afhankelijk van het terrein waar de routes gerealiseerd worden, lopen de realisatiekosten uiteen.
Financieringsmogelijkheden	Gemeentelijk budget en subsidies voor ruiterspaden

R8 Ontwikkelen cultuurhistorische fietsroute WO II

In de duinen en rond het voormalige vliegveld Bergen in de Bergermeerpolder liggen diverse cultuurhistorische relictten uit de Tweede Wereldoorlog. Denk hierbij aan onderdelen van de Atlantikwall zoals de drakentanden en de bunkers, die nog in grote aantallen zichtbaar zijn. Deze restanten lenen zich voor het ontwikkelen van een historische fietsroute, waarbij uitleg wordt gegeven over de functie van de relictten in relatie tot de Tweede Wereldoorlog. Er wordt in principe gebruik gemaakt van bestaande fietspaden. Mogelijk is een bepaald relict, zoals een bunkercomplex geschikt om in te richten als startpunt en kan hier informatie worden gegeven. In aanvulling hierop kunnen tijdelijke kunstmanifestaties een bijdrage leveren aan het verduidelijken of beleefbaar maken van de geschiedenis van deze plekken. Vele voorbeelden hiervoor kunnen worden gevonden in evenementen, die georganiseerd zijn in het kader van de Hollandsche Waterlinie.

DRAKENTANDEN OM TANKS TEGEN TE HOUDEN

R9 ONTWIKKELEN CULTUURHISTORISCHE FIETSRUTE WO II

Doel	Het beleefbaar maken en geven van informatie over relictten uit de Tweede Wereldoorlog en hun samenhang door middel van een historische fietsroute.
Maatregelen/activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • inventariseren wensen, mogelijkheden en knelpunten route in aansluiting op bestaande elementen (zie het Rapport inzake het behoud van militaire bouwwerken uit de Tweede Wereldoorlog, aug 2010); • vastleggen randvoorwaarden; • concept ontwerp maken route, inclusief informatie- en rustpunten en concept brochure; • onderzoeken haalbaarheid in overleg met betrokken partijen; • onderzoeken en afwegen kosten en financieringsmogelijkheden; • “aanleg” van de route.
Trekker	Gemeente Bergen
Betrokken partijen	Toeristische sector (VVV), historische verenigingen, wellicht omliggende gemeentes en andere belangstellende partijen.
Prioriteit	Middel
Kosten	€ 10.000 voor planvorming en € 5.000 voor boekje Uitvoeringskosten: p.m.
Financieringsmogelijkheden	Gemeentelijk budget en subsidies historische-recreatieve fietsroutes

BUNKERS RONDOM HET VOORMALIGE VLEGVELD IN DE BERGERMEER

9.6 ALGEMENE PROJECTEN

A9 Educatieprojecten over landschap voor scholen

Gezien de rijke geschiedenis van het Bergense landschap en de vele kenmerken uit het verleden, die nog getuigen van deze geschiedenis is het interessant de jeugd hiermee in contact te brengen. Educatieprojecten kunnen worden opgezet rond thema's, zoals de Herenweg, de stolpboerderij en haar erf, de watergeschiedenis, de vorming van de strandwallen en duinen, het oude zeegat van Bergen, de beplantingen, etc. Hiervoor kunnen lespakketten ontwikkeld worden, waarbij de jeugd zelf een stukje van de geschiedenis ontdekt. Kinderen gaan daardoor een relatie leggen tussen wat ze buiten zien en hoe dit door de tijd tot stand is gekomen.

KINDEREN OP EXCURSIE VAN NATUURMONUMENTEN (BRON: WWW.LUDGERUSSCHOOL.NL)

A10 EDUCATIEPROJECTEN OVER LANDSCHAP VOOR SCHOLEN

Doel	De jeugd op actieve wijze kennis laten maken met het landschap, haar geschiedenis en de verbanden.
Maatregelen/activiteiten	Ontwikkelen lespakketten en projecten, bijvoorbeeld; <ul style="list-style-type: none"> • werkstuk opstellen over een historische parel uit de woonomgeving en hiervoor diverse mensen interviewen; • bezoek aan boerderij, opbouw landschap met hoogteverschillen, beplantingen, duinrellen e.d. buiten aanwijzen.
Trekker	Gemeente Bergen / Landschap Noord-Holland
Betrokken partijen	Lagere en middelbare scholen gemeente Bergen, Hoogheemraadschap, vereniging Water Land & Dijken, IVN
Prioriteit	Middel
Kosten	€ 5.000 per jaar
Financieringsmogelijkheden	Gemeentelijk budget / landschapsfonds

A10 Oprichten landschapsfonds

Het oprichten van een landschapsfonds is een middel om gelden te genereren voor landschapsontwikkeling. Vaak worden deze gelden ingezet ter cofinanciering van subsidies, welke 50-75 % van de uitvoeringskosten voor projecten beschikbaar stellen. Het geld van het fonds wordt hiermee als het ware vermeerderd. Het fonds dient niet alleen door de gemeente gevuld te worden, maar ook door afdrachten van anderen. Zo kan een fonds bijvoorbeeld gevoed worden door een afdracht bij een nieuwe ontwikkeling, waarbij ter compensatie van het landschap geld wordt gestort in het landschapsfonds. Een dergelijke afdracht zou gevraagd kunnen worden bij het gebruik maken van de Ruimte voor ruimte regeling. Bekend voorbeeld is ook een afdracht van bijvoorbeeld 5% bij nieuwe woningbouwprojecten in dit fonds. Ook worden fondsen wel gevoed door schenkingen.

Een dergelijk fonds wordt in de regel bestuurd door een stichting, die beslist over de uitgaven van het fonds. Het vergt een behoorlijke organisatie om een

dergelijk fonds op te richten. Vaak wordt hierbij een regionale samenwerking gezocht. Voor de continuïteit van het fonds is het belangrijk dat zij door een aansprekende persoon vertegenwoordigd wordt, die als een soort "landschapsambassadeur" naar buiten optreedt.

Landschap Noord-Holland zal in het najaar een workshop organiseren in samenwerking met de provincie over de haalbaarheid van een landschapsfonds in de regio.

WINNENDE FOTO VAN DE FOTOWEDSTRIJD GEMAAKT DOOR HENK ALDERS, SCHOORL

A11 OPRICHTEN LANDSCHAPSFONDS

Doel	Genereren van financiële middelen voor de uitvoering van landschappelijke projecten.
Maatregelen/activiteiten	In eerste instantie dient de haalbaarheid van een landschapsfonds onderzocht te worden: <ul style="list-style-type: none"> • evalueren bestaande fondsen andere gemeenten en stichtingen; • nader onderzoeken waarmee fonds gevoed kan worden; • onderzoeken of regionale samenwerking hierin gewenst is.
Trekker	Gemeente Bergen in eerste instantie
Betrokken partijen	Landschap Noord-Holland, PWN, Groen Platform, provincie Noord-Holland, LTO Noord
Prioriteit	Hoog
Kosten	Aanloopkosten voor divers overleg circa € 7.000
Financieringsmogelijkheden	Wordt zelf een financieringsbron.

9.7 FINANCIËEL OVERZICHT PROJECTEN

Voor enkele projecten is jaarlijks budget nodig, zoals voor de inzet van de landschapscoördinator (project P2) en voor educatie op scholen (A10). Voor andere projecten zijn eenmalige investeringen gewenst voor de planvorming. Deze kosten zijn allen in de eerste vijf jaar begroot, zodat daarna de uitvoering ter hand kan worden genomen. Voor de uitvoering zal apart geld gezocht moeten worden. De uitvoeringskosten zijn nu nog niet bekend. Hiervoor kunnen vaak subsidies worden verkregen. Dit is bij de projectbeschrijvingen voor zover bekend aangegeven en dient tijdens de planvorming nader onderzocht te worden.

Zowel de jaarlijkse budgetten als de eenmalige planvormingskosten zijn in onderstaand overzicht uitgewerkt en gefaseerd in de tijd, afhankelijk van de prioriteit van het project.

Sommige budgetten zullen wellicht uit reguliere geldstromen binnen de gemeente gevonden kunnen worden, zoals de planvorming van de overgang van de dorpen naar het buitengebied (G6), of de planvorming voor de herinrichting van wegen (G5) en het ontwikkelen van recreatieve routes (R7 t/m R9).

Nr	Project	Prioriteit	2012	2013	2014	2015	2016	2017-2022
L1	Voortgang LI	Lopend						
P2	Erven	Hoog	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	
	Brochure		€ 5.000					
P3	Architectuur stallen	Hoog	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000			
P4	Duinrellen	Hoog	€ 6.000	€ 9.000				
G5	Herenweg	Middel			€ 10.000	€ 5.000		
G6	Overgang dorpen	Middel			€ 7.000	€ 7.000		
R7	Kanoroutes	Middel		€ 10.000				
R8	Ruiterroutes	Middel			€ 10.000			
R9	Fietsroutes WO II	Middel				€ 10.000		
	Brochure					€ 5.000		
A10	Educatie	Middel			€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	
A11	Landschapsfonds	Hoog	€ 7.000					
	Totaal per jaar		€ 38.000	€ 39.000	€ 52.000	€ 47.000	€ 20.000	p.m.

Bijlagen

A Literatuur

Beleid en informatie gemeente Bergen

- Agrarische Structuurvisie Bergen, Stivas 2008
- Bergen beeldkwaliteitplan, HZA 2008
- Bergen Lusthof, een cultuurhistorische atlas, Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland, 2005
- Bergen Water, gemeente Bergen, 2005
- Beleidslijnen bestemmingsplannen gemeente Bergen, raadsbesluit 2007;
  - o Erven en stolpen
  - o Recreatiewoningen op particuliere erven met een woonbestemming,
  - o Vrijkomende en voormalige agrarische bebouwing
  - o Het hebben en houden van paarden en paardenbakken
- Duinrellen in het bestemmingsplan landelijk gebied Egmond, Royal Haskoning, 2005
- Egmond aan den Hoef, Structuurschets LA4sale, mei 2009
- Gebiedsvisie- beeldkwaliteit
- Het "Landschapsakkoord Bergen", augustus 2009
- Kaart wandelroutes Bergen, november 2009
- Kamperen in de gemeente Bergen, beleidsplan, 2007
- Kernwaarden erven in de binnenduinrand van gemeente Bergen en inpassing nieuwe ontwikkelingen op erven, concept, Landschap Noord-Holland, april 2011
- Kleine landschapselementen en duinrellen, Buitengebied Zuid en Noord, Landschap Noord-Holland, 2010
- Landschapsakkoord
- Notitie paarden, 2006
- Ontwerp en haalbaarheidsstudie Ontwikkeling Groeterpolder, KR8 architecten, 2007
- Parels aan de kust, 2005
- Quickscan historische kwaliteiten van boerenerven in de binnenduinrand van de gemeente Bergen, Landschap Noord-Holland, december 2010
- Rapport inzake het behoud van militaire bouwwerken uit de Tweede Wereldoorlog in de gemeente bergen NH, drs J.M. de Jong, aug 2010
- Regionale bereikbaarheidsvisie Noord Kennemerland, 2006
- Ruimtelijke Visie Monnikenwerk, concept 2008
- Voorontwerp bestemmingsplan Bergen landelijk gebied Noord, RBOI, 2006
- Voorontwerp bestemmingsplan landelijk gebied Noord, RBOI, in ontwikkeling
- Voorontwerp bestemmingsplan Schoorl -kernen en buurtschappen, RBOI, in ontwikkeling
- Schoorl klopt, in ontwikkeling
- Structuurvisie gemeente Bergen, december 2010

Beleid en informatie regionaal

- Beheerplan voor Natura 2000 gebied: Schoorlse Duinen, Dienst landelijk gebied / Staatsbosbeheer, concept oktober 2010.

- Duinrellen in Noord-Kennemerland, Conserve Schoorl
- Klimaathandboek Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Landschapsontwikkelingsplan (LOP) en landschap ontwikkelen met kwaliteit (LOK) min. LNV
- MER Gasopslag Bergermeer, samenvatting, Taqa
- Raamplan Bergen-Egmond-Schoorl, Landinrichtingscommissie Bergen-Egmond-Schoorl, 2002
- Rijksnota Belvédère, beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting; juli 1999
- "Visie op natuur en landschap BES" van PWN, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, 2002
- Structuurvisie Alkmaar Westrand 2030, bureau Hosper, december 2010
- Waterplan Bergen, Heiloo, Castricum, startnotitie
- Het overdrachtsdocument van de Landinrichting van 12 december 2008 met drie bijlagen. De bijlagen omvatten
  - compromis duurzame inrichting van de Egmond
  - voortgang tweede en derde module
  - voorstellen ter afronding van het Raamplan Herinrichting

Beleid provincie Noord-Holland

- Beleid vrijkomende agrarische bebouwing, Provincie Noord-Holland, 2005
- Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland, Provincie Noord-Holland, 2006
- Beleidsregel compensatie natuur en recreatie, Provincie Noord-Holland, 2008
- Deelstroomgebiedvisie Noorderkwartier, Provincie Noord-Holland, ??
- Gebiedsplan Noord-Kennemerland West, Provincie Noord-Holland, 2003
- Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, Provincie Noord-Holland, 2010
- Natura 2000, toelichting op ecologische gebiedskwaliteiten
- Natuurbeheerplan concept, Provincie Noord-Holland, april 2011
- Natuurdoeltypen in Noord-Holland, Provincie Noord-Holland, 2000
- Noord-Holland Natuurlijk Nota Natuurbeleid 20085, Provincie Noord-Holland, 2005
- Nota Cultuurhistorische regioprofielen, Provincie Noord-Holland, 2004
- Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland, Provincie Noord-Holland, 2005
- Structuurvisie Noord-Holland 2040, Provincie Noord-Holland, juli 2010
- Waterbeheerplan 2000-2010, Waterschappen in het Hollands Noorderkwartier, 2000

